

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבק שדה

ירחון חסידי ברסלב

שבט תשפ"ב | גליון 56

החזן שבפשטות

הרה"ח ר' נחמן תפילינסקי במסע לאחור לפני למעלה מיובל, במחיצת חסידי ברסלב הנלבבים בירושלים של בין החומות

בין ירושלים ומירון

זיכרונות הוד בשיחה מיוחדת עם הרה"ח ר' שלום לנדסברג המגולל את סיפור התקרבותו אל אור האורות

מקצה הארץ אליך אקרא

האש שהוצתה באמריקה הרחוקה, והחיפוש העיקש שהוביל לגילוי האור, בסיפור חייו של הרה"ח ר' דוד מרדכי סיעה

לחזות בנועם ה'

פאנל מיוחד סובב הולך סביב עניין ה'התקרבות לצדיק'

עליונה וגדולה מהכל

דרשתו הנלהבת של הרה"ח ר' יואל משי זהב בכינוס ההתחזקות המיוחד לעצת ההתבודדות

כי הם חיינו

רגשי לב בוערים מכינוס הגיבוש של ארגון 'לטייל בתורתו' לבחורי אנ"ש

14 חסידים מספרים

הרה"ח ר' נחמן תפלינסקי בשיחה מאלפת מעלה זכרונות וחוויות מחיי ההוד של אנ"ש הקדומים בירושלים ומירון

24 זקניך ויאמרו לך

הישיב הר"ר שלום לנדסברג בשיחה עתירת זכרונות מאנ"ש בעיר העתיקה ומהתקרבותו לברסלב בצלו של העיר וקדיש

30 אמונה בכוח הצדיק

רב שיח מרתק במיוחד במעלת ההתקשרות לצדיק ולספריו הקדושים

38 עד שמצאתי

החיפוש של נפש שוקקת אחר האמת הוביל את הר"ר דוד סיעה שליט"א מתוככי לימודי הפילוסופיה באוניברסיטה עד להתקרבותו לחסות בצילו של האילן הקדוש

42 מעלה עליונה וגדולה

האור החיות וההתחדשות שקיימים בעצת ההתבודדות, הר"ר יואל משי זהב בד'יבורי התחזקות נלהבים ומעירים בגודל המעלה והחובה להתחדש בקיום העצה חוק ולא יעבור

46 דער עילוי פון נעמידאו

די שטורמישע לעבנסשאפן פון רבי נתן זיע"א פרק ב'

מחדש חדשים
הצעקה והאמונה

והגדת לבנך
קידוש ה' של מי

שיחת חברים
למה דווקא אזמרה?

עצת העצות
לב נשבר ויודי דברים

ניצוץ של אור
גלין 'לבבי'

ילדי שְׁעִשׁוּעִים

תפלין במסירות נפש - ספור

זה לא משנה מה היה - מאמר

פרותיך מתוקים - שיעור

למרות שישנם כמה מהמדורים שלא הוכנסו החודש עקב רצף של תקלות בהשגחה פרטית, השתדלנו למלא את החסר בתוכן אחר ואי"ה יתחדשו המדורים בגליונות הבאים

זקוק לשיעור? מארגן חבורה? שיעור תורני?

הכתובת לכל שיעור "להשקות" שלמה: 052-7601722 יפוזו אש"ינותיק אוזה

גליון מודפס ע"י מ.א. הפקות דפוס - כל סוגי ההדפסות במחירים זולים לקבלת הצעת מחיר משתלמת במיוחד פנו לטלפון 052-7631367

עיצוב גרפי: א. שפירא

לכל עניני אבקשה בארה"ב: 845-288-0574

חלק מהתמונות בגליון זה ובגליונות קודמים הם באדיבותם הרבה של ר' אהרן ברגר מארכיונו של חמיו הרה"ח' לייבל ברגר ומאת ר' שמואל יצחק רוזנבלד הי"ו | קרדיט תמונות: מתחדשים

יו"ל ע"י
מערכת אבקשה
טל': 02-539-63-63
פקס: 077-318-0237

©

כל הזכויות שמורות.
העתקת קטעי מאמרים,
או תמונות, אך ורק
באישור בכתב מהמערכת.

'המוצא האחרון'

בתורה בענין גלות מצרים וגאולתם שהיה על ידי צעקה, וכמו כן צריכין עתה בגלות הזה". (ליקו"ה גילוח ד, ח)

ה'צעקה', אף ללא הרגשה וחיבור עמוק, מעוררת את הנפש להתבונן ולראות איפה היא מונחת, להבין שהמצב איום ונורא. עם כל צעקה וצעקה, פשוטה ככל שתהיה, מתעורר הלב יותר ויותר, ומתחיל להוציא את כאבו האדיר באותה תנועת ה'צעקה' המופלאה.

מ'ה ש'היה ה'וא שיהיה - ר"ת 'משה'. אותו משה רבינו שהעלה למרומים את זעקתם ואנחתם של ישראל הנאנקים תחת עול העבודה במצרים, והביא לגאולתם במהרה, הוא אשר מלמדנו ומעוררנו כמו אומן הנושא את היונק, להתחזק אפילו רק ב'נקודה של איתערותא דלתתא'. בצעקה ללא שום הבנה, אלא אך ורק מתוך שנדמה ונצייר בנפשנו כאילו אנו עוד רגע בסוף הנורא מכל.

"...כשהיה תלוי בידיו על החומה בטבריה כשרצה לברח מהעיפוש רחמנא לצלן וכו' וראה תחתיו הים כנרת וכמעט כמעט שיפול... צעק בלבו להשם יתברך כראוי.

והיה רגיל לספר זאת ורצה להכניס בלבנו שכך צריך כל אחד ואחד לצעק להשם יתברך, ולשא לבו אליו יתברך כאלו הוא באמצע הים תלוי על חוט השערה, והרוח סערה סוער עד לב השמים עד שאין יודעין מה לעשות וכמעט אין פנאי אפילו לצעוק. אבל באמת בודאי אין לו עצה ומנוס כי אם לשא עיניו ולבו להשם יתברך.

וכן צריכין בכל עת להתבודד ולצעוק להשם יתברך. כי האדם בסכנה גדולה בזה העולם כאשר יודע כל אחד בנפשו"...

(שיחות הר"ן קי"ז)

בימי השובבי"ם הקדושים הללו מתאגדים כולנו יחד, שואגים ומתחננים: איך הגואל הרחמן?! איך תקוותו של עם מסכן שאבד ונטרף בינות לשבעים זאבים?! והצעקה, אף שבתחילה תהיה יבשה וחלולה, לא נרפה ממנה. עוד שאגה ועוד צעקה ועוד אחת ועוד... עד שתמצית הנפש תכרוך את כאבה באותו קול אדיר, יחד עם יללתה של השכינה הגולה.

וכאותו 'שני למלכות', עליו מספר רבינו במעשה מאבדת בת מלך, אשר דמעתו ושגרתו בראותו כי כלו כל הקיציין, וכמעט כל מאמציו יורדים לטמיון, אז נשמעה צעקתו 'התחיל לבכות מאד. ואמר: אני יודע שישנו בודאי... ואזי בא על תיקונו, ו'בסוף הוציאה!'

הצעקה, אף שבתחילה תהיה יבשה וחלולה, לא נרפה ממנה. עוד שאגה ועוד צעקה ועוד אחת ועוד... עד שתמצית הנפש תכרוך את כאבה באותו קול אדיר, יחד עם יללתה של השכינה הגולה...

כשנבראו הברואים ונאצלו הנאצלים, ועלה בדעת הבורא לברוא בו עולם גשמי, טבע הבורא ביצירתו המיוחדת הנהגה טבעית ומסודרת להפליא. הגם שמאחרי הבריאה מסתתר אור שכולו תנועה אין סופית, אולם ביקום הזה נדמה כאילו הכל בהנהגה מדויקת, קבועה ונצחית לפי גלגלי החמה והמזלות, שלא תשתנה לעולם.

הנהגה זו משפיעה על כל נברא. גם אם פתאום הוא מגלה שהסדר הטוב שמנהיג את העולם לא כל כך מסודר, והוא נקלע לצרה ומבוי סתום. עדיין בתוך תוכו ישנה תמיד הרגשה של 'עולם כמנהגו נוהג', ו'נקווה שבסוף הכל יסתדר'.

מידה זו המקנה לאדם רוגע ושלווה, יש בה מן השבח, שכן בלעדיה לא יכול היה להתקיים אפילו כרגע חדא. אבל צד אחר יש לה, צד אפל וחשוך שסוחף את העולם כולו אל עברי פי פחת, ומרחיק את הבריאה מתיקונה.

הצרה מתרחשת כאשר בן המלך נחטף מארמון המלוכה, ויורד לגלות בין שפלי אדם, אותם המוכתרים בכל מדה רעה ומגונה. בתחילה הוא חושב על בריחה, הוא לא מסוגל לסבול את הרגליהם המאוסים. אבל אט אט הוא מתחיל חיות עם הנהגת הטבע. 'ככה זה', הוא אומר לעצמו, 'לא נורא אם עכשיו אין מה לעשות, נקווה שבסוף יהיה בסדר'.

זהו סיפורו של כל אחד, זהו גם סיפורו של כלל ישראל כולו. כמו במצרים, כן היום. תחת עול כבד של אומות זרות, תאוות וגינונים מאוסים, ועל כולנה אותה תאוות נוראית ששוטפת את העולם בסערה, באמצעות אותם כלים שונים ומשונים, השואבים את המוח כולו ברגעים ספורים של חיבור למחוזות אימה וצלמוות, מאין תקווה.

הצרה הקטנה היא הנפילה באותם מקומות, אולם צרה כפולה ומכופלת היא קביעת המקום וההתאזרחות באותם תהומות של חושך נוראי. לא מרוע קובעים את מקומם שם, הם מוכנים לנסות, ואפילו איכשהו להתפלל מדי יום לה', שיוציא אותם. אבל לאותה תפילה מתלווה הרהור כפירה קטנטן של 'אם ה' לא יעזור (ח"ו)', שישאר כך, ומה שיהיה יהיה...', והוא זה המעכב את קבלת התפילה והגאולה השלמה.

'התקווה של אותה מכת טבע נוראה', מלמדים אותנו רועי ישראל, 'היא 'צעקה מעומק הלב'. וכך מהם לוחשים לנפשנו העייפה בדבריהם:

"וזה בחינת שובבי"ם שבהם נוהגים הכשרים להתענות ולצעוק לה' יתברך בתפילות וסליחות, כי באלו הימים קורין

הרב ש. סופר

צעקה ואמונה = תקווה

להמשיך את דעת הצדיק שהוא מקור הדעת דקדושה, וזה מה שמתקן באמת את המוח מכל פגמים אלו. וכלשון קדשו שם (ס' כ' אות י'): "גלות מצרים, היה על פגם הברית כידוע כו' כי פגם הברית הוא פגם הדעת, והקול הוא מעורר הדעת, ובשביל זה 'ונצעק כו' וישמע את קולנו' והקול מעורר הדעת 'וישלח מלאך' זה משה, בחינת דעת, ועל ידי התגלות הדעת כתיקונו, אז 'ויוציאנו'."

הוא אומר, אף אמנם שעיקר העצה היא צעקה, אבל הצעקה צריכה להיות בשביל להמשיך את דעת הצדיק, שהיא תיקון המח, מכל פגמי הקדושה. כפי שבני ישראל יצאו ממצרים על ידי משה רבינו, ושלמות הגאולה היתה כאשר 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו'. כך גם לדורות תלויה גאולת הנפש הפרטית בקבלת דעת הצדיק ובהתקשרות ואמונה אליו.

התיקון - אהבת הצדיק

כך גם מפורש בתורה האחרונה שהנחילנו רבינו הק', (לקו"מ ח"ב ס' ח') שפגמי הקדושה באים מפגם הדעת, שהורסים את המחיצות הפרוסות בפני התאוה, וכדי לתקנם יש לחפש את רוח הקודש ודעת הצדיק שהם הם המתקנים את יסודי הקדושה.

ההתקשרות לצדיק שכלולה הן מקבלת דעתו בביטול גמור (וכמו שמבואר בליקוטי מוהר"ן ס' קכ"ג), והן מאהבה אמיתית לצדיק בכל לב ונפש (כמבואר שם ס' קל"ה), היא היא מיסודי תיקוני הנפש שנזכה להתקדש ולהטיר על העבר ולהבא. דבר זה מבואר רבות בספרי רביז"ל ותלמידיו ואין כאן המקום להעתיק אפילו מקצתם, ניגע רק בקצה יסודי הדברים.

פגמי הקדושה נובעים מאהבות נפולות, מדת החסד והאהבה שנפגמה ונפלה לאהבות רעות ח"ו, העצה על כך היא לקדש את האהבה ולהחזירה לשורשה, כאשר אוהבים את הצדיק מתעלה מדה זו בקדושה וכשזה קם זה נופל. וכך מלמדנו רבי נתן על יסוד דברי רביז"ל (בלקו"מ שם): "עיקר ההתקשרות הוא אהבה, שיאהב את הצדיק אהבה שלמה שיהיה נפשו קשורה בנפשו, עד שעל ידי אהבת הצדיק יתבטל אהבות נפולות" (ליקוטי עצות - צדיק עו), וזה גם התקון הנבחר על העבר, מי שרוצה לחזור ולתקן את פגמי נפשו, צריך שיעורר התקשרות זו שמחזירה את הכל לשרשו ולתיקונו, וכדברי רבי נתן (שם אות קיד): "על

ימי השובבי"ם הקדושים. נפשו צמאה וכמהה, משתוקקת ומייחלת להתחיל להתקדש. רבינו הקדוש הרי מעמיד את הקדושה ל'בריה התיכון' לכל הצלחה רוחנית. אך אויה, כמה כואבים הם הימים החולפים, המלאים ברבי רבבות ההתחלות והנסיגות לשוב ולהיטהר שלא צלחו. ומנגד, צרבת מכוות הנפילות ומשברי הים שכבר חלפו עליו מאיימים להכריעו חלילה, והוא מחפש עצה ודרך להצלה.

שובבי"ם - תפילה וצעקה

זה ברור לכל הנכנס בשערי אוצר יראתו של רבינו הקדוש, שעצת העצות היא התפילה והצעקה. זה מה שהוציא את אבותינו ממצרים וזה גם מה שיוציא אותנו מן הגלות, וכפי שרבי נתן כתב (בליקוטי הלכות גילוח ד-ח') על מהותם של ימי השובבים הקדושים: "וזה בחינת שובבי"ם שבהם נוהגים הכשרים להתענות ולצעוק לה' יתברך בתפילות וסליחות, כי באלו הימים קורין בתורה בענין גלות מצרים וגאולתם שהיה על ידי צעקה, וכמו כן צריכין עתה בגלות הזה".

אבל בכל זאת ננסה להאיר זווית נוספת ועיקרית מאד, שגם הצעקה מותנית בה.

מסוגלים לתיקון הקדושה

אחת העבודות העיקריות בימי השובבי"ם הוא תיקון פגמי הקדושה ח"ו. כיוון שגלות מצרים באה לתקן את פגמי אדם הראשון שהיו שייכים לפגמי הקדושה (ראה בלקו"מ ח"ב ה-י'), וכך נשאר גם לדורות, שהקריאה שמעוררת את תיקון גלות מצרים מסוגלת גם לתיקון פגמי נפשו של כל יחיד, וכפי שגם רבי נתן מביא (ליקוטי הלכות, פסח ה'): "יודע ומפורסם שעיקר גלות מצרים היה על פגם הברית, שהוצרכו שבעים נפש של בית יעקב להתנסות ולהצטרף בגלות מצרים, כי גלות מצרים כולל כל הגליות של כל השבעים אומות, שהיא פגם הקדושה שהמצרים היו משוקעים בה ביותר כי מצרים הם ערות הארץ".

העצה העיקרית כדי להתקדש היא ג"כ צעקה והרמת קול, כך מפורש בדברי רבינו ז"ל, שפגמי הקדושה הינם פגמי הדעת, והרמת הקול והצעקה הם הם שמולידים את הדעת (ראה לקו"מ ח"א ס' כ' אות י' ובס' ל"ו ועוד). אבל בכל אלה מדגיש רבינו הקדוש, שהעיקר בצעקה זו היא

שובבי"ם.
סיפורה של
שרשרת
שבועות
ארוכה
המביאה
עמה
הזדמנות
יקרה מפז
ליציאה
מהבוץ
העמוק
והתחלתם
של חיים
חדשים
ומלאים
באור
דקדושה ||
אור האהבה
הקדושה

ספר השימוש למעשה בתורת רבינו הקדוש, בספר זה מופיע לפחות מאה וארבעים פעמים הביטוי 'אשרינו' על התקרבותנו לרבינו הקדוש ועל עוצם מתנת עצותיו ובספריו הקדושים שזכינו להם, מכתבים המלאים בהתפעלות בהודיה בהתרגשות ובשמחה פורצת גבולות על זכיה זו.

זוהי אם כן העצה המופלאה להעלאת האהבה הקדושה לשורשה ולהפלת האהבות הנפולות, וגם הצעקה שהיא כאמור העצה המרכזית מוכרחת להגיע לעצה זו, כי על כן כל כוחה של התפילה ליציאה מהגלות תלויה בהתקשרות לצדיק (ראה לקו"מ ח"א ב-ו' ושם ט-ד', ועוד).

אמונה לקטנים במעלה

אם קטנים אנו בעינינו ואף התקרבותנו וציותינו את הצדיק מלאים חסרונות, אולם חובתנו להתעורר להודות לשמוח ולשוש על כל נקודה קטנה שזכינו בענין זה והיא שתהיה לנו לשורש התשובה להתעצם מעתה בקדושה וטהרה.

כך מורה לנו רבי נתן הלכה למעשה: "צריכים להיות חזק מאד באמונת חכמים בכל הבחינות, דהיינו להאמין בצדיקים אמיתיים ולהאמין בחבריו וביותר צריך להתחזק להאמין גם בעצמו, להאמין שגם מעט עבודתו ועסקו בתורה יקר מאד אצל השם יתברך, ובפרט מה שזכה להתקרב לצדיקים אמיתיים וכשרים ולהאמין בהם, שזה יקר מאד אצל השם יתברך.

כי מי שאינו מאמין בעצמו שאמונתו בחכמים אמיתיים יקר מאד מאד גם זה הוא פגם אמונת חכמים. ובאופן אחד פגם הזה גרוע מהכל, ומי שרוצה לחוס על חייו, צריך לבקש מהשם יתברך עד שיתחזק באמונת חכמים כל כך עד שיאמין גם בעצמו, דהיינו, שיאמין בגודל כח צדקתם של הצדיקי אמת, עד שבדאי יתקנו גם אותו ויעלו אותו מעלה מעלה אם יאחז עצמו להיות דבוק בהם כל ימי חייו, כי אמונתו בעצמו, שמאמין בצדיקים ומתקרב אליהם, יקר מאוד מאוד" (ליקוטי הלכות, פקדון ה-ז).

ידי התקשרות לצדיקים אמיתיים, זוכין לתשובה שלמה ולכפרת עוון ולהמתיק ולבטל כל הדינים".

יתירה מזו, מי שחש שלבו חרב לגמרי, אין לו שום הרגש לשום דבר שבקדושה, לא יראה ולא אהבה, לא שמחה ולא דבקות, לא רצונות ולא אחריות להצליח בעולם הבא, שבדרך כלל זו תוצאה מפגמי הקדושה, הגורמים לכך שהלב ייהרס וישבר מלהיות כלי קיבול לקדושה בבחינת 'חרפה שברה לבי'.

הרי שעצת אמונה מפי רבינו הקדוש שיתחבר אל הצדיק, כי "הצדיק האמת הוא הנקודה הכללית של כל ישראל, על כן העיקר הוא התקשרות לצדיקים ולדבר עמם ביראת שמים והם יאירו ויעוררו את לבו על ידי נקודתם הקדושה הכללית" (ראה שם אות מב ובהרחבה בלקו"מ ח"א ל"ד), זהו מעיין קדוש שמחדש את הלב לשוב מכל האהבות הנפולות ששברו אותו ומעוררים כח התחדשות עליון להתחיל לאהוב את ה' ולהתקרב אליו.

אלו הם כאמור ניצוצי אור מבין אלפי מקומות בהם חוזרים רבינו הקדוש ורבי נתן ומלמדים שעיקר התיקון הוא ההתכללות ההתקשרות וההתקרבות לצדיק.

מהי אהבת הצדיק?

האהבה לצדיק מתבטאת בהרבה אופנים, שגם בהם אי אפשר להרחיב במסגרת מצומצמת זו, אך בראש ובראשונה מהותה היא, להכיר בטוב הנפלא ובישועה הנצחית שניתנה לנו במה שזכינו להתקרב אליו. אפשר שמקורב לצדיק יפול לעצבות על חסרונותיו ולא יחוש בפלא הגדול שזכה הן בעצם ההתקרבות והן במה שכבר זכה לחטוף מכח התקרבותו בלי גבול, וזה יכול לגרום לו חלילה שאור הצדיק ייחשך אצלו, ולעומת זאת, מי שרוצה לעורר את האהבה חייב להרבות בהודאה ולהתבונן בגודל הזכייה הזאת ולשמוח בכך מאד, התודה וההודאה היא שורש השמחה, כי "עיקר השמחה היא ההודאה לה' יתברך" (לקו"ה הודאה ו-ב') והשמחה היא נשמתה של האהבה (ראה לקו"מ סוף סי' ס"א).

מי שרוצה לזכות לקדושה ולהנצל מאהבות נפולות חייב לעורר בקרבו את השמחה ואת האושר שבהתקרבות לצדיק, ניתן לקבל קצה מושג בעוצם האושר הזה בלימוד תמידי בספר מכתביו הקדוש של רבי נתן,

אם קטנים
אנו בעינינו
ואף
התקרבותנו
וציותינו
את הצדיק
מלאים
חסרונות,
אולם חובתנו
להתעורר
להודות
לשמוח
ולשוש על
כל נקודה
קטנה שזכינו
בענין זה
והיא שתהיה
לנו לשורש
התשובה
להתעצם
מעלה
בקדושה
וטהרה

חיפוש ומציאת נקודות טובות

זה הטוב הוא אחדות גמור עמו יתברך... וזהו 'כי ה' יסמכני', הינו הנקודה הטובה שאני מוצא בעצמי, שהוא בחינת אלקות בחינת טוב ה' לכל, זה הוא סומך אותי ומקיץ אותי מהשנה."

גם מתוך התורה 'אזמרה' רואים כמה צריך לברר את הנקודה טובה עצמה מכל הפניות, וזה עיקר המטרה בחיפוש אחר הנקודות טובות, לגלות איך בכל זאת הפנימיות שלי באמת הייתה רק בשביל ה', ובזה אשאר תמיד דבוק בה, איפה שלא יהיה. "כי הנקודה טובה שלי בכל אחד אפילו בהפחות שבפחותים היא דבוקה תמיד עם השם יתברך לעולם בכל מקום שהיא".

דרכי החיפוש

תשובת הר"ר י.ה. מודיעין עילית

כמה גרגרים בודדים כפי קוצר היריעה ע"פ דברי רביז"ל וביאורי מוהרנ"ת בדרכי החיפוש.

א. ישנם מצבים בהם הנקודה לא צפה מלמעלה - התמונה הנפרשת למלוא העין עגומה ואיננה, רואים רק רוע והשחמה, פגמים וחטאים. השטן המחטיא את האדם בעוונות, מתלבש על הנפש הטהורה והיא מתמלאת גילולים וטינופים ח"ו, עד שגם אם באחת מסמטאות הנפש שוכנת נקודה אלוקית, ובאחת משעות היום הוא מקיים מצוה או שנים, הוא יצטרך לחפש לתור ולדרוש אחריה כדי להבחין בה.

רבינו הקדוש מלמד את האדם לחפש ולברר את הנקודה הטובה. כאשר הוא לובש ציצית אבל היא חבויה בין עשרות בגדים צואים, הרי שהוא צריך לקלף שכבות של מלבושים קרועים ובלויים כדי לגלות אותה חבויה ונסתרת ברוב הדרה ותפארתה, רבינו ז"ל מחזק ומכוון - תחתור ותבקש, בדוק ובחון את כל חדרי הנפש, בוודאי תגלה בהם את הנקודה הנפלאה.

'שחורה' אני, זה התואר שקיבלתי, כך מכנים אותי זה מה שבולט לעין, אבל 'ונאוה' אם תבקשנה ככסף וכמטמונים, תגלה בי את היופי.

ב. עבודה נוספת של 'חיפוש' מתחדשת גם בתוך הנקודות עצמן, המצוות הפשוטות והמעשים הטובים אותם קיימנו, נגיעים בנטיות לב פסולות, עד שלפעמים גם המצווה עצמה אינה נחשבת בעינינו, אנחנו מעדיפים להתעלם ממעשה טוב כזה שריוח נודף גאוה וכבוד, מעדיפים לא למנות ברשימת הזכויות היומית מצוה חצויה ורצועה, אנחנו גם יכולים להתייחס למעשים כאלו כאל 'רע' גמור. אדם בוחן את תפילת שחרית האחרונה שלו - הוא נזכר איך היא הייתה נראית, מתי היא התחילה וכמה מהר היא הסתיימה, באיזה מחוזות הוא שוטט ולהיכן הפליגו מחשבותיו, ומאחר שהוא לא זכה לקיים אותה בשלימות הנדרשת, הוא משמיט אותה מרשימת המעשים טובים.

עבודת החיפוש מתמקדת ב'חיפוש' אחר הצד הטוב, אחר הנקודה הפנימית בעצם קיום המצווה, רבינו דורש ומבקש: טול תפילה זו, 'חפש' בה ובתוכה, את נקודת החיבור, את הלב, את הרגעים היפים, את הקיירה שהרגשת בתיבות הבודדות שהאירו לך, תכתיר את מעשיך בכתר אורה, כל אבן טוב שתמצא, תקבע בה לפארה ולרוממה.

ג. עבודת חיפוש עמוקה יותר גילה הרחמן הגדול. לפעמים האדם נפל לתוך מציאות מתמדת של חטא ח"ו, לטבעים רעים שהתלבשו עליו, למציאות של קושי רוחני צרף. הלב נשקע בתוך התאוות ח"ו, המח נסחף אחר ההבלים והמציאות הקשה תוקפת מכל הצדדים ממש.

מלה רבינו ז"ל ומכריז: חפש 'בתוך' הרוע את הנקודה הנפלאה, אל תצדיק ח"ו את הרוע אל תכשיר את השרץ, אבל חפש את הטוב בתוך הרע עצמו. אם למשל, החטאים מציקים ומפריעים לך, הרי לך נקודה טובה מופלאה, הרע הגמור ששקעת וטבעת בו, לא כילה לגמרי את רגשי נשמותיך.

אלוקי, נשמה שנתת בי טהורה היא, זכה וברה קיבלתיה. גם אם שקעתי ביון מצולה, הרי אם אביט אל תוכה אראה את אורה. תן לי רוח לחפש, עיניים לראות ולב להרגיש את טעם מתיקות הנקודה.

בתורה רפ"ב יש אריכות גדולה סביב 'חיפוש' הנקודות טובות. ולכאורה, הרי כולנו מלאים בנקודות טובות - "כי כל אחד מישראל איך שהוא כל זמן שישם ישראל נקרא עליו, הוא עושה בפה מצות בכל יום, כי מניח ציצית ותפילין ואומר ברכת השחר וקריאת שמע ותפילה, והרבה אומרים תהלים ולומדים תורה מעט או הרבה", ומה הצורך לברר ולחפש את הנקודות טובות?

בידור הנקודה הפנימית שבמצווה

תשובת הר"ר נחמן פראנק הי"ו, ירושלים

נקדים בשאלה אחרת: הרי מדברי רבינו נראה, שברגע שאדם מצא בעצמו איזה נקודה טובה, הנקודה הזאת מחייה ומשמחת אותו. אבל בפועל זה לא תמיד נראה כך... אם ניקח לדוגמה את מצוות הנחת תפילין - אדם יודע בבירור שהוא הניח היום תפילין וזה עדיין לא משמח אותו!

והתשובה היא, כיון שהאדם לא מניח תפילין רק בגלל ציווי השי"ת. יש לו פניות רבות, אם הוא לא יניח היום תפילין, הוא ממש פוחד: "מה?! אני לא אניח תפילין?!"... בתוך עצם המצווה לקיים את רצון ה', מעורבים עוד סיבות מדוע האדם מקיים את המצווה - אם בשביל להרגיע את מצפונו, או כמצוות אנשים מלומדה.

רבינו בא ומגלה לנו, שאף על פי כן, בכל מצווה יש בוודאי נקודה פנימית שהאדם עושה אותה באמת בשביל ה'. אדם יכול לבחון בזה את עצמו, שהרי אם הוא לא היה יודע בכלל ממצוות תפילין והקב"ה היה בא אליו ואומר לו: 'אני מבקש ממך שתניח תפילין' - בוודאי שהוא היה שש וששמח לקיים את המצווה. זה עיקר החיפוש והבירור של הנקודות טובות.

כשמוצאים ומלקטים נקודות טובות בצורה כזאת, יש בהם די להחיות את נפשנו.

נקודה שנעשית בשביל השי"ת

תשובת הר"ר שמואל שפירא הי"ו, אומן

הנקודה טובה שיכולה להחיות ולשמח את האדם, היא נקודה טובה כזאת שאדם עשה אותה רק בשביל השי"ת, לא בשביל עצמו או כל סיבה אחרת.

דבר זה מבואר מדברי רבינו אודות הצורך בחיפוש אחר 'איזה דבר טוב שעשה מימיו', כי לכאורה מדוע לא הורה הרבי שהמחפש יקיים עכשיו איזושהי מצווה, אפילו הכי קטנה, וממילא יהיה לו עם מה לשמוח! מדוע צריך לחפש מצווה שנעשתה בעבר?

אלא, שעל מצווה שהאדם יקיים עכשיו, כדי שהוא ירגיש טוב עם עצמו - לא על זה רבינו דיבר, שהרי כל השמחה בנקודות הטובות, היא מחלק המצווה שהוא עשה 'טו' בשביל השי"ת, אפילו לא בשביל שיהיה לו עולם הבא, רק למענו יתברך, וזהו עוצם השמחה - שהמצווה מראה לו שהוא עדיין קשור להשי"ת. ואילו מצווה זו שהוא עומד לעשות עכשיו בוודאי שאינה נקיייה כל כולה.

מי שלומד טוב את הלכות השכמת הבוקר, רואה שר' נתן חוזר על הנקודה הזאת כמה וכמה פעמים: "כי הנקודה טובה שאדם מוצא בעצמו, זה בחינת אלקות, בפיכח, כי כל הטוב מאתו יתברך, כי אוריתא וישראל וקוב"ה כולא קוד, נמצא פשיט ביישראל איזה נקודה טובה, דהינו איזה מצוה או דבר טוב,

כשאדם נכנס בעבודת ה', אזי הדרך שמראין לו התרחקות...
מדוע זה באמת כך? למה אי אפשר להיכנס לעבודת ה' בלי לעבור כל כך הרבה תלאות והרפתקאות?
 ניתן לענות תשובות גם על ידי הקלטת התשובה בטלפון המערכת 02-5396363

**השאלה
לחודש
הבא**

פרק ה'

קידוש השם של מי?

התכנית שלנו להשיג איזשהו 'כבוד' מהעניין נפגעה מהתנהגותו השלילית של הילד, מתעורר הכעס. אך כאשר הדבר היחיד שעומד מול עינינו הוא 'כבוד השי"ת' ורק על פיו אנו פועלים למען התועלת של הילד, ואנחנו כאן רק בשביל לעזור לילד להתקדם (ולא שהילד כאן בשביל 'לעזור' לנו לגדל ולקדש את שמינו) אין שום מקום לכעס. יש לנו את הרוגע ואת ישוב הדעת, ואנחנו לומדים לדון את הילד לכף זכות, ולחשוב שוב מה ניתן לעשות ואיך נוכל לעזור לו, להתמודד עם אתגרי החיים הרוחניים והגשמיים.

התוצאות המרות

בנוסף יש בצורת החינוך הזו כדי להזיק נזקים קשים להתנהגות החניכים. נפרט כמה מהתוצאות המרות השכיחות, וכדלהלן:

1) האמת הפשוטה עלולה לחלחל בליבות הילדים, כשעם הזמן הם חושדים שאת ההורים לא מעניין דווקא רצון ה', ואף לא טובתם של הילדים, אלא הם עסוקים כל הזמן בלחפות על הבושות והשגת כבוד.

וזאת, ע"י שקיבלו ביקורת והערות בסגנון של: איזה בושות אתה עושה לי / איזה שידוך תקבל במצב כזה וכד' (במקום להעיר להם עניינית על ההתנהגות הפסולה כמו: אסור לעשות כך וכך / אני לא מרשה להתנהג כך וכך, מבלי לערב נגיעות אישיות). וכאשר עובדה זו נקלטת אצלם, הילדים מאבדים את האמון בהורים, והם מפסיקים לשמוע ולציית להם גם כאשר יציבו בפניהם דרישות מוצדקות.

2) הילדים עצמם מאמצים צורת חיים זו והם עצמם מתחילים לחשוב "מה יחשבו עלי", והם יכולים להיכנס לכך בצורה מוגזמת שתקשה עליהם מאד בתפקודם בכל המישורים, בפרט כאשר לא ילך להם בדיוק כפי התכנית אותה תכננו. לדוגמא: אם הם יאחרו למקום מסוים, יהיה להם מאד קשה להיכנס לאותו מקום, כי יתחילו לדמיין: מה יחשבו עלי, יראו שאני לא דייקן ושאיני עצלן... ממש בושות... במקרים קיצוניים הילדים עלולים להיכנס לדמיונות של ממש, מה כל אחד חושב עליהם... במקום להתמקד בחשיבה הפשוטה האם כלפי ה' אני מתנהג כראוי אם לאו. הכל טוב סביב נקודה זו "מה יאמרו הבריות".

3) רביה"ק לימד אותנו את תורת ההתחזקות ש'מעט זה גם טוב' ['אביסל איז אויך גוט'] ויש לנו חיוב להסתכל ולשמוח בנקודות הטובות (כפי שרביז"ל מוסיף להזהיר אותנו בתורת 'אזמרה'] ובשביל לחיות את ההתחזקות חייבים ומוכרחים להתייחס אך ורק לכבוד ה'. כי כאשר הכבוד העצמי הוא המרכז, בלתי אפשרי לשמוח עם נקודות טובות, כי הרי זה לא עשה שם טוב, וילדים שמתרגלים לחיות כל הזמן סביב הכבוד והשם הטוב ירצו לעשות דברים רק בשלמות, וכאשר השלמות לא תתאפשר להם הם לא יעשו כלום, גם מה שהם כן מסוגלים לעשות. כמובן שזה גורר עצבות, מרה שחורה ודיכאון רח"ל.

4) פעמים שהלחץ על הילד פועל את ההיפך. מכיון שכשהילד נתון כל הזמן בלחץ של "מה יאמרו" או "מה יחשבו עלי" בסופו של דבר הוא לא יעמוד מול הלחץ הזה, ובשביל להשתחרר ממנו יתחיל לפעול בכיוון הנגדי באופן מוגזם, בהכרזת: "לא איכפת לי מה יגידו עלי". ויתכן שאף יקוט בפעולות שליליות מוגזמות ח"ו, רק בשביל לעקור את הלחץ מהשורש. בכך הם גם מאבדים את רגשי הבושה החיובית, המונעת את האדם מלעבור עבירות. כמאמר רבי יוחנן: "כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם" (ברכות כח ע"ב) (כמובן שאין זה סותר את כל האמור לעיל, ואכמ"ל).

לכן, אפילו שעדיין איננו במדרגה של "בלתי לה' לבדו", נשתדל כמה שיותר להכניס לתודעה ולחשיבה את כבוד ה', ולפעול על פי מצפן זה. בל נשכח את מאמר רביז"ל "אחד היה אברהם" (תחילת ח"ב בליקו"מ).

בהצלחה!

בתורה י"ב ח"ב כותב רביה"ק את הדברים הבאים: "ועיקר היהדות הוא, רק לילך בתמימות ובפשיטות בלי שום חכמות, ולהסתכל בכל דבר שעושה שיהיה שם כבוד השי"ת, ולבלי להשגיח כלל על כבוד עצמו, רק אם יש בזה כבוד השי"ת יעשה, ואם לאו לאו. ואז בודאי לא יכשל לעולם". עכ"ל.

כאשר אנו עסוקים במצוות חינוך הבנים והתלמידים עלינו לשים נגד עינינו, לזכור ולא לשכוח, שאין כאן עניין טכני. אין אנו מתעסקים בשיטות ודרכים פרקטיים להשלטת משמעת בבית או בכיתה. אלא הפעולות שאנו עושים בשביל שמסגרות אלו יתנהלו כראוי, הם חלק מה"אידישקייט" - היהדות שלנו. זהו חלק מעבודת ה' שאנחנו מצווים עליה, נתח לא פחות חשוב מכל מישורי עבודת ה'.

משכן, המצפן שלנו יהיה 'כבוד השם' וכך נפעל בהתאם למדד זה, בתמימות ובפשיטות. נתבונן תמיד, האם יש בפעולה שברצוננו לנקוט, כבוד ה' ואז נעשה אותה, ואם לאו לאו, וכדברי רביז"ל בתורה האמורה.

כלומר, כאשר אנחנו דורשים מהילד דרישה מסוימת, או שהתעורר לנו דחף להעיר לו על משהו מסוים, או שבאופן כללי אנחנו מאוכזבים ממנו. ננקה כל נגיעה אישית, ונתבונן באמת בדחפים וברגשות שלנו שמביאים אותנו לכך.

מה גורם לנו לכל זה, ומה איכפת לנו בכל אלו? האם כבוד השם או שמא לא יותר מאשר כבוד עצמינו, אולי אנו רוצים בסה"כ להרשים את הצופה מהצד במסירות האבהית שלנו, במומחיות החינוך שלנו, ובכשרון הפדגוגי שלנו. נבדוק האם אכפת לנו מקידוש השי"ת, או מקידוש שם המשפחה, או שם הילד (בשביל שיתקבל במוסדות חינוך עם שם טוב, או אולי בשביל להרשים את שוק ענבי הגפן...)

"השלכות על תפקוד החינוך"

מלבד הטעות האיומה שבדבר, יש לגישה כזאת לחינוך, השלכות על צורת תפקוד מערכת החינוך, כדלהלן:

1) כלל ברור הוא שאין צורך ואף לא כדאי, לדרוש מהילד דבר שאיננו מסוגל לעמוד בו (מפאת גילו, כוחותיו ואופיו). ועובדה היא שאותו אחד שנוטה להעיר / לדרוש / לצעוק על ילדיו על כל צעד ושעל משיקולים אישיים, בדרך כלל נוטה גם לדרוש מהילדים דברים שאינם תואמים את יכולותיהם, ולהעיר להם על הנהגות שאינם בשלים להם. לדוגמא - שישבו במקומם בבית הכנסת מתחילת התפילה ועד תומה. או שיגביל אותם מלרוץ לקפוז ולהשתולל, כדרכם של ילדים, בשביל שכולם יראו אילו ילדים מחונכים הוא הצליח לעצב.

אך כאשר השיקול היחיד הוא 'כבוד' יש את הרוגע והישוב הדעת לחשוב באמת ובתמים האם יש מקום להעיר לילד או לא. וכשנלך בדרך זו פעמים שנוכל להתגבר ולא להעיר, אף אם הרעש שהילד מעורר מטריד את הדעת ביותר. ואף אם כן נעיר לו שלא לצורך אמיתי, הצורה והאופן יהיו לגמרי אחרים, כי נדע שהערה ודרישה זו מוגשת אל הילד, אך ורק בגלל המוגבלות שלנו.

2) "כעס". אין מן הצורך להרחיב את היריעה על גנות מידת הכעס, וכל החפץ בכך יעיין בליקו"מ ח"א תו' סח', (וכמובן בשאר דברי חז"ל הק' בענין זה)

כל בר דעת מבין שעבודת החינוך מוכרחת להתבצע ולהעשות מתוך רוגע, ישוב הדעת ושמחה. ולכן פשוט וברור שלא ייתכן לחנך מתוך 'כעס'. הפועל מתוך כעס, ככל הנראה לא יחווה תוצאות מרות ומשמחות...

כל הורה ומחנך נדרש לעבוד על מידה זו, כאשר הוא נעמד לא פעם מול סטואציזט שלעולות להכעיס. אך לכשנתבונן ביצר הכעס הזה נמצא, שהדחף הוא תוצאה ישירה מאינטרסים אישיים. וכאשר

פרק י"ב

וידוי דברים ולב נשבר

השי"ת את תפילת היהודי כאשר תבוא מתוך ליבו השבור ומחבבה ומקבלה יותר מתפילותיו שבהרגל.

"לב נשבר יקר מאד... לב נשבר הוא כבן המתחטא לפני אביו כתינוק שבוכה וקובל לפני אביו, על שנתרחק ממנו, וזה יקר וחביב לפני השם יתברך. והיה טוב שיהיה לו לב נשבר כל היום... על כן צריכים לייחד לו איזה שעות ביום לפרש שיחתו בלב נשבר". (ליקוטי עצות - התבודדות, אות מ"א).

רביה"ק כותב בתורה כ"ה תניינא: "...קל וקרוב יותר לשבר לבו... ואת כל אשר עם לבבו ישיח ויספר לפניו יתברך. הן חרטה ותשובה על העבר והן בקשת תחנונים לזכות להתקרב אליו יתברך מהיום והלאה באמת".

רבים הדיבורים בתורתו של רבינו הקדוש בדבר הלב הנשבר, במעלתו ורוממותו. הצד השווה שבכולם: תפילה הבאה מתוך לב נשבר - גדולה וחשובה עד למאוד. השי"ת מחבבה עד אין סוף.

כמו"כ, גם כאן, נראה הקשר המובהק שיש בין ה'לב נשבר' להתבודדות ורואים אם כך את העצה הנפלאה והתועלת העצומה שקיים בלב שבור, לגבי ההתבודדות והשיחה עם השי"ת.

"שמחות ובכיות"

אם יהודי חפץ לידע האם ליבו היה באמת שבור או שמא עצבות היתה זו, סימן ההיכר לכך הוא האם ליבו יתמלא לאחר מכן שמחה: אם תבוא לליבו שמחה גדולה, הרי לנו היכר שאכן לב שבור היה בו, אם לאו - הרי שהייתה זו עצבות בדמות לב נשבר. (שיחות הר"ן מ"ה).
כך גם בעניין הוידוי דברים, מובא בליקוטי עצות (שם): "והתיקון לזה לשמח הרבה בשמחה של מצוה, כגון חתונה של מצוה או שאר שמחה של מצוה, שיתגבר לשמח בשמחה גדולה, עד שירקד הרבה מחמת שמחה, ועל ידי זה זוכה להתוודות בדבורים. ועל ידי זה יתקן פגם חטאיו".

רביה"ק מחדש - הוידוי דברים והלב נשבר הם חיבור והמשך ישיר לשמחה, תלויים אלו בה ותלויה היא בהם. אדם עם לב נשבר - שמחתו תהיה חלק בלתי נפרד מחייו; יהודי שמח יוכל להתוודות על חטאיו בשברון לבב.

ישאל השואל: מה בינם לשמחה, הלא הדברים נראים הפוכים בשכל אנוש: קרובים אלו לעצבות יותר משקרובים לשמחה. לכאורה; הרי פירוש חטאיו אינו דבר של שמחה, על הלב שנשבר בקרבו, הודות לריחוקו, להרגיש כאב וכדוך - מה פשר החיבור של שניהם עם השמחה.

(יצויין אגב: בסיפורי מעשיות (מעשה י"ב) משתמש רביה"ק בלשון מעניינת: "שמחות ובכיות". אף כאן יתמה השכל - כיצד הולכים שני אלו יחד, הלא לכאור' הפכים אלו).

בפרק הנוכחי נעסוק בעז"ה בשני חלקים: וידוי דברים ולב נשבר. שניהם, עם קווים מקבילים, שצריכים להיות יסודיים בחיי היהודי בכלל ובפרט בזמן התבודדות, כפי שנראה בהמשך, שיש להם קשר חזק להתבודדות והשיחה עם השי"ת.

רביה"ק כותב בתורה ק"ח וז"ל: "...כשמשבר את רוחו בקרבו, ומתבייש וחושב בעצמו איך נפלתו ונשלכתי משמים לארץ. שהייתי במקום גבוה כזה, ועכשיו, נפלתו והחזרתי פני מהשם יתברך, ונשארתי אחור באחור. ומרחם על עצמו, כי אין רחמנות גדולה מזו".

מלשונו הקדושה יוצא שיש ליהודי עבודה של ממש בשבירת ליבו ורחמים על עצמו - שיזכיר לעצמו את מעמדו השפל, כיצד נפל והתרחק ואת גודל הרחמים על מצבו זה.

בעניין זה יש שני מישורים: יש את החלק של פירוש החטא, ההיזכרות בו ואמירת 'חטאתי'. דבר זה נקרא 'וידוי דברים'. בנוסף יש את העניין שיבוא פירוש החטא ב'לב נשבר', שיכאב באמת ובתמים את ריחוקו.

וידוי דברים

בני העולם נוטים לחשוב שוידוי-דברים הוא מושג שקיים רק בפני הצדיק. אולם זו טעות שהשתרשה: מעבר לוידוי הדברים הנעלה הקיים בפני הצדיק - קיים גם וידוי דברים בפני השי"ת, ועליו להיות קיים ונוכח בעולמו של היהודי, דבר יום ביומו.

כה מובא בליקוטי עצות (וידוי דברים, אות ה'): "צריך לפרש את החטא כי צריכין להתוודות בדיבורים דייקא בכל פעם על כל מה שעשה. ויש לזה מניעות רבות, לפעמים ישכח מאתו החטא, ויש שיכבד עליו מאד וקשה לו להוציא הדבור להתוודות ועוד מניעות רבות".

וכך מתפלל ר' נתן בליקוטי תפילות (חלק א', תפילה פ'): "ואזכה להתוודות וידוי דברים לפניך בכל יום על כל מה שפגמתי נגדך, ולפרש חטאי לפניך בפה מלא בפרוש. ואזכה להרבות בהתבודדות תמיד, עד שהדבור דקדושה זכור יזכרני לטובה וישיבני אליך באמת ובלב שלם, בתשובה שלמה לפניך".

בתפילתו של מוהרנ"ת יכולים אנו לראות בקשר המיוחד הקיים בין הוידוי-דברים להתבודדות. כלומר מעבר היותו עבודה בפני עצמו - יש תועלת מיוחדת כאשר הוידוי-דברים יבוא בהתבודדות.

יוצאת לנו אפוא עצה ודרך נפלאה בהתבודדות, הלא היא: 'וידוי דברים'. פעמים כאשר האדם רוצה לפתוח את ליבו ודיבוריו - מה טוב אם יתחיל להתוודות על חטאיו בשברון לבב, לספר על ריחוקו ונפילותיו.

לב נשבר

אף על ה'לב נשבר' להיות חלק בלתי נפרד מחיי היהודי. גדולה קרבת ה' הבאה מתוך לב שבור, שכפולה ומכופלת בחשיבותה. כמאמר דוד המלך (תהילים נ"א): "לב נשבר ונדכה - אלוקים לא תבזה"; אוהב

פעמים חש המתבודד מעין שיח שמנהל בתוכו, שאלות פנימיות שעולות בו בזמן ההתבודדות, הסברים ותירוצים, תהיות וכאבים. טבע האדם מורה לו להתעלם. 'כעת זמן התבודדות עם השי"ת' - יאמר לעצמו - 'מדוע יבואו אלו ויטרידוני. הן זמני מוקדש לדיבור עם השי"ת ולא עם תחושות פנימיות שמי יודע אם אינם דמיון ותעות.

"כי מה שמדברים בינו לבין קונו, הוא בחינת רוח הקודש. ודוד המלך, עליו השלום, שהיה מעלתו גדולה מאד, יסד מזה ספר תהלים. וכן כל אחד לפי בחינתו הוא בחינת רוח הקודש, כמו שכתוב (תהלים כ"ז): "לך אמר לבי", כמו שפרש רש"י: "לך בשבילך ובשליחותך", "אמר לי לבי". שכל הדברים שהלב אומר, הם דברי השם יתברך ממש, והוא בחינת רוח הקודש" (ליקוטי מוהר"ן תורה קנ"ו).

לויטה אוזן המתבודד לדברים אלו - תשתנה התבודדותו לבלתי היכר, תיהפך בעז"ה לזמן אהוב שממתינים אליו ולא לסימום.

רביה"ק מלמד את האדם להקשיב ולתת מקום ל'כל הדברים שהלב אומר'. מדוע יברח מן הדברים שליבו אומר לו בעת היא - הלא הם דברי השם יתברך ממש'.

פעמים שידבר על נושא מסוים ויחוש לפתע בצורה ברורה להיכן ליבו נוטה, יש לדעת - אין בכך דמיון ושטות חלילה; רוח הקודש ממש יש ברגע זה, תשובה כביכול מה יתברך.

על המתבודד ליתן אימון בהרגשות ליבו במהלך ההתבודדות, שכן כך דברי השי"ת בזמן ההתבודדות. הלא השי"ת והשכינה עונה: "כשאדם מתבודד ומפרש שיחתו וצערו לפני השם יתברך, ומתודה ומתחרט על גדל הפגמים שעשה, אזי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיחתה וצערה ומנחמת אותו, כי כל פגם ופגם שפגם בנשמתו, פגם אצלה גם כן כביכול... והיא מנחמת אותו שתבקש תחבולות לתקן כל הפגמים". (ליקוטי מוהר"ן רנ"ט).

ישאל יהודי את חבירו המתבודד: 'כלום השי"ת נותן לך מענה, האם אינך מדבר לעצמך?'. יענה המתבודד: 'בהחלט כן. השי"ת נותן לי מענה של ממש. נתונים אלו בתוך ליבי. לך - בשבילך ובשליחותך'.

יתהה השואל כנגדו: 'כיצד זה תוכל לסמוך על רחשי ליבך - הלא האדם קרוב אל עצמו ומי יודע, אולי אין אלו כי אם דברים שברצונך להשמיע לאוזנך'.

והמתבודד בבחירות: 'כך רבי הקדוש לימדני. לא תוכל להבין זאת כי אם כאשר תחיל לצעוד בדרך ההתבודדות הקדושה. אכן, נקודה זאת עדינה - שכן לא יוכל האדם לסמוך על עצמו, אך כאן סומך ליבו על השי"ת עצמו, לא על הרגשותיו שלו. כוח ההבדלה - האם הרגשותיו אלו או דבר ה' - נתון בהחלט במתבודד'.

סוף דבר: עלינו להבין וללמוד כלי זה, להשקיע בו. כי אף אם קוצרו ותומצתו המילים - מעלתו גבוהה אין סוף.

הגמ' כותבת במסכת סוטה (ה'): "אמר ר' יהושע בן לוי בא וראה כמה גדולים *נמוכי הרוח* לפני הקדוש ברוך הוא שבשעה שביית המקדש קיים אדם מקריב עולה - שכר עולה בידו, מנחה - שכר מנחה בידו. אבל מי שדעתו שפלה, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולם. שנאמר "זבחי אלוקים רוח נשברה", ולא עוד אלא שאין תפילתו נמאסת שנאמר "לב נשבר* ונדכה אלוקים לא תבזה".

נצא ונלמד בדברי הגמ' הקדושה מהו לב נשבר: נמיכות קומה. אדם שרוחו שפלה, יהודי שיודע את מקומו היטב.

אדם כזה, כאשר מגיע לדבר עם קונו, ליבו נשבר בקרבו בניקל. אומר להשי"ת: 'ראה אבי עד היכן מגיע קלוני, כמה רחוק אני מקיום רצונך, עד מתי ימשך הריחוק וההפרדה הנוראה הזו; מתי אעשה רצונך בתמים.

אמור מעתה: לב נשבר פירושו שפלות.

"כמה גדולים נמוכי הרוח"...

מעתה נוכל להבין בדבר החיבור שבין השמחה ללב נשבר, ליידי דברים ולבכי: כולם באים מתוך חיים מלאי שפלות - ומה משמח ומשחרר את נפש היהודי יותר מן השפלות.

יודע השפל ברוחו היטב כמה נמוכים מעשיו, מכיר את קומתו ומודה על כל שיש לו. מבין שבאמת לא מגיע לו כלום. נזכיר את ה'תם הקדוש' מסיפורי מעשיות בשמחתו הפשוטה והרצופה, בחייו המאושרים - על מה אלו לו: על שום שפלותו. על כי התבטל כעפרא דארעא וחי בדבקות עם המלך.

חיים כאלו הם הגורמים לשמחה, כי שחרור ואמונה לחם חוקם. שפלות זו אומרת לאדם: מה אני ומה חיי. אספיק דברים של אמת ותכלית, לעשות נחת רוח לאלוקי חפצתי - וכמה שמחים ומאושרים חיים של תכלית ואמת.

במשך כל הדורות בלטו חסידי ברסלב האמתיים בשפלותם ושמתם העצומה: דבר פלא לעין אנושית היה זה - כיצד שפלותם מסתדרת עם שמחתם העצומה.

אולם יודעי דבר הבינו: השפלות אינה 'מסתדרת' עם השמחה - היא המולידה אותה. נותנת באדם חיי חירות וקרבה, חיים של אמת. חיבור רציף עם השי"ת.

אף בדורנו, כל יהודי בדרגתו-שלו יכול לזכות לשפלות אמיתית ובכנפיה לקרבת אלוקות רצופה, חיים שהם כהתבודדות אחת ארוכה.

רביה"ק כותב: "כי צריך כל אדם למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום" (ליקו"מ תורה ו'). הרי לנו דרך עבודה ברורה - מיעוט בכבוד עצמו. בפשטות ממש ובמעשיות, ויתור על הכבוד.

ואף אם אמנם יקשה הדבר - עדיין הוא אפשרי. כך נזכה בעז"ה להמשך התורה: "אבל מי שבורח מן הכבוד, שממעט בכבוד עצמו ומרבה בכבוד המקום, אזי הוא זוכה לכבוד אלוקים".

אדם שפל כאשר מגיע להתבודד - התבודדותו שונה בתכלית; חיבורו מהשי"ת לא נותק שדורש שוב ושוב חיבור מחדש, חי ברצף של קרבה.

כאשר נרצה, נתפלל ונשאף לחיים אמתיים מלאי קרבה וחיבור להשי"ת - בוודאי בסופו של דבר נזכה לכך בעזרת ה'.

מי נשמע כזאת?! מי ראה כאלה?!

רשמים אישים מיליון של אגב מבאורי קהארה
משגפני כינוס 'פירוגיק מנוקים

גיבוש כלל חבורות לטייל בתורתו' בישיבות הקי'

ר' אפרים קעניג בדרשתו הנלהבת

אחת. ללמוד, לעיין, לשמוע שיעורים בחבורות, ללכת איתה ביומים, להתבודד עליה, למצות ממנה עצות חדשות ולהתחזק בעבודת הבורא ית"ש באמצעותה.

איזה קידוש שם רבינו יש בהתכנסות זו, אשר כל כולה מהווה קריאה המהדהדת מסוף העולם ועד סופו: געוואלד, יש ליקוטי מוהר"ן בעולם!

סעודת ההתחדשות הגדולה

אט אט הגיעו כלל הישיבות לאולם והתפללו מעריב, כאשר כבעל תפילה ניגש לפני העמוד הר"ר קלמן בורשטיין הי"ו. לאחר מכן נטלנו ידיים לסעודה כיד המלך, לכבודה של תורה.

המכנה המשותף: התורה של הרבי!

את הערב פתח המנחה הר"ר משה לודמיר, בהדגישו את גדולת המעמד, שכל כך הרבה בחורים מאוחדים סביב מכנה משותף אחד: התורה של רבינו.

מי הוא הרבי הגדול המלמד כיצד לומדים ליקוטי מוהר"ן

התרגשות גדולה חלפה בקהל, עת נכנס הגה"ח רבי אפרים קעניג שליט"א והוסיף השראה חדשה למעמד ההוד. את דבריו פתח בברכת

ליל ט"ו בשבט, יום הולדת מוהרנ"ת, תשפ"ב.

הלב עולה על גדותיו, לקראת המעמד הגדול "פירותיך מתוקים", כנס גיבוש בחורי חבורות 'לטייל בתורתו' בישיבות הק'. יחד עם חבריי, אנו עולים על ההסעה המאורגנת, בדרך אל אולמי טשכנוב המפוארים.

ההתרגשות גדולה. זה חודשים ארוכים שאנו שקועים, כלל בחורי החבורה בישיבתנו, ברסלב'ר בחורים המעורים בישיבה כלל-חסידית מפורסמת, בעומקה של תורה כ"ב. לומדים אותה שוב ושוב, ובכל פעם מגלים בה טעמים חדשים ועצות מעשיות נפלאות חדשות לעבודת השי"ת.

פה ושם נשמעים שיחות-חברים מאולתרות סביב נושאי התורה. מישהו היושב מאחוריי בטנדר, מדבר בקול נרגש על הזכות העצומה שיש לנו לעשות את דרכינו אל המאורע הנדיר שעוד לא היה דוגמתה - התאספות של כל-כך הרבה בחורים, בני נעורים, אשר במקום להיות עסוקים בהבלים ובסוגיות חברתיות מצויות, מקדישים את מייטב עתותיהם ללכת בדרך רבנו הקדוש ול'לטייל' בתורתו הק' במשך תקופות ארוכות.

אהה, אחליי שאזכה לראות אור בהירות הדרך שאתם נוסעים אליי. קריאת הגעגועים ההיא, המתעוררת בכל עת של נסיעה אל הצדיק, צפה ועולה במחשבה - הרי "עיקר הצדיק הוא תורתו הקדושה"...

הגענו אל היעד...

עשרות בחורים, ישיבות שונות. כולם קיבלו את ההזמנה. עיני כולם סקרו את המודעות המקדימות - וכולם נמצאים כאן היום, כשבליבם הולמת בעוז אותה השתוקקות אחת ומיוחדת: לדבוק ברבי, רבנו של עולם, לדבוק בתורת הצדיק - את זאת אנחנו מבקשים!

שולחנות ערוכים ברוב פאר והדר מקדמים את פנינו. לכל ישיבה מתחם ישיבה מיוחד בשבילה. יחד עם חבריי הנני פוסע אל המתחם השמור שלנו, אל המקום האישי שלי, שם ממתנה לי קריאת הערכה ועידוד: "אשריכם, גיבורי החילו!"

העיניים מביטות סביב-סביב. סוקרות את מאות הבחורים ההולכים וממלאים את האולם, גיבורי החיל המתקבצים ובאים מכל קצוות הארץ, להתחזק ולחזק בקיום רצון צדיק.

מה לכם פה ומי לכם פה?! מזדעק בתוכי קול פנימי. איזו זכות יש לו לדור הזה, שככה לו בעולמו?!

שלטי ענק משברים את האוזן בדבר מעלת העיון בתורת רבינו הק', הזכות העצומה והנדיירה לה אנו זוכים, והלב מתרחב: זכות ההיסטורית נפלה בחלקינו, להיות מלוכדים ומאוחדים, מאות בחורים, סביב תורה

אמירה ברורה ומפורשת כלפי כל העולם: יש ליקוטי מוהר"ן בעולם!

לאחריו נשא דברים מקים ומייסד המיזם והעומד בראשו ה"ה הר"ר ר' מרדכי גוטליב, שחידד את העובדה כי יש בכנס האדיר הזה של כל-כך הרבה בחורים ההולכים בתורת רבינו הק', אמירה ברורה ומופרשת כלפי כל העולם: יש ליקוטי מוהר"ן בעולם!

כמו כן האריך במה שראה אצל אביו ה"ה הרה"ג רבי שלמה אהרן ז"ל, את חשיבות לימוד ליקו"מ ואת צורת הלימוד בעיון שראה אצלו, כאשר הוא מקדיש את כל כוחותיו ומרצו לדבר זה. וציין כי כל כוחותיו בהעמדת מיזם קדוש זה, הינו מכח אביו ז"ל.

הפאנל המיוחד

יגעת ומצאת - תאמינ'!

המתח גאה לקראת מבחן יחודי מסוגו על התורה הזמנית, שנערך בעיצומו של הערב - מבחן נושא פרסים יקרי ערך, כמו: טיסה לרבינו, נסיעה לקברי צדיקים, ועוד.

התפעלות עצומה אחזה בכל הנוכחים, בראותם את עמל הבחורים בבחינת 'יגעת' ומצאתי תאמינ' - כאשר אפילו בשאלות היותר דקות אחוז ניכר מן המשתתפים השיב נכונה על השאלות וגילה את בקיאותו ברצי התורה ובכל פרטיה ודקדוקיה.

לאחר המבחן פצחו הבחורים בריקוד "בך רבינו נגילה" מלא שמחה וסיפוק, על הזכות לשקוד על דלתי תורת רבינו הק' ועל קידוש שמו הגדול.

לאחר מכן נערך ה'פאנל' המיוחד בענין הלימוד בספרי רבינו ובצורה הנכונה שיש לגשת ללימוד ליקוטי מוהר"ן. על התשובות השיבו הרה"ח ר' מרדכי גוטליב, הרה"ח ר' יואל משי זהב, הרה"ח ר' יעקב נתן אנשין והרה"ח ר' יהושע קליין.

לקראת סיום המעמד הוכרזו שמות הזוכים בחידון המיוחד.

הרושם האדיר שהותיר המעמד בלבבות כל המשתתפים, אינו ניתן לתיאור ובוודאי ישפיע חיזוק והתחדשות לימים רבים.

בדרך חזר שחו הכול אודות הזכייה הגדולה: אשרינו, אשרינו, שזכינו לראות במו עינינו כזה קידוש שם רבינו, ובוודאי העת מסוגלת להתחדש ולהתחדש בלימוד תורת רביז"ל בעיון, בעמקות ובהתבוננות, כרצון קדשו.

'חג שמח' והביע את שמחתו, לראות בחורים אשר חזותם מוכחת כי נמנים המה על לומדי תורת רבינו הק'.

לאחר מכן דיבר מגדולת מוהרנ"ת אשר ביום זה חל יום הולדתו, איך שהיה מבוטל אל רבינו הק' עד כלות הנפש, עד אשר התאכל ונהפך למציאות אחת ממש עם רבינו, מה שהביא לכך שכשרבינו חיפש שני עדים על תוקף התיקון הכללי לקח את ר' אהרן ור' נפתלי, וזאת משום שר' נתן היה חלק ממנו. וכמו שהוא עצמו לא יכול היה להעיד, כך אף לא יכול היה להעיד מוהרנ"ת זיע"א אשר רוקן את מוחו וביטל את דעתו בתכלית לרבי.

בין הדברים הזכיר כי על ספרי מוהרנ"ת יש התנגדות גדולה יותר מאשר אל ספרי רביה"ק, כי בוודאי וברור שהרבי הגדול ללימוד ליקוטי מוהר"ן הוא מוהרנ"ת בליקוטי הלכות, שם פותח ומבאר את כוונת רבינו ומקשר את הדברים 'הלכה למעשה' לכל יום ולכל זמן.

בסיום דבריו אמר, כי משיח ישמח להגיע לכאלה שיש להם 'רשימו' מהתורה שלו, דוגמת הבחורים הנוכחים במעמד זה, והכביר עוד לעורר ולחזק בדיברותיו.

לאחר שניגנו המזמרים כמה ניגונים, ניגש הבה"ח ישראל יצחק דהן נ"ו להשמיע קבל עם ועדה את 'דבר הבחורים'. פתח בכבוד אכסניה, בהבעת תודה ליוזמים ולפועלים של המיזם המופלא הזה, 'לטייל בתורתו' ועוד הוסיף דיבורים, ציצים ופרחים, משבח העיון בתורת הרב'ה כפי שניכרים הדברים בתורה הזמנית, תורה כ"ב.

מראות מפרויקט החברותות ברחבי הארץ

== הוד השרון ==

== יקנעם ==

חבר,

מה עם נקודת החבר?

בוא והצטרף עוד היום
לפרויקט החברותות*

וקנה לך חבר.

ותזכה ללמוד בחברותא לימוד
גמרא / הלכה וליטול חלק
בפעילות הקודש עם קהילות
המתפתחות ברחבי הארץ

את אחי

מרכז מידע חיבור והכוונה בעולם התשובה

2 שלוחה **02-5329617**

מייל: www.et-achay.org ■ etachay.or@gmail.com

*פרויקט חברותות הינו אברכים היוצאים
אחת לשבוע באזור מגוריהם ללמוד עם
ציבור המתקרבים 50 דקות גמרא/ הלכה
יש הסעה הלוך חזור בחינם.

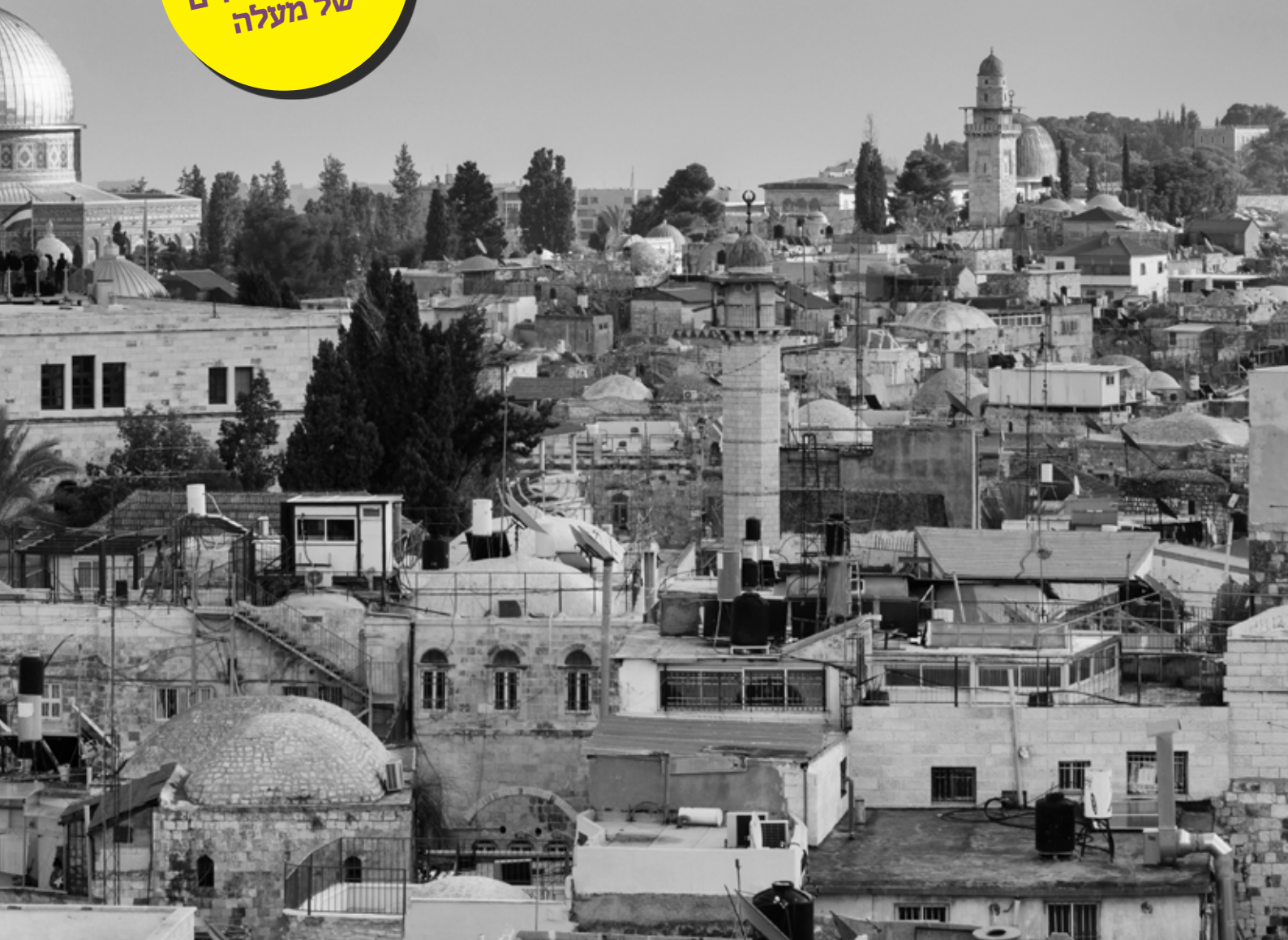
מחכים לך בידידות צוות 'את אחי'.

למנוחה: אג

אור ופשטות בין החומות

סיפורי הוד
מחייהם של
אנ"ש בירושלים
של מעלה

השכונה הצמודה לכותל

מקווה של מסירות נפש, שמחת חיים של תורה ומצוות, עבודת ה' ללא פשרות || הצצה מופלאה לעולמם של חסידי ברסלב בירושלים העתיקה לפני שנות דור, שידעו רעב, מלחמות ומחלות, ולמרות הכל עבדו את קונם בדרכו של הנחל נובע בתמימות ופשיטות מופלאים || שעה של קורת רוח במחיצת הרה"ח **ר' נחמן תפילנסקי** שליט"א כשהוא חוזר לרגעי ההוד במחיצת אנ"ש בדור העבר | **בינו שנות דור ודור**

ישי דוד

חלק מהתמונות מתוך הספר הנפלא "כיסופים" על ר' משה בורשטין

ר' דוד שכטר ר' נחמן ור' יעקב גדליה

נת תש"ח. רחובות העיר העתיקה סופגים ירי כמעט בלתי פוסק של אש מקלעים ירדניים.

"אבי, שבסוף יום עבודתו רצה לחזור לביתו שבעיר העתיקה, לא היה רשאי לעשות זאת, עקב עוצר שהטילו האנגלים על העיר העתיקה". כך מספר איש שיחנו הרה"ח ר' נחמן תפילינסקי הי"ו "וכך נוצר מצב בו אמי, אני ואחי ואחותי נותרנו לבדנו בעיר העתיקה בימים טרופים אלו. אמי רצה לאביה, ר' דוד שכטר וקבלה בפניו על הקושי והפחד העצום שלה בהיותה לבדה במצב זה.

פנה אביה למוכתר היהודי של ירושלים, ר' מרדכי וינגרטן וביקש את עזרתו. ר' מרדכי הפעיל את קשריו אך הצליח להוציא מהאנגלים אישור יציאה עבור אדם אחד בלבד.

היינו אובדי עצות שכן היינו זקוקים לשלושה אישורים נוספים. לפתע, עלה רעיון במוחו של סבי. בדף האישור נכתבה הספרה "אחת" בפס אורכי. הוא לקח עט ושינה בעצמו את הספרה ל"ארבע".

כשהגיע היום, יצאנו בלב פועם לכיוון היציאה מהעיר, כשהאישור בדינו. החשש להיתפס היה גדול מאוד.

אך בל נקדים את המאוחר. נפתח, תחילה, בתיאור חייו מלאי הצבע והעניין של ר' נחמן תפילינסקי שנולד בעיר העתיקה בימי המנדט, נמשיך דרך מאורעות תש"ח, המצור והבריחה מהעיר העתיקה, ולא נפסח על מעבר משפחתו למירון וסיבלה מהרעב הגדול של שנות הצנע.

ידעתי שיש בירושלים כאלו אנשים צדיקים".

לסבי היה כתב מיוחד מאד. כיום כל סופר מחזיק אצלו את צורת האותיות שר' נתנאל כתב, כדי לראות מהי אות מושלמת ביופי והידור.

מסורת הסופרות במשפחתנו עברה עד אחי ר' יעקב גדליה זצ"ל, שהספיק לכתוב בחייו הקצרים שלושה ספרי תורה.

אבי, אכן, גדל בבית ליטאי ולמד בישיבת "עץ חיים" אצל ר' איסר זלמן מלצר. שם בישיבה התקרבו כמה וכמה בחורים לברסלב. היו הם מסלתה ומשמנה של הישיבה הליטאית כמו: ר' שמואל שפירא, ר' בנימין זאב חשין, ר' משה אריה רזנטל, ר' נחום יצחק פרנק ועוד. גם אבי נסחף אחרי האש הזו. יום אחד הוא חזר לביתו שבבתי ברוידא ובישר לאביו שהוא התקרב לברסלב. אביו, שהיה "מתנגד", זעם ואמר לו: "לא אומר לך לעזוב את חסידות "ברסלב" כדי לא להכשיל אותך ב"כיבוד אב", אבל רק שתדע שאחרי הבשורה הזאת, אסיים את היום הזה בתענית".

בהגיעו לפירקו, התחתן אבי עם בת דודתו, ביתו של ר' דוד שכטר שהיה אף הוא חסיד ברסלב, ועבר לגור בשכונת "בתי מחסה" שבעיר העתיקה.

נולדתי כעבור שנה בי"ט אייר בשנת תרצ"ט, בעיצומה של מלחמת העולם השנייה.

< שמעתם אז משהו על מלחמת עולם השניה ושואת יהודי אירופה?

"החיידר בו למדתי היה בבית הכנסת ה'חורבה', לרבה שלי קראו ר' זיידל שפירא. למדו איתי ר' נתן דוד שפירא ואחד מבניו של ר' יעקב זאב ברזסקי. בדרכי לשם הייתי עובר ברחוב היהודים. יום אחד כשחזרתי מהחיידר, עברתי ליד בית קפה בו התקבצו אנשים רבים סביב מקלט שדווח, אז לפי הבנתי כילד, שיש בחו"ל מישהו בשם "היטלר" ימ"ט שרוצח יהודים במשרפות. אלו בערך הדברים שהבנתי אז".

החיים בעיר העתיקה

בירושלים שרר עוני גדול והמגורים שם היו יקרים מאוד. כשנודע הדבר ליהודי גרמני עשיר אחד הוא החליט לבנות בעיר העתיקה דירות שכונו "בתי מחסה", על מנת להשכירן תמורת תשלום סמלי לזוגות צעירים ואנשים עניים. לכן החליט אבי לגור שם, ולא בבתי ברוידא, היכן שגר אביו.

רוב חסידי ברסלב היו גרים אז בעיר העתיקה וגם סבי ר' דוד שכטר גר שם. היו גם מעט חסידים שגרו ב"שערי חסד". בהם: ר' יום טוב

ענף עץ אבות

ראשית, נפתח בשאלה: מי היה אביו?

"אבי ר' נתנאל נולד בבית סבי ר' שמואל תפילינסקי שהיה מיקרי ירושלים ובנו של ר' נתנאל סופר, הידוע בשל חידוש הרעיון של שימוש בבתי תפילין העשויים מעור בהמה גסה. ולכן החליף את שם משפחתו לתפילינסקי. ידוע גם ש"החפץ חיים" היה מעוניין מאוד להשיג ממנו תפילין.

בנו, ר' שמואל כתב את "קונטרס הצוואה" העוסק בענייני אמונה ובטחון. קונטרס שכל המעיין בו סבור כי מדובר בחסיד נלהב שכתבו ולא באדם הנמנה על חוג הליטאים הפרושים.

'אתאר לך את כוחו המיוחד של קונטרס זה', אומר לנו ר' נחמן. בעבר התגוררתי בחצור הגלילית במשך ארבע עשרה שנה, שם גר מישהו שהעסק שלו נקלע לקשיים והגיע למצב של פשיטת רגל. היו לו נושים רבים שהטרידוהו מאוד והוא לא ידע כיצד להיחלץ ממצבו. כתוצאה מכך הוא שקע במרה שחורה גדולה מאוד. אך פעם נתגלגל לידיי בבית כנסת הספר "קונטרס הצוואה" שהעניק לו ממש חיים חדשים.

דרך אגב, ה"חזון איש" אמר פעם בהתייחסו לסבי ר' שמואל: "לא

של ה'עובדים' שהתגוררו שם, אך בזכרוני אצורה דמותם של כולם, כאילו רואה אני אותם עכשיו ממש. ביניהם נמנים ר' נתן בייטלמאכער, ר' משה בורשטיין, ר' שמואל הורביץ ור' שלמה ווקסלר שהיה גר ממש מעלינו.

השכן שלנו היה ר' שמואל שפירא, שחלק אתנו דירה אחת. בין הדירות הייתה מחיצה אך היא לא הייתה עד התקרה, כך ששמענו אותם כל הזמן והם שמעו אותנו. אני זוכר איך הם היו שרים שירי שבת וכד' והיה זה נשמע כאילו הם בתוך הבית שלנו ממש. בנו, ר' נתן דוד שפירא שלמד איתי ביחד בחיידר "עץ חיים" שהיה בחורבה, היה חברי הטוב.

דמות מיוחדת הזכורה לי מאותה תקופה היא האישה הצדיקה ובעלת החסד בשם "גיטלה די פרומע". היא הייתה אשתו של ר' ישראל קרדונר ולאחר פטירתו נישאה לר' נתן בייטלמאכער. מכיוון שהבחינה היא שיש ילדים רבים שאין להם מה לאכול, החליטה להכין להם כל יום מרק, אותו היא הכינה משאריות ירקות שקיבצה מהירקן ומהשכנים, וחילקה לילדים מיד אחרי הלימודים. היו ילדים שבלי המרק שלה היו עולים לישון בלי לאכול מאומה. גם בעלה, ר' נתן, היה חסיד ברסלב אמיתי. אדם מלא שמחה שנהג לשמח את הילדים ולשעשעם.

היה שם יהודי מלא שמחת חיים בשם ר' ראובן שפינר. כמדומני שהגיע לארץ ישראל מגרמניה. אינני יודע כיצד הוא התקרב לברסלב. הוא היה מקבץ יחד את ילדי העולים הרבים שהיו בשנים אלו, ודואג להם לקורת גג, לאוכל ולכל צרכיהם הרוחניים והגשמיים. כמו כן אציין שיש לי בזכותו זכרון של חווית ילדות משמחת, שכן כמעט מידי שבוע, הוא היה נכנס ל"בתי מחסה", אוסף את ילדי השכונה ועושה עימם ריקוד משותף לצהלת כולם. משם הוא היה ממשיך ל"כותל".

יהודי מעניין נוסף היה ר' בצלאל בלומברג שהיה צייר ואמן. פעם הוא צייר את מפת ארץ ישראל בדמות אדם עם ראש, ידים ורגליים ע"פ התורות של "רבינו".

החיים אז היו מאד קשים, ובעיר העתיקה שרר עוני גדול. ביתנו היה ריק מאוכל. אני זוכר שערב פסח אחד הורי קנו צלחת גדולה שבתוכה היו כעשר ביצים והניחו אותה על הארון כדי שהילדים לא יגעו בה. אני בתור ילד, מצאתי פטנט כיצד להגיע לביצים. כשאמי לא שמה לב, קרבתי מיטה לארון, הגעתי לצלחת והתחלתי לאכול מן הביצים החיות. כשבני משפחתי הבחינו בכך הם החביאו אותן במקום אחר במבט לאחור אני מבין את הלהטות שהייתה לי לאכול מן הביצים, שכן ידוע כי לילדים באותה תקופה היה חסר סידן בגוף מכיוון שלא היו אז גבינות ובעצם לא היה כמעט מה לאכול, דבר שגרם לילדים לאכול סיד מהקירות ואפילו קליפות ביצים. היה אז מצב עוני נוראי.

את המים לשתייה היינו שואבים מבאר שהייתה מלאה בתולעים ויבחושים. היינו מסננים ומרתיחים את המים ושופכים ל"טאנאז'ע" - סוג של כד גדול, בו היינו מאחסנים את המים. כתוצאה מרמת הניקיון הירודה שלהם היינו נדבקים בכל מיני חיידקים ווירוסים שנמצאו בהם. היינו חולים במחלות שאינן קיימות כיום, כמו מחלות שונות בעיניים, דלקות ופצעים ברגליים וכד'. את התענוג הקרוי מקלחת כמעט ולא הכרנו. היה מקווה בסוף החצר של ר' יונה לבל, בו המים הוחלפו כל חצי שנה בערך. האנשים אז לא היו מפונקים, ולכן היו יותר רגועים ושמחים מהיום.

לקראת שבת היינו אוספים מהאטליז את כל השאריות ומהן היינו מכינים את המרק. את מלאכת הבישול היינו עושים בפרימוס שייצר עשן שהתפזר בכל הבית. חשמל לא היה לנו במשך כל התקופה בה גרנו שם, מלבד חצי השנה האחרונה.

כמעט מידי שבוע, הוא היה נכנס ל"בתי מחסה", אוסף את ילדי השכונה ועושה עימם ריקוד משותף לצהלת כולם. משם הוא היה ממשיך ל"כותל".

חזר שזקנו התחיל להלבין ר דוד שכטר שב מהשבי

זלוטניק, ר' העשל פרנקל ור' משה אריה רוזנטל.

פעמים רבות אבי לקח אותי לקבר "שמעון הצדיק" ול"קבר רחל", מקומות שאני זוכר במראם הישן, וכמובן גם ל"כותל" שהיה במרחק פסיעה מביתנו. לעולם לא אשכח את האווירה המיוחדת ששררה בעיר העתיקה.

אמנם הייתי ילד קטן, ואיני זוכר את שיגם ושיחם

בתי הכנסת של אנ"ש והקיבוץ

"בתחילה, בית כנסת ברסלב היה ממוקם על גג בבניין כלשהו ברחוב חב"ד. המניין שם התקיים בקושי רב מכיוון שכל החסידים היו מפוזרים בכל העיר העתיקה. אני זוכר איך אבי היה לוקח אותנו לשם בחגים, בסליחות ובעוד הזדמנויות. בהמשך פתחו בית כנסת בתוך "בתי מחסה", מעל הבית של ר' שמואל שפירא, לשם הגיעו רוב חסידי ברסלב. אני זוכר את התפילות ואת הריקודים שהתקיימו לאחריו, בהם נטל חלק גם ר' שמואל. בזיכרוני חרוט גם המראה של ר' אברומל'ה שטרנהארץ אומר "תורה", כשמדי פעם הוא גוער בנו, הילדים שנכנסים, יוצאים ומרעישים.

את הקיבוץ של ראש השנה בעיר העתיקה אני זוכר כילד קטן. הוא היה במתחם של ה"חורבה". בקיבוץ היו שלושים איש בערך, שהתקבצו מ"שערי חסד" וכנראה גם מ"בית ישראל" ו"מאה שערים". הגיעו אליו גם אנשים מ"בני ברק" ו"תל אביב". לא היה שם חשמל רק מנורת לוקס שעשתה בעיות, זאת מכיוון שלא היה לנו נפט נקי, מה שגרם לה להיסתם לעיתים קרובות. לאחר מכן הקיבוץ עבר ל"עץ חיים" שבמחנה יהודה, משם הוא נדד ל"חיי עולם" ומשם ל"שול" ב"מאה שערים".

את החזנים אני לא כ"כ זוכר, אני רק זוכר שאבא שלי היה מתענג על התפילה של ר' דוד שטעפר ומתפעל ממתקנות הרבה כל אימת שנזכר בה.

לקחו את בנו בשבי ר' שמואל שפירא עם בנו בשבי

הכותל

ל"כותל" הייתי הולך רק עם אבי כי הערבים היו מתנכלים אלינו רבות. במקרה הטוב היו זורקים עלינו קליפות תפוזים ובמקרה הפחות טוב - אבנים. ה"כותל" היה יותר צר מהיום, וגם הרחבה הייתה מאוד קטנה. ממול ה"כותל" ממש, במרחק שני מטר בערך, היו בתים בהם גרו ערבים. כשהיינו מתפללים שם, היו הערבים עוברים ביננו בכוונה עם חמורים ומתגרים בנו. הם היו ממש מציקים לנו ונהגו ללכלך את המקום בכל הזדמנות.

כנהוג היום, גם באותה תקופה בזמני החגים היו אנשים רבים מגיעים רגלית לכותל. כל משפחה ב"בתי מחסה" שגרה לאורך הדרך בה הם היו עוברים, הייתה מניחה דלי עם מים וכוסות ליד החלונות כדי שעוברים ושבים הצמאים למים יוכלו לשתות."

הבריחה מהעוצר

אבי היה נוסע כל יום מהעיר העתיקה ל"גבעת שאול", לצורך עבודתו בייצור הקלף. וכאמור, יום אחד כשרצה לחזור מהעבודה, גילה שהאנגלים עשו עוצר על העיר העתיקה, אין יוצא ואין בא. וכך נותרנו אמי, אני ושני אחי לבדנו בעיר העתיקה בימים טרופים בהם נרשמו התנכלויות רבות של ערבים כלפי יהודים, כשבנוסף לכך, בוצע ירי כמעט בלתי פוסק של צלפים ירדנים לעבר העיר העתיקה. כדי להתגונן, היינו מניחים על חלונות הבתים ובתי הכנסת שקים של חול.

האו"ם דאג לחלק לנו בקבוקי זכוכית קטנים המכילים תמצית חלב ממותקת. בקבוקים אלו נוצלו בידי אלו שלחמו בערבים וכאשר התחמושות שלהם נגמרה, הם אספו את הבקבוקים הריקים הכניסו בפנים 'פילם' של מצלמה ופתילה אותה הציתו וזרקו לכיון השכונות הערביות. הדבר היה משמיע קול נפץ עז שנשמע כמו חומר נפץ אמיתי, מה שגרם לערבים לחשוב שאכן יש להם תחמושת. אני זוכר שהאנגלים היו כל הזמן נכנסים לבתים ועורכים חיפושים של נשק. הם היו דופקים על הקירות אולי בתוכם מוחבא נשק. ניתן לומר בצורה ברורה שהאנגלים ממש הציקו לנו ואף סייעו לערבים במלחמה נגדינו, על אף שהם היו על תקן של ניטרליים ומשכיני שלום. הם היו ממש 'עמלקים'...

אמי, שכאמור נותרה עמנו לבד, מיירה אל אביה, ר' דוד שכטר ותינתה בפניו את חוסר יכולתה להמשיך לחיות במצב זה. מששמע זאת הוא החליט ללכת למוכתר היהודי של ירושלים, ר' מרדכי וינגרטן, שידע אנגלית והיה מקושר לאנגלים, וביקש ממנו להשיג עבורו אישור לצאת מהעיר העתיקה. ר' מרדכי הפעיל את קשריו והצליח להוציא אישור לאדם אחד בלבד. האנגלים לא הסכימו בשום אופן לתת אישור נוסף. בכתב האישור נכתבה הסיפורה "אחת" בצורה

ל"ג בעומר בביתו של ר' שמואל הורביץ במירון, בראש השלחן אביו ר' ישעיה, לידו ר' שמואל נשען על ידו

קבר רחל בימים ההם

אך אז פרצו הטורקים את הדלת ולקחו כמעט כל מה שהיה בבית.

בצעירותו התקרב סבי לחסידות ברסלב. מי שקירבו היה הרה"ח ר' ישראל בער אודסר. אני זוכר שהם היו חברים בלב ובנפש ותמיד שהו זה בקרבתו של זה.

יש סיפור על ר' דוד אותו שמעתי מר' מאיר שור שהתגורר בצפת. פעם שהה ר' דוד בעיר צפת כשלפתע התנפלו עליו ערבים ושדדו לו את בגדו. היה זה סוודר או חליפה. באותה תקופה, בגלל העוני הגדול, בגדים בכלל וסוודר ומעיל בפרט היו יקרי המציאות. ר' דוד פנה למשטרה אך היא הגיבה בחוסר אונים לתפוס את השודדים. משראה כך, הציע בפניהם תרגיל שרקח במוחו כיצד ללכדם. הרעיון היה לנסח מודעה בפתקים שיפוזרו בכל הכפרים הערביים שבאזור, על כך שמסתובב שם מרגל יהודי ירושלמי ומי שיביא פריט כלשהו ממנו כגון בגד וכו', יקבל פרס גדול. לא עבר זמן קצר וכבר הגיע מישהו עם בגדו של ר' דוד, וכך השודדים באו על עונשם.

בתקופה בה הוא שהה בשבי הירדני, החליטו השובים יום אחד לגזוז לשבויים את זקניהם, בטענה שהם

למד עם ר' דוד שכטר. ר' נחמן אחרי חתונתו

התקרב לברסלב. ר' נתנאל בילדותו

בצעירותו
התקרב סבי
לחסידות
ברסלב. מי
שקירבו היה
הרה"ח ר'
ישראל בער
אודסר. אני
זוכר שהם
היו חברים
בלב ובנפש
ותמיד שהו
זה בקרבתו
של זה

של פס אורכי בלבד. ר' דוד לקח את האישור ושינה בעט את הספרה מ"אחת" ל"ארבע". כשהגיע היום, יצאנו בלב פועם ל"חכורה" (בערבית פרושו: רחבה) שהייתה אחרי "שער ציון" והיוותה את הכניסה היחידה לעיר העתיקה. הגיעה שריונית עם חיילים אנגלים להם הראנו בחשש את האישור אך ב"ה, הם ראו את הספרה "ארבע" ולא הבחינו ב"שיפוץ" שסבי ערך. הזדחלנו כולנו לתוך השריונית והם הסיעו אותנו עד לרחוב "יפו", בו ירדנו והלכנו ל"גבעת שאול", שם התחברנו שוב עם אבינו. יש לציין שבזכות העוצר נחסך מאבי ללכת לשבי, עם כל הגברים בעיר העתיקה.

אולם גם בגבעת שאול לא היו חיינו קלים. לידינו, היכן שנמצאת היום שכונת "הר נוף", היה כפר ערבי בשם "דיר יאסין", ממנו היו נורים פגזים לעבר "גבעת שאול". כך שהחלפנו, בעצם, פרה בחמור. כמו"כ שרר שם רעב גדול. במאפיות הייתה חלוקה על פי תלושים, של חצי פיתה לאדם ליום, מה שכמובן לא השביע אותי. הייתי תמיד מתהלך בתחושת רעב. אני זוכר שפעם הלכתי עם אחותי הקטנה ברחוב, כשלפתע היא ראתה כלב מחטט באשפה ומוצא בה חתיכת לחם. מרוב רעב היא פשוט הוציאה לו את הלחם מהפה ורצתה לאוכלו.

למרות הכל, היה מצבנו מעט טוב יותר מאחרים, זאת מהסיבה שאבי גוייס בכח למלחמה, שם הוא עבד במטבח. בסוף היום, אם נותר מזון כלשהו, היה הוא מביא אותו הביתה. אני זוכר שהיינו הולכים לישון רעבים ומייד כשאבא שלי היה חוזר בערב היינו קופצים מהמיטות ומתנפלים על "שללו". גרנו שם עד לאחר המלחמה.

ידוע שבמלחמה זו נלקחו אנשים רבים בשבי הירדנים. לאחר ששבויי המלחמה חזרו מהשבי, עברנו לשכונת "קטמון" עם שאר חסידי ברסלב מ"העיר העתיקה", שם מצאנו דירה שננטשה ע"י הערבים. מעניינת העובדה שאת הדירה, אני, בתור ילד הייתי השליח משמים למצוא באחד משיטוטי בשכונה, וזאת לאחר שהורי חיפשו בלא הצלחה דירה ריקה סמוך לבית הוריה של אמי, שהיה אף הוא בשכונה זו.

בקטמון למדתי בחיידר שאיחד מלמדים ותלמידים מחיידר "חיי עולם" ו"עץ חיים" גם יחד. ר' משה בורשטיין פתח שם בית כנסת "ברסלב" בו ר' אברומ"ה שטרנהרץ היה מתפלל ומוסר שיעורים. גם שם הייתי מפריע לו. הייתי פשוט ילד שובב. אחרי החתונה שלי חזרתי לשם ללמוד בכולל של ר' משה בורשטיין, וגם אחרי שעזבתי את הכולל, המשכתי להגיע להתפלל שם מנחה וערבית."

חכימא דיהודאי

< מה תוכל לספר לנו על סביו ר' דוד שכטר, מיקרי אנ"ש בעיר העתיקה.

"סבי, ר' דוד היה ממש חכימא דיהודאי, בעל תושייה ולב רחב ונהג לעזור לכל הפונים אליו בחפץ לב.

חייו של ר' סבי ר' דוד שכטר היו מאד לא קלים, בלשון המעטה. כבר בהיותו בחור הוא היה יתום הן מאביו והן מאמו. הוא התגורר בעיר העתיקה בתקופה האיזמה בה הטורקים שלטו, הם היום שודדים ומציקים ללא חשבון. היה זה כשר' דוד היה לבדו בדירה אחר שכמה ימים לא בא אוכל לפיו וכל גופו נחלש מאוד. הוא שמע שדופקים בדלת והחליט שלא לפותחה.

קונטרס הצוואה שחיבר ר' נתנאל

לא היו הרבה אנשים בקיבוץ. מתכוננים לקיבוץ במירון

לא ביקשו להוריד, וכן דרש לדאוג להם למים, סבון ומסרקים כדי לפתור את הבעיה. הוא הצליח לשכנעם ובכך ניצלו השבויים מגזזת הזקן ה"י.

לקיחתו בשבי של ר' דוד הייתה לטובה מסיבה נוספת, שכן בשבי נלקח גם בנו הפעוט של ר' שמואל שפירא, אותו לא הסכימו הירדנים לשחרר ורצו להשאירו עם אביו. כששמע זאת ר' דוד הוא ניסה לשכנע את הירדנים לשחררו שכן הוא סבל ממחלת מעיים ואף הזיהרם שהוא יכול למות. הם לא התרשמו מכך ודחוהו בכעס, אך הוא המשיך במאמציו ובכשרונו הרב גייס את הצלב האדום למען שחרור הפעוט והצליח בכך.

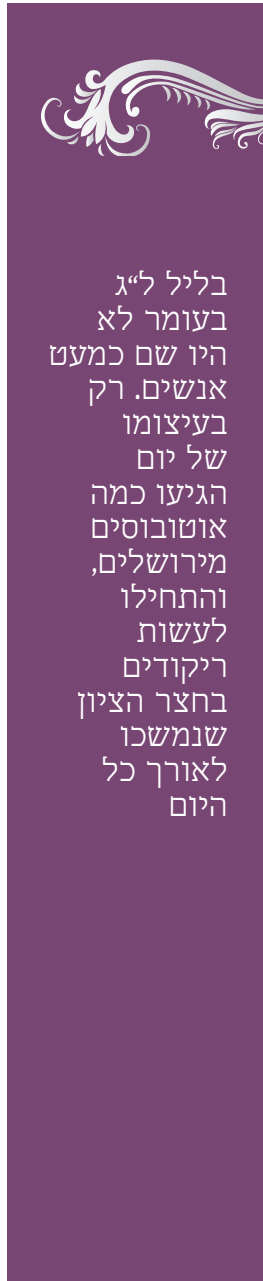
מקום השבי היה במחנה "אום אל ג'אמל" ששכן במדבר מעבר הירדן, שם הם סבלו מחום נורא בלי אפשרות להתרחץ ובלי תנאי מחיה בסיסיים. כשהוא נלקח לשם היה לו זקן שחור וכשהוא יצא, אך תשעה חודשים לאחר מכן, כבר החל זקנו להלבין.

כאמור, הורי התגוררו במירון ומכיון שכך, דאג סבי לי כאב ממש. לקראת חתונתי הוא דאג לכל צרכי. הוא שכר עבורי דירת חדר בת שלושים ושש מ"ר בשכונת הבוכרים. בחדר זה היו הסלון, המטבח וחדר השינה, שהופרד באמצעות וילון. לא היה לנו שם גז והדירה הייתה ריקה מכל וכל, לכן קנה לנו סבי רהיטים כמו מיטות ארון ועוד פריטים הנחוצים בבית. אני זוכר שפעם אחת התעוררתי באמצע הלילה לקול רעש מוזר של רחשים מכיוון הארון. פחדתי מאוד ולא הבנתי מה פשר הרעש.

למחרת, כששיתפתי בכך אנשים, אמרו לי שכנראה הרהיטים שלי הם בעצם ישנים מאוד ורק צבע חדש מכסה אותם, כך שהעץ בפנים בעצם רקוב ורוחש תולעים, ושזה פשר הרעש ששמעתי.

היום כבר נוהגים להכניס לעצים חומר מיוחד נגד תולעים וכן הצבע שמצפים בו את הרהיטים הוא נגד תולעים. אך פעם כאמור, היו לעיתים קרובות מחדשים רהיטים ישנים. אבל כך חיינו וגם גידלנו ברוך ה' דור שהולך בדרך התורה.

לאחר שהתחתנתי הייתה איזו תקופה בה למדתי ב'שול' גמרא בחברותא עם סבי ר' דוד."

בליל ל"ג בעומר לא היו שם כמעט אנשים. רק בעיצומו של יום הגיעו כמה אוטובוסים מירושלים, והתחילו לעשות ריקודים בחצר הצינן שנמשכו לאורך כל היום

אביו של ר' דוד שעכטר

יחוס בגיל צעיר. ר' דוד שכטר ילד קטן עם כותנת פסים

אני זוכר שדרוזים הגיעו בלב בעומר במירון

נגועים בחיידקים וכינים. כאן נכנס לעובי הקורה ר' דוד שכטר שידע את השפה הערבית ושאל אותם בהיגיון מה ההבדל בין זקן לשיער הראש אותו הם

ייצרה תקלות רבות לעיתים קרובות במיוחד, מה שגרם לנו להזעיק את משאית המים שוב ושוב. על חשמל בהתחלה אפילו לא חלמנו, אך בהמשך הביאו למושב גנרטור גדול שהגעתו עוררה התרגשות רבה, אך גם הוא הכזיב את ציפיותינו והפסיק את פעולתו בתדירות גבוהה.

חבלי קליטתנו שם היו קשים גם בשל היותנו המשפחה הירושלמית היחידה במירון. היה פער גדול בין הסגנון של הורי לתרבות ההונגרית של תושבי המקום שנטו לתנועת ה"מזרחי". לנו בתור ילדים ירושלמיים מבטן ומלידה היה זה מאוד קשה, אך כשמדי פעם הגיעו מירושלים דמויות מוכרות, התנחמנו במעט.

קושי נוסף שחוותה משפחתנו היה נעוץ בעובדה שבשונה מתושבי המושב, היו הורי חסרי ידע מקצועי בתפעול משק כגון: גיבון גבינה ושמת וחביוב חמאה.

כשהגענו לגור במירון הייתי בגיל עשר, ומכיוון שלא נפתח שם חידר כמו בתכנונו של אבי, נאלצו הורי לשלוח אותי ללמוד בישיבת "דושינסקי" בירושלים. התנאים בישיבות של פעם לא היו כמו של היום, בפרט בתקופת הצנע בה הקושי התגבר מאוד, בפרט שהייתי בסך הכל בן עשר ורוחק כ"כ מהבית. גם את אחי הקטן, ר' יעקב גדליה זצ"ל, שלח אבי ללמוד בירושלים, שם לקח עליו חסות דודי ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א שדאג לו כאב ממש ברוחניות ובגשמיות, והכניס אותו לישיבת "סלונים". כך גדל הוא להיות עובד השם מיוחד במינו.

דירה קטנה במירון. ר' נתנאל תפילנסקי עם ר' גדליה פליינר

הנסיעה מהישיבה בירושלים למירון הייתה כרוכה בקשיים רבים. התחבורה בזמנים אלו הייתה בלתי מפותחת כלל וכלל. הכבישים היו ישנים וגרוועים והאוטובוסים-מקרטעים. כשהגענו הציפו אותי והרגשתי שאני מוכן לצאת להרפתקה רק אז העזתי לצאת למסע המפקר שנקרא 'לחזור הביתה'. הייתי קם מוקדם בבוקר, מתפלל ורץ ישר לתחנה, בה הייתי מחכה בתור לעלות לאוטובוס ל"תל אביב". הדרך הייתה כרוכה בסבל גדול מאד

במשך כל הדרך הייתי מתפלל תפילה חרישית שאספיק להגיע עוד הלילה הביתה, מכיוון שאם האוטובוס היה מגיע לחיפה אחרי השעה ארבע כבר לא היה לי אוטובוס לגליל. במצב כזה, הייתי הולך למערת אליהו ומבלה את הלילה בתפילה ובשינה, אך כשכוחותי לא עמדו לי, הייתי נאלץ לישון בחיפה בחדר מדרגות כלשהו, חווייה נוראית בפני עצמה. למחרת הייתי לוקח אוטובוס לגליל העליון ומגיע סוף סוף הביתה, כשאני כבר מפסיק לספור כמה פעמים התחרטתי על נסיעתי. עקב הקושי הגדול בנסיעות, ובשל גילי הצעיר עברתי, לאחר כמה שנים, לישיבה בחיפה, קרוב יותר לבית.

באותה תקופה, מירון הייתה שוממה, פשוטו כמשמעו. בתחילה המושב כולו כלל רק כמה בתי אבן שננטשו על ידי הערבים. כעבור זמן כשבנו את המושב למטה, היו שם לכל היותר שלושים איש. רחבת הצינור הייתה מרוצפת בבלטות ישנות, ועץ גדול צמח בחצר הצינור, לידו נהגו לנ"ג בעומר. הייתה תקופה שהיה אף בור מים בתוך מערת

המעבר למירון

התקופה בה חיינו כונתה "תקופת הצנע" (שהייתה בין השנים תש"ט-תשי"ט). היו מחלקים אז, תלויים לקבלת לחם וחלב שהוקצבו לכל משפחה בכמות קטנה מאוד. מבוגרים בכל הגילאים ופעוטות קיבלו אותה מנה והקומץ לא השביע את הארי. תחושת הרעב הנורא ששררה גרמה לאבי להגות רעיון לפיו תתארגן קבוצה בת עשר-חמש עשרה משפחות של חסידי ברסלב שיעתיקו את מגוריהם למירון, שם יקימו משק שממנו יוכלו להתפרנס בכבוד. ביחס למצב בירושלים בוודאי יהיה מצבם טוב יותר. כך גם יוכלו הם לעסוק בעבודת השם ליד ר' שמעון בר יוחאי.

הוא תכנן להקים שם חידר וכמובן מניין של אנ"ש, ובכך לתת ל"מירון" צביון חרדי. היו כמה שענו לאבי בחיוב, אך לבסוף התחרטו. אבי חשב שאם הוא יעשה מעשה 'נחשון' ויעבור ל"מירון", יגיעו אחריו עוד אנשים, ובשנת תשי"ג משפחתנו עברה לשם. אך לבסוף תקוותו נכזבה ואף משפחה לא הגיעה בעקבותינו מה גם שאבי לא נחל שם הצלחה יתרה... היה לו לול תרנגולים אותם ניסה לגדל, אך כל כמה ימים היו מתים כמה מהם מהכשת נחש או חיה רעה אחרת. כשניסיה לחזור לייצר קלף, לא הצליח להתפרנס מכך, עד כדי כך שהעובד שלו היה מרחם עלינו וקונה לנו אוכל.

הייתה גם תקופה בה הוא הלך ללמוד שחיטה אצל הר' אונטרמן מ"תל אביב" והתמנה לשוחט של המושב. אך מאז היו ממש מפריעים לו ומטרידים אותו רבות, מכיוון ששם היו שוחטים רק אם התרנגולת ממש עמדה למות, כדי להאריך את משך תקופת הטלת הביצים. ולכן היו מגיעים אפי' באמצע הלילה ומעירים אותו כדי שישחט להם, עד שהחליט לסיים עם מלאכה זו לטובת עבודה בתחום הרעפים. במקומו הוא הביא לשם את השוחט והחזן ר' אברהם יעקב הלד. (ידועה ההלצה: למה פעמים רבות מצוי שהשוחט הוא גם חזן? כי כתוב "רוממות קל בגרונו וחרב פיפיות בידם").

אבי התגורר במירון במשך שלושים שנה. בהתחלה היינו גרים היכן שנמצא היום מתחם "בני עקיבא". אבי מצא מבנה שהוא חדר אחד לא גדול שהיה עשוי מאבנים. מבנה זה נבנה בידי הערבים שברחו משם במלחמה בטרם הספיקו לגמור אותו. אבי הביא קבלן מגוש חלב כדי לבנות לנו גג וחלונות.

אני זוכר את הקושי הרב שחווינו לאחר המעבר למירון. במבנה בו גרנו שרצו בהתחלה נחשים ועקרבנים וגם חשמל ומים לא היו בו. הייתה מגיעה למושב משאית ועליה 'טנק' של מים, מהם כל משפחה קיבלה כמות מצומצמת ביותר. ר' לאחר כמה שנים, בנו משאבת מים שמשכה מים ממעיין מגידו עד קבר ר' יוחנן הסנדלר, אך משאבה זו

לידינו בחלק החדש.

אני זוכר שבחצר הציון, היכן שכיום יש כמה דלתות עגולות, כל החדרים היו פתוחים משני הכיוונים ללא דלתות ומחיצות. היו שם טבעות מברזל שנועדו לקשירת החמורים איתם היו מגיעים העולים למירון.

למעלה, בקומה השנייה של הציון היו חדרים, רובם ללא דלת, בהם היו ישנים אנשים שהגיעו למירון. הכניסה לציון הייתה היכן שהיום הכניסה הראשית ל"עזרת נשים". דלת הכניסה הראשית של הגברים הייתה אטומה. פעם אחת נכנסתי למערה, ולפתע שמעתי מתוך הציון הפנימי משהו מנגן את "אז ישיר" בניגון נפלא ומרגש. הרגשתי כאילו אני שומע את משה רבינו בעצמו מנגן. הלכתי אחרי הקול עד שראיתי יהודי עטור בטלית ותפילין ופניו כפני מלאך. שאלתי את האנשים סביבי מי האיש הזה והם ענו לי שזה ר' יואליש מסאטמר. אז, לא ידעתי שהוא אדמו"ר גדול. היה זה כאשר הוא ביקר במירון למשך שבוע וישן באחד החדרים למעלה, זמן קצר לאחר נישואיו השניים.

הקיבוץ במירון

כאמור, אני זוכר גם את הקיבוץ בירושלים, אך מראות הקיבוץ במירון נשמרו בזכרוני טוב יותר מכיוון שהייתי אז גדול יותר. אני זוכר שר' אברהם שטרנהרץ היה חזן בתפילת מוסף ושר' יעקב מלמד קלמנוביץ היה החזן ב"שחרית". (בקשר לר' יעקב זכורני, איך ששימש כ"מלמד" בירושלים, יום אחד בהיותי ילד, שלחו אותי ללמוד אצל ר' יענקל בשכונת "בית ישראל". אני עד עכשיו זוכר איך הוא הסביר כל דבר במנגינה נעימה כל כך, וידע ללכת כנגד רוחו של כל ילד. ממש קינאתי בילדים שלומדים אצלו.)

לא היו הרבה אנשים בקיבוץ. חלקם הם היו ישנים בחדרים למעלה וחלקם על הספסלים למטה. מי שבישל שם עבור כולם היה ר' יונה לבל. הוא לבש סינר גדול, העמיד בחצר הציון סיר גדול מימדים ובמשך כל התפילה היה נכנס ויוצא כדי להשיג על

לא ידעתי שיש כאלו צדיקים בירושלים. ר' שמואל תפילנסקי

על גג זה היה בית כנסת ברסלב בבתי מחסה מעל ביתו של ר' שמואל שפירא ור' נתנאל

היום כולם יודעים ומדברים מגדולתו העצומה של ר' שמואל שפירא, והאמת שהוא היה באמת גדול, אבל כמובן. אז לא היה ניתן לראות זאת עליו. הוא פשוט לא איפשר זאת, והוא בעצמו לא הרגיש וחשב שהוא משהו מיוחד. הוא ישב להתפלל בפשיטות בבית כנסת

בית כנסת ברסלב בקטמון נראה ר' משה בורשטין

הרשב"י, אך בהמשך סתמו אותו.

רוב הזמן היה הציון כמעט ריק מאדם. מדי יום היו מגיעים מספר חכמים ספרדיים מצפת והאזור. הם היו יושבים ברגלים שלובות על דרגש אבן במערה של רבי אלעזר ולומדים "זוהר".

מידי פעם היה מגיע משהו מחסידי ברסלב כדוגמת ר' שמואל שפירא ור' שמואל הורביץ. לעיתים ראינו גם אנשים כמו ר' אשר זעליג מורגליות ועוד, אבל רוב אלו שהגיעו היו חסידי ברסלב. גם בשבתות לא היו מגיעים בדרך כלל אורחים למירון, חוץ משבתות מיוחדות כמו שבת חנוכה.

אני נזכר שאחרי שעברנו לחלק החדש במושב, ר' שמואל הורביץ קנה מאבי את ביתנו הישן. לאחר מכן הוא רצה לעבור לחלק החדש וביקש מאבי שידבר עם הוועד של הישוב שיאשר לו להתגורר שם. אבי העביר להם את בקשתו וציון בפניהם שמדובר באדם משכמו ומעלה, הם נתנו את אישורם והוא עבר לגור

פעם אחת
 נכנסתי
 למערה,
 ולפתע
 שמעתי
 מתוך הציון
 הפנימי
 מישהו
 מנגן את
 "אז ישיר"
 בניגון נפלא
 ומרגש.
 הרגשתי
 כאילו אני
 שומע את
 משה רבינו
 בעצמו מנגן.
 הלכתי אחרי
 הקול עד
 שראיתי
 יהודי עטור
 בטלית
 ותפילין
 ופניו כפני
 מלאך...

ל"ג בעומר במירון

ל"ג בעומר היה יום מיוחד, מירון לבשה חג. היום בו היה שם המספר הגדול ביותר של אנשים בכל השנה. כיום בשבת רגילה במירון יש יותר אנשים משהיו אז בל"ג בעומר... כמוכן שאם התחבורה הייתה מפותחת כמו היום, יכול היה להיות שם מספר הגדול יותר פי כמה.

בליל ל"ג בעומר לא היו שם כמעט אנשים. רק בעיצומו של יום הגיעו כמה אוטובוסים מירושלים (כנראה אחרי עיכובים גדולים בדרך) והתחילו לעשות ריקודים בחצר הציון שנמשכו לאורך כל היום. במשך היום היו נערכים שם כמוכן מעמדי חאלק'ה כמנהג האר"י ז"ל. היו שם גם הרבה אוהלים של יוצאי מרוקו ועדות המזרח. הם היו מגיעים כמה ימים לפני ההילולא ונשארים שם כמה ימים אחרי, ונהגו לשחוט כבשים לכבוד רשב"י. אני משער שבשנים הראשונות היו שם חמשת אלפים איש בערך, שכן הרגיעו בעיקר אנשים מצפת והישובים הסמוכים למירון. בהמשך עלה המספר לעשרת אלפים ויותר. ככל שהתחבורה התפתחה יותר, גדל מספר האנשים שהגיעו.

כנהוג נערכה שם חלוקת ח"י רוטל, ואילו לכיבוד לבאי ההילולא היו דואגות נשות ירושלים. הן היו מביאות איתן קופסאות של אוכל, שלצורך הכנתו הותרמו מפעלים ואנשים פרטיים. הן היו מכינות גם סנדוויצ'ים לחלק למתפללים, אך בשל טלטולי הדרך וחוסר קרור הם היו פעמים רבות מתקלקלים.

שנה אחת, בעיצומו של ל"ג בעומר ראה יוסי הגלילי, איש מירון הידוע, שנגמר האוכל. הוא עבר בין בתי התושבים והתרים אותם. כל אחד נתן משהו, ביצים, חלב, פירות וכד'. מאז כל שנה המשיך הוא במנהג זה של איסוף תרומות לטובת המתפללים שבאו מרחוק.

בשונה מהמצב כיום, בו כל אדמו"ר מדליק מדורה, באותה תקופה הייתה הדלקה אחת בלבד - של הרבי מבויאן. כל שנה, ניגן שם באופן קבוע בקלרינט אדם בשם אברהמ'ל שפילער. זכורני פעם אחת שיוסי הגלילי, ביקש ממני לנסוע לחיפה להזמין אותו שיבוא לנגן בכ"ה אלול - הילולא דר' אלעזר בן רשב"י זיע"א.

< מה תוכלו להעביר לדור הצעיר ולמקורבים החדשים של ברסלב שלא הכירו, כמוך, את דמויות ההוד של ברסלב הישנה? >

עובדה מאוד בולטת שאני יכול לציין היא פשטותם הנפלאה של חסידי ברסלב דאז. יכול היה להיות חסיד ברסלב עובד ה' גדול מאוד, אבל את הכל הוא עשה בשקט ובצניעות, לא ברוח וצלצולים. "העובדים" של אז היו הולכים ל"שמעון הצדיק" או ל"שדה" בשקט בלי שאף אחד ידע אפילו לא ברמז.

הנה למשל, היום כולם יודעים ומדברים מגדולתו העצומה של ר' שמואל שפירא, והאמת שהוא היה באמת גדול, כמוכן. אבל אז לא היה ניתן לראות זאת עליו. הוא פשוט לא איפשר זאת, והוא בעצמו לא הרגיש וחשב שהוא משהו מיוחד. הוא ישב להתפלל בפשיטות בבית כנסת. גם ר' לוי יצחק בנדר לא הסכים שיקומו לפניו. היום חייבים לקום בפני כל דרשן. כמה רבינו דיבר מהכבוד שהוא סכנה גדולה ושהוא שייך רק לה'. אנ"ש פשוט ברחו מזה כמו מאש.

הגירוש מבתי מחסה נראה ר' נחמן בורשטין עם כובע מסתכל ללמעלה

ר' משה בורשטין (חבוש כובע) ור' ראובן שפנייר עם מטלטליהם יוצאים אל השבי

האוכל המתבשל. החצר שימשה גם כמקום האוכל לבאי הקיבוץ.

אזורי הבישול והאוכל היו חסרי כל ניקיון מינימלי ושרצו חיידקים. אני זוכר איך היו שוחטים בכפר מספר עופות, ומכיוון שלא היה להם היכן למלוח אותם, הכניסום לקומקום מים גדול ומלחו אותם שם יחד עם זבובים ויבחושים. אין זה פלא ששנה אחת נפטר שם מישהו בגלל הרעלת קיבה. היה זה אחד מהנכדים של ר' שמואל שפירא. אפילו מים לא היו להם באזור הציון ולכן היו מבקשים מדי פעם מכמה בחורים שירדו למטה להביא מים.

אכן, גשמיות לא הייתה שם כמעט, אבל רוחניות הייתה גם הייתה ובשפע...

בכל קבר שהגענו היה ר' הירש לייב ליפל פורץ בבכי חסר מעצורין
והוא השיב: זה לא קורה לבד, היה לי הרבה התבודדות על כך

ירושלים של מעלה
-כתבת המשך

וכך היה מתייפח זמן רב, שאלו אותו: איך עושים את זה?

ה'לב הבזעזעז

חסידים ברסלב

זכרונות מיוחדים ומאירים מחייהם
של יקירי אנשי שלומינו בירושלים
של מעלה בשיחה מלאת חן עם
הרה"ח ר' שלום לנדסברג הי"ו
אשר זכה להסתופף בצילם של
אנשי מעלה ולשאוב מרוחם הזכה
והטהורה || חיים שיש בהם

ישראל הלוי

אוניה בדרך לארץ ישראל

המחמם. נכנסו פנימה. סבי שתה מעט ומזג עבורם כוס ועוד כוס. החיילים החלו לאבד ריכוז ואט אט שקעו בשכרון מוחלט. סבי ניצל את ההזדמנות, קם וברח החוצה. הוא אמנם נעשה בן חורין אך נהפך ל"עריק צבאי". כעת ידע שאם ייתפס, דינו יהיה עונש מוות. בצר לו, נכנס אל רבו - המגיד מטריסק, ושאלו מה לעשות. ענה לו הרבי: 'עליך לעלות לארץ ישראל'.

לא הייתה לו ברירה, רק לעלות לארץ ישראל. הרי מה שרבי אומר צריך לעשות. יש לציין שרעייתו, כלומר סבתו, כבר נסעה לארץ ישראל לפניו. שם עבדה ואף השיגה דירה עבורם.

על מנת לעבור בגבול, השיג הסבא דרכון מזויף על שם משפחת 'גולד', עמו הצליח לצאת מפולין ולהפליג ארצה. כאשר הגיע לחופי ארץ ישראל חשש לחזור לשמו המקורי - 'לנדסברג', כי פחד שמא שגרירות פולין בארץ יחפשו אחריו ויתפשו אותו. מאידך, גם להיקרא 'גולד' לא רצה. הוא חשש שמכריו שכבר עלו לפניו לארץ, ישאלוהו מדוע החליף שם משפחה, והדבר יעורר סימני שאלה. והוא שלא רצה לספר להם שנסע עם דרכון מזויף. לכן בחר בשם משפחה שלישי - 'חעלמאר', כלומר מהעיר חלם, אמנם הוא לא היה משם, אבל אשתו גדלה שם.

בירושלים, התגורר בשכונת 'מאה שערים', ליד 'בית ישראל', סמוך לבית הכנסת קרלין (היכן ששוכן היום ביהכ"נ פינסק קארלין), וממילא הסתובב הרבה בקרלין. הוא ישב בדירה קטנה ששכנה בצמוד לבית הכנסת שם למד והגה בתורה.

לפרנסתו עבד במתפרה, כאשר העבודה הייתה שתים עשרה שעות ביום (!). נדרש מהם לשבת מול מכונת תפירה ולהניע אותה עם הידיים והרגליים. ביום שישי, אמרו לו שצריך לעבוד עד השעה שלוש בצהריים. אך הוא אמר: 'איני מוכן לעבוד לאחר השעה שתיים עשרה בצהריים'. הם התעקשו וראה שאם לא יסכים, יפטרו אותו. מה עשה? אמר להם: אני מוכן להוסיף כל יום עוד חצי שעה עבודה ובעבור זה אצא ביום שישי מוקדם, בשעה שתים עשרה. וכך באמת עשה, עבד כל יום - שתים עשרה וחצי שעות. למרות זאת, היה קם כל לילה בחצות אף שלא היה חסיד ברסלב. הוא היה שתקן. התיישב

לא בכל יום ולא לכל אחד נקריית הזדמנות לפגוש ביהודי חסיד ברסלב, שזוכר היטב את רבי שמואל הורביץ ואת שאר האריות שבחבורה, ומדבר על כך כאילו היה זה אך לפני שנים ספורות.

בחסדי ה', זכינו לשעה של קורת רוח יחד עם הרה"ח ר' שלום לנדסברג הי"ו. האיש שזכה לראות מאורות בימיו, הסתופף עוד בצעירותו בין גדולי אנשי שלומינו וקיבל מהם הרבה מדרכי ועצותיו של רבינו הק'. ר' שלום הי"ו נמצא במרומי שנותיו, אך זכרונו חד כתער. הדברים קולחים מגרונו וכולו אומר פשיטות וכן של אמת. ישבנו עמו לסוד שיח, דלינו זיכרונות עתיקים רבים וגמענו בשקיקה את תאוריו החיים.

מסירות נפש ליהדות

< ראשית, שאלונו על מקורה של משפחת לנדסברג:

זכיתי ונולדתי למשפחה חסידית שורשית. בן אחר בן עד דורו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הק'. ברם, ההתנגדות לברסלב הייתה גדולה וחזקה. זקני סיפר לי שכאשר מוהר"ג הגיע לעיירה שלהם, היו אבות אבותיי מאלו שרצו לרגום אותו באבנים.

סבי, אביו של אבי, היה חסיד, שמו היה ר' יוסף שלמה, והוא לא רצה להיקרא כאן בארץ ישראל 'לנדסברג'. יש בזה סיפור שלם. הוא היה מפולין, וכאשר הגיע גילו להתייצב בצבא הפולני, הכין את כל המסמכים החוקיים שיאפשרו לו להיפטר מהשירות הצבאי. אולם דבר אחד הוא לא ידע: באותו זמן בדיוק חלו שינויים בחוק והמסמכים שברשותו כבר לא הועילו. לכן, כאשר התייצב בלשכה, הבהירו לו שהוא מגויס לאלתר וכבר כעת עליו לנסוע לבסיס פלוני, שם עליו להתחיל לשרת בפועל. סבי שהבין את אשר אירע, מיהר להתרחק מהלשכה ומתוך הנחה שאם לא יתייצב במהרה במקום המיועד - יבואו לחפשו בביתו, שם התגורר לאחר נישואיו, החליט להתחבא בבית הוריו. ואכן כפי שחשש, החיפושים אחריו החלו, וביום מן הימים התייצבה המשטרה הצבאית בבית הוריו והוא נתפס מיד.

כאשר ראה סבי שכלתה אליו הרעה, החליט שאין לו מה להפסיד. הלך עמו ולא הביע התנגדות. במהלך הדרך נכנס בלבו רעיון מקורי. היות ומזג האוויר היה קריר, ביקש מהם לסור לחנות הסמוכה, רוצה הוא לרכוש בקבוק וודקה שיחמם את גופו. החיילים נתנו לו את רשותם. כאשר יצא מן החנות אמר להם: הבה נכנס לעזרת הנשים של בית הכנסת הסמוך, נשב שם, ננוח מעט ותוכלו גם אתם ללגום מהמשקה

ר' יונה לבל

הדירות הטובות ביותר בעיר העתיקה. הוא נשאר שם עד המלחמה בה נכבשה העיר העתיקה בידי הערבים. הייתה לו סוכה שעשה לפני כן, וכאשר קנה סוכה חדשה, ביקש וגילה את רצונו להיקבר עם דפנות הסוכה, שיעשו מזה את הארון. בסופו של דבר הוא נקבר בעיר העתיקה בזמן המלחמה, ואחר כך העבירו אותו.

< בימי ילדותכם הכרתם את חסידי ברסלב בעיר העתיקה?

זה היה ישוב קטן ובדרך כלל כולם הכירו את כולם. למשל הכרתי את ר' יונה לבל, הוא היה גר ליד בית הכנסת ברסלב בבתי מחסה, זה היה למטה, היו שם הרבה בתי כנסיות, כמו בית הכנסת 'ניסן בק', היה שם גם מקווה. וכן הכרתי את ר' נחמן שותק. היה גם את ר' יעקב זאב הכהן ברזסקי, הכרתי שני בנים שלו. הבן השני שלו, ר' ישראל, נהרג במלחמה בשנת תש"ח. למדתי איתו בחיידר ב'עץ חיים', הוא נקבר בעיר העתיקה וגם אותו העבירו אחר כך להר הזיתים. ר' נחמן בורשטיין, למד בחיידר עם אחי הקטן. במלחמה לא התקיים חיידר וכמה ילדים באו ללמוד בבית המלמד ר' אהרן זאב חשין הי"ד. לפתע פרצו הערבים פנימה ובמקום רצחו נפש את המלמד הי"ד. למרבה הנס, הילדים התחבאו מתחת המיטות ונצלו. ר' נחמן ואחי היו שם. גם את יבדלחט"א ברה"ח ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א כבר הכרתי מהעיר העתיקה. הרה"ח ר' יצחק אנגל למד גם הוא שם איתי, אבל נראה לי שהוא עוד לא היה אז 'ברסלב'.

בטרם נפילתה של העיר העתיקה בידי הירדנים, היה הכותל המערבי מאד קטן, כמעט לא היה אפשר להיות שם. זה היה רחוב צר. היו שם ערבים והם הלכו שם אף עם חמורים. אסרו עלינו לשבת שם, רק לעמוד. אני זוכר שבתור ילד יכולתי לשבת על איזה אבן. בהמשך, אסרו עלינו להדליק נרות או להביא ספר תורה לשם. אם רצו להתפלל שחרית, היו צריכים לעשות קריאת התורה בבית כנסת ליד. גם בהר ציון לא נתנו לנו להיכנס.

האור של הרבי

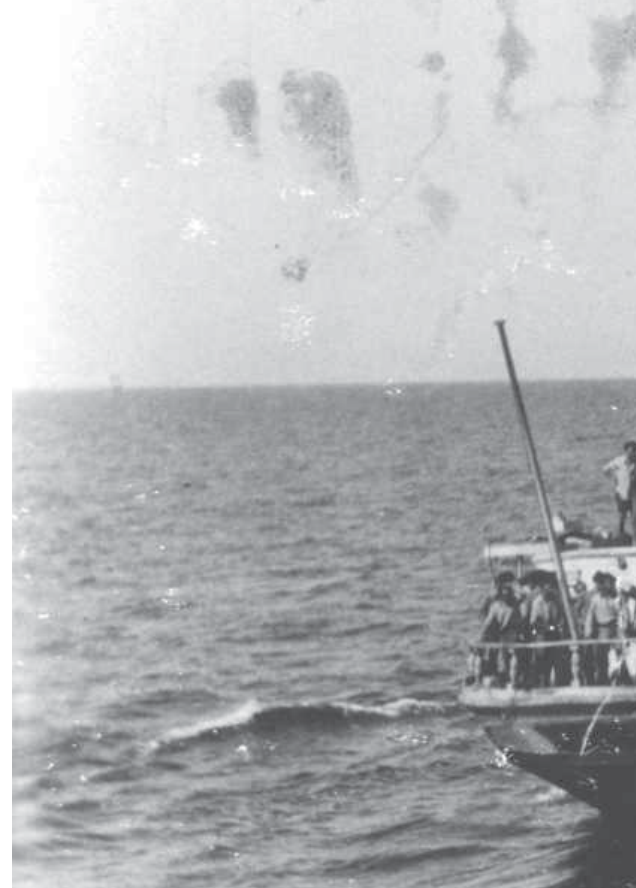
< כיצד זכיתם להתקרב לאורו של רבינו?

בבחרותי למדתי בישיבת חברון. היו שם בחורים צעירים ומבוגרים. מטבע הדברים, המבוגרים היו פחות מחויבים לסדרי הישיבה. כך שלקראת סוף לימודי בישיבת חברון, כשהייתי מהמבוגרים, התאפשר לי להיפגש פעם עם ר' שמואל הורביץ. המפגש הזה השפיע עלי עמוקות והביא אותי להתקרב לרבינו ז"ל.

ר' שמואל הורביץ, כשדיבר עמך הרגשת כאילו הוא יודע עליך משהו, מה שנעשה עמך, ואספר דברים כהויתן: לפני שנים רבות, למעלה משישים שנה, עוד בהיותי בחור, באתי לשבות במירון. היה רק ציבור קטן ועדיין לא הייתה תאורה בציון. הביאו לשם מנורת שמן אחת ובסעודה שלישיית ר' שמואל הורביץ לימד ליקוטי מוהר"ן לפני הציבור. העיניים שלו היו בתוך הספר, אך איני יודע אם הצליח לקרוא משהו מתוך הכתב. האור היה מאוד מעומעם. וכשהוא התחיל לדבר... הרגשתי שהוא ממש מדבר אלי. הוא דיבר דיבורים ב'אידיש' והרגשתי איך שהדברים חודרים לי ישירות ללב. התפלאתי, חשבתי אולי רק במקרה זה מתאים לי, אולם ככל שהוסיף לדבר, כך הבנתי שזה ממש מכוון ומדויק. לא הרגשתי כדבר הזה אצל אף אחד, רק אצלו. ככה לדבר בדיוק בשבילי, בלא שיכיר אותי קודם.

האור היה מאוד מעומעם. וכשהוא התחיל לדבר... הרגשתי שהוא ממש מדבר אלי. הוא דיבר דיבורים ב'אידיש' והרגשתי איך שהדברים חודרים לי ישירות ללב. התפלאתי, חשבתי אולי רק במקרה זה מתאים לי, אולם ככל שהוסיף לדבר, כך הבנתי שזה ממש מכוון ומדויק.

והרגשתי איך שהדברים חודרים לי ישירות ללב. התפלאתי, חשבתי אולי רק במקרה זה מתאים לי, אולם ככל שהוסיף לדבר, כך הבנתי שזה ממש מכוון ומדויק.

ליד דלת בית הכנסת, נכנס בתחילת התפילה ויוצא מיד אחריה, כדי שלא יצטרך לדבר דברים מיותרים.

אנשי הצדיק בירושלים

< גדלתם בעיר העתיקה?

כן. בילדותי גרתי בעיר העתיקה. סבי היה גר שם עוד לפני קום מדינתם. היום שוכן במקום, תלמוד תורה של 'זילברמן'. בתחילה הוא שכר דירה מתושב ערבי ומכיוון שלא היה לו לשלם - איחר את התשלום בשבוע. בא אליו בעל הבית ואמר לו: "אם לא תשלם, אזרוק אותך מהדירה". אבל לא היה לסבי כסף. הערבי הגיע שוב פעם ואמר: "היום אתה חייב לשלם". אז הוא הלך ללוות. תוך כדי כך החל הערבי להוציא את הרהיטים מהבית. כמה רהיטים כבר היה אז לאנשים מן השורה? ממש מעט... את הכל הערבי הוציא החוצה.

סבתי נשארה בחוץ עם הרהיטים ובכתה בכי תמרורים. עוברי אורח ראו אותה ושאלו: מה קרה? והיא ענתה: אין לנו מה לשלם ולכן זרקו אותנו מהדירה. הלכו לגבאי והתברר שיש דירה פנויה, אך היא מיועדת עבור רבנים הבאים מחוץ לארץ לבקר בירושלים מפעם לפעם. אמרו לגבאי: זה מקרה חירום. יש כאן משפחה שנזרקה לרחוב. אך הגבאי אמר, "תשאלו את הרב, אני לא המחליט". הלכו לר' וועלול מיינצברג ושאלו אותו. ענה הרב: "כעת הדירה ריקה, ומולנו עומדת משפחה שאין להם היכן להתגורר. ברור שיכנסו תיכף ומיד. כאשר יגיע רב נראה מה לעשות..."

כך למעשה קיבל סבי את הדירה. זו הייתה אחת

כשלומדים בברסלב - אז קמים חצות.
ר' יעקב גדליה תפלינסקי

כשלמדתי בחברון, לא הפריע לצוות הישיבה שהפכתי לחסיד ברסלב. רבי מאיר חדש היה המשגיח וסגנו היה רבי נח פלאי. בימי בחרותי הייתי מבלה כל חודש אלול עם עוד מאנ"ש במירון, אצל העיר וקדיש, והייתי מתאכסן בישיבת בני עקיבא, וזה עבר בשלום מצד הנהלת הישיבה. לר' נתן ברסקי ז"ל נכד רבינו הייתה במאה שיערים חנות ספרים. מדי פעם הוא אף היה מסתובב ומוכר לכל המעוניין. אני זוכר שהיה מגיע גם לישיבת חברון.

החתונה שלי התקיימה בבית מלון שנקרא 'טירת חן' ברחוב דוד לין. כמובן שלא היה אז קייטרינג, הכינו את כל האוכל לבד. החתונות של אז לא היו כלל כמו היום. בירושלים היו מתחתנים ביום שישי, חילקו בחופה - 'לקח', ואחר כך סעדו את הסעודה יחדיו, שני המשפחות. ההורים שלי ושל רעייתי היו מירושלים וכך נהגנו.

ר' נח שטרנפלד היה תלמיד בישיבה בה לימדתי. יחדיו היינו נוסעים למירון בימי בין הזמנים, שוהים שם שבוע שלם יחד עם אנשי שלומינו, עם ר' שמואל שפירא ועוד, וחוזרים חזרה הביתה. בהמשך, אף עבר ר' נח שטרנפלד להתגורר במירון. הוא גר שם כמה שנים. הכלל שנסענו הרבה למירון, בראש השנה, בז' אדר, ובעוד תאריכים אחרים, וזאת על אף הנסיעה המפרכת של אותם ימים.

אני זוכר איך שר' שמואל הורביץ היה מבלה הרבה בציון הרשב"י. הייתה לו פינה קבועה שם. גם את ר' וועלול חשין אני זוכר ממירון. גם את ר' שמואל צ'צ'יק. הוא היה תלמיד חכם עצום, דיבר איתי בלימוד. היה קנאי גדול, פעם רצו לשנות משהו בבניה שם והוא נלחם על זה. אמר שאסור לשנות במאום.

צריך לדעת שהאחדות ששררה אצל אנ"ש, הייתה יוצאת דופן. אצל אנשי שלומנו היו הרבה סוגים. היו הרבה דעות, אבל כולם חיו באחדות.

כל השנים, הייתי מתפלל בראש השנה במירון. בנו שם צריך לשינה. ר' יעקב (קלמנוביץ) מלמד היה 'בעל תפילה', וכן ר' יעקב זאב הכהן ברזסקי. בנו של ר' שמואל הורביץ היה הגבאי. ר' שמואל הורביץ היה

מספרים
על ליטאי
שאמר פעם:
הרי 'חצות'
כבר ראיתי
בספר פלוני,
'התבודדות'
היה עוד בזמן
הבעל שם
טוב, מה אם
כן יש דווקא
בברסלב?
אמרו לו:
"בברסלב
יש לך ה-כ-ל-
יחד"...

הייתה לו דירה למטה, בכפר, ואחרי מעריב כשהוא יצא, יצאתי מיד אחריו. אמרתי לו: "שבוע טוב", והוא המשיך לדבר איתי מה שהוא דיבר מקודם. ראיתי שהוא מדבר דיבורי תכלית שמתאימים בדיוק למצב שלי, בדיוק על מה שעובר עלי, ומאז זכיתי והתקרבותי לברסלב. גם אחר כך דיברתי איתו הרבה. הוא היה לומד עמי ליקוטי מוהר"ן. איני זוכר כמה פעמים דיברתי איתו, קיבלתי ממנו גם הרבה מכתבים, אולי הדפיסו אחד או שניים, אבל היו לי הרבה יותר. פעם הגיע אלי אחד וביקש ממני את המכתבים, אמר שיחזיר לי ולצערי לא החזיר. את המכתבים האלו היה ר' שמואל שולח לי מביתו שבמירון.

אחר שהתקרבותי, חזרתי ללימודי הרגילים בישיבה. אך כמובן שהתחזקתי בהתבודדות, בלימוד שולחן-ערוך ושמיית ההלכה. בזה הרי בלטו חסידי ברסלב במיוחד. שמעתי שכאשר התקרב ר' יעקב גדליה תפלינסקי לברסלב, אזי ראש הישיבה שלא היה חסיד ברסלב, דיבר איתו ושאלו: אמור לי מהי 'ברסלב'? ענה ר' יעקב: "קמים חצות". אמר לו ראש הישיבה: דבר זה הרי כתוב בשו"ע ומה מיוחד בברסלב? השיב לו ר' יעקב, "אומר לך את הנפק"מ. כשלומדים בשו"ע - אין קמים חצות, כשלומדים בברסלב - אזי מקיימים דברי השו"ע וקמים"...

מספרים על ליטאי שאמר פעם: הרי 'חצות' כבר ראיתי בספר פלוני, 'התבודדות' היה עוד בזמן הבעל שם טוב, מה אם כן יש דווקא בברסלב? אמרו לו: "בברסלב יש לך ה-כ-ל-יחד"..." זה דיבור חזק. ככה ראיתי בחוש אצל ה'ברסלבער חסידים" שהכרתי. הקפידו על קיום כל השולחן ערוך.

הוא דיבר ללב שלי. רבי שמואל הורביץ בציון הרשבי במירון (יחזון ברסלב)

אחר כך נפתח בית הכנסת הגדול 'אור אברהם'. אמנם עד ל"שול" במאה שערים היה קשה לי ללכת, אבל לספירת העומר הייתי מגיע. הכרתי את ר' לוי יצחק בנדר, אבל לא הייתה לי שייכות איתו. הכרתי גם את ר' אליהו חיים רוזין ובנו ר' קלמן.

ר' גדליה קעניג היה גר בשיכון חב"ד וגם היה מוסר שיעורים בליקוטי מוהר"ן וגם אותו הייתי הולך לשמוע. בהמשך ר' גדליה עבר לגור יותר קרוב למאה שערים בבתי ויטנברג.

פעם אחת נסעתי עם אנ"ש להשתטח על קברי צדיקים. היינו בקבר שמואל הנביא, אצל יוסף הצדיק בשכם ועוד הרבה, עד שהגענו למירון. ר' הירש לייב ליפל גם השתתף בנסיעה, ובכל קבר שהגענו היה פורץ בבכי חסר מעצורים וכך היה מתייפח זמן רב, שאלו אותנו: איך עושים את זה? הוא השיב: זה לא קורה לבד, היה לי הרבה הרבה התבודדות על כך.

היה לי חבר ר' שמואל ורהפטיג, והייתי הולך עמו מידי פעם לשערי חסד, לר' בנימין זאב חשין, הוא היה מדבר עמו בפרטיות. אמנם ר' וועלול היה מוסר שיעורים לציבור, אך אנו באנו אליו בפרטיות. הוא לא קרא אתנו מתוך ספרי רבינו, רק דיבר דיבורים מהרבי בע"פ.

כשנפתחו הנסיעות לאומן, נסעתי לראש השנה, אך היו לי כאלו מניעות, הכל הלך לי 'לא טוב' בנסיעה הייתי זקוק מאד למנוחה, אולם התיישב לידי יהודי, שלא הניח לי לרגע. נאלצנו לנסוע דרך רומניה, כיון שלא היה ניתן לטוס ישירות מארץ ישראל. בנוסף, המזווה שלי לא הגיעה ליעד ונתרתי ללא בגדי שבת, בלי מחזור. באותה תקופה סבלתי מכאבי עיניים ואפילו טיפות העיניים נשארו במזווה. רק במוצאי יום טוב או שבת הגיעה לפתע המזווה. אבל על כל פנים שמחתי שזכיתי להיות אצל רבינו, להשתטח על הציון הקדוש, לתת פרוטה לצדקה. אמרתי לפחות פעם-פעמיים את העשרה מזמורים. אך העיקר שברוך ה' זכיתי, הכל היה שווה.

מדבר ליקוטי מוהר"ן. היו עוד שהיו מדברים שם לציבור, אך אני הייתי מקשיב לר' שמואל.

ירושלים של מעלה

כמה אתם זוכרים מירושלים של אז?

אחרי בערך שבע שנים עברתי לירושלים. הייתי קורא הרבה ספרי ברסלב ורציתי לשמוע שיעורים. היה אחד מחוץ לארץ, מקורב לברסלב, בשם 'כץ'. דברתי איתו על חשיבות השיעורים בספרי רבינו וזה מצא חן בעיניו. הוא כיוון אותי עם מי לדבר על הרעיון, וכך נוסד בביתי שיעור בליקוטי מוהר"ן לאברכים. מוסר השיעור היה ר' יעקב מאיר שכטער. הרה"ח ר' יוסף שמעון ברזסקי היה מגיע לשמוע, וגם הרה"ח ר' משה קרמר. בזמנו, היו גרים כאן באזור - חסידי צאנז בעיקר, ומי שלא, היה יוצא דופן. היום כבר גרים כאן מכל הקהילות, אבל אז היה אחרת. לכן היה בשיעור הזה חידוש גדול.

השיעור התקיים לפחות שנה שלימה ולאחר מכן התרחב עוד ועוד, עד שנעשה מכך בית כנסת. תחילה התקיים מניין בביתו של ר' יעקב דוב. הוא חיבר הרבה ספרים. איני זוכר כמה זמן היה המניין בביתו. אחר כך נפתח בית הכנסת 'פאר הנחל'. הייתי בא לשם, גם ר' אלחנן ספקטור ז"ל היה מגיע. ר' משה קרמר היה בא להתפלל אתנו בשבתות, ואחרי התפילה מסר את השיעור בסיפורי מעשיות. הייתי אוהב לשמוע אותו. אני נזכר בחבר שלא היה מחסידי ברסלב. הוא הגיע להתפלל בפאר הנחל ושמע את שיעורו של ר' משה קרמר. לאחר תקופה הפסיק ר' משה להגיע. החבר ההוא כל כך הצטער, אמר לי: אם הייתי שומע אותו עוד כמה שבתות, בוודאי כבר הייתי הופך לחסיד ברסלב...

אמונה עם דעת

הלב בוער. הנשמה משתוקקת. גל של צמאון וכיסופים
לאורו של הרבי שוטף את הדור בו אנו חיים || ההתקרבות
מולידה בירורים חדשים במוחו של האדם מתוך רצון
להתקרב בתכלית השלימות ולא להשאיר כלום מאחור ||
בפאנל מיוחד ומרתק שנערך בקהל 'נועם ה' בעשרה בטבת
העעל"ט עלו שאלות נוקבות ותשובות מפלאיות מלאות
בדעת של קדושה ונועם של התקרבות || לחצו בנועם ה'

ישראל הלוי

מה הכוונה

צדיק הדור? מה שייך לחפש את הרבי
אחרי שאני מקורב כבר 25 שנה?

למה אכפת לנו ממה שעדיין לא מקורב?

למה אורו של מוהרנ"ת
עודנו נסתר כל כך?

הפאנל

הסתלקות רבינו. תוך כדי נסיעה התעוררה אצלם שאלה גדולה: 'מדוע אין רבי חדש אחר הסתלקות רבינו? הרי בכל המקומות, כשהרבי נפטר, ממנים תיכף ומיד "ממלא מקום", ולמה אצלנו שונה הדבר?', החלו החסידים חושבים ומהרהרים. זה ענה בכה וזה השיב בכה. בין היושבים בעגלה, היה גם בעל בית אחד פשוט, הוא המתין עד שכולם יסיימו את סברותיהם, ואז הפטיר בפשטות: 'איני מבין בכלל את השאלה, הרי כולכם יודעים איזו אמת יש אצל רבינו. אמרו לי, האם אכן קיים משהו שמסוגל להתיישב על הכיסא ולומר 'אני הרבי'...?', כולם נאלמו דומיה. הבינו שהוא מדבר לעניין. הרי מי הוא זה שיכול להתיישב ולומר אני הרבי.

שמעתי פעם מהרה"ח ר' יעקב מאיר שכטער: אחרי הסתלקות רבינו, הייתה לרבי נתן את היכולת לומר לכולם, 'אני הממלא מקום', 'אני היום הרבי', ואף אחד לא היה מהרהר אחריו. כולם היו סרים למשמעתו ללא שום עוררין. אך רבי נתן ידע: שכזו אמת צרופה יש רק לרבינו. וכי יכול משהו להתיישב ולומר 'אני האמת'?

רבי נתן כותב 'שהצדיק הוא בחינת שמש המאירה לכל העולם, והלבנה לעומת זאת, אין לה מעצמה אלא מה שמקבלת מאור השמש', כולם מבינים שהרבי הוא השמש ור' נתן הוא ירח.

יש מעשה ידוע על רבי ישראל קרדונר. כשהתקרב לברסלב הגיע לרבי משה ברסלב ויחד למדו ליקוטי מוהר"ן. כל תורה בה הרבי הזכיר את עניין ה'צדיק', היה שואל רבי ישראל: 'למי הרבי מתכוון?', ורבי משה היה משיב: 'על הרבי שלך'. הוא היה מקורב לאחד הצדיקים המפורסמים. הם המשיכו ולמדו עוד תורה, ושוב שואל ר' ישראל, ור' משה שוב עונה: 'הכוונה על הרבי שלך'. כאשר הגיעו לתורה מסוימת המדברת מעומק גדולת נשמת הצדיק, נשאלה שוב פעם השאלה, ור' משה ענה: 'הכוונה על הרבי שלך כמובן', הזדעק ר' ישראל ואמר: 'עד כאן. לא יכול להיות שהרבי שלי אוחז שם, בכזו מעלה גבוהה'.

אמר לו ר' משה ברסלב בהלצה: 'פרעה כבר היה יותר חכם ממך! כשיוסף ענה לו את פתרון החלום, מיד אמר לו פרעה: 'אין חכם ונבון כמוך'. אם אתה אומר דבר כל כך עמוק, אם יש בך כזאת הבנה עצומה, סימן שרק אתה יכול להביא את הפתרון לידי ביצוע'. כשהרבי מדבר על 'צדיק האמת' בודאי שכוונתו על עצמו! בפרט שהרבי אמר 'אני הולך לפניהם', כלומר: אני עושה הלאה. ואנו רואים בחוש איך שהרבי עושה ועושה.

בלענה"ר כהיום הזה, כאשר עניינו של הרבי רק הולך וגדל, האם אחד יכול לומר 'אין רבי'? אחד יכול לומר אני צריך צדיק אמת בגוף ועצמות? הרי רואים שהרבי חי ומחיה את החיים. בפרט כשזוכים ללמוד תורה בליקוטי מוהר"ן ומתייגעים כמו שהרבי רצה, [ואיני נכנס לפרטים איך וכיצד ללמוד וכו'] אזי זוכים לטעום קצת מהאור של רבנו, הרי מרגישים ממש 'ביטול המציאות'! וכי ניתן לומר שאין לנו רבי? האמנם אנו צריכים לחפש אחר רבי אחר?

ר' אברהם שמואל. אני רוצה קצת להוסיף על מה שכבר נאמר. צריכים להבין שהמושג 'צדיק האמת' אין הכוונה למלמד ותלמיד היושבים יחדיו ולומדים משניות או גמרא. זהו אמנם דבר גדול, אך לא שייך להגדרת 'צדיק'. מי שקצת מתבונן, מבין שצדיק זהו עניין של נשמה המלווה את האדם לא רק בעולם הזה, אלא בעיקר בעולם הבא. 'צדיק'

זה הדור האחרון ועניינו של רבינו הקדוש מתפשט ומתרחב בצורה מופלאה כמעט לכל נקודה בעולם. אברכים חסידים לצד למדנים מיוצאי ליטא, נערים וזקנים, רחוקים וקרובים משלל החוגים והעדות, כולם מוצאים נוחם בתורתו של רבינו הקדוש. ברם, במקביל להתלהבות הלב ולהט הנשמה, גם השכל מבקש את שלו, וכך לעיתים, נוצרת מציאות בה מסתובב המקורב הטרי עם תמיהות גדולות, מושגים חדשים שלא הכיר, אך אינו חש בנוח לדון בהם ולהתייעץ לגביהם.

בעיה"ק ירושלים נוסד לאחרונה בית המדרש קהל 'נועם השם' אשר הוא כהיכל של קדושה עבור כלל האברכים החסידים ובני חו"ל המקורבים לאורו הזך והטהור של רבינו הקדוש, וכבר הספיק המקום להפוך לאבן שואבת, כשהוא משמש בית ועד לעסק עבודת התפילה בכח ובהתלהבות, לימוד התורה מתוך חיות ושמחה, עבודת השם ברגשי קודש, וכן שיעורים בספרי רבינו ממשפיעי אנ"ש.

במוצאי עשרה נערכה בטבת סעודת הילולא רבתי לכבוד גאון עוזנו מוהר"ת זיע"א, כאשר במהלך המעמד נערך 'פאנל' מרתק בהשתתפות שלושה מחשובי אנשי שלומינו. הרה"ח ר' מאיר קרלבר שליט"א, הרה"ח ר' אברהם שמואל קורנבליט שליט"א והרה"ח ר' מיכאל חשין שליט"א. השאלות שהוצגו בפניהם דרשו חגירת מתנים מיוחדת מצידם, שהלא אלו הם עניינים עדינים ודקים, אשר זר לא יבוא בעומקם. והתשובות המאירות שהתקבלו על ידם מיישבות את הדעת ומעוררות את הלב, בעבודת ה'התקשרות' אשר יסוד היא לחייו של היהודי.

מאחר ש'תורה היא, וללמוד אנו צריכים', ולא הביישן למד'. על כן, ראינו חשיבות גדולה בעריכת תמצית הדברים, למען יועיל הדבר לכל החפץ במציאת מזור לנבכי שכלו, ועל ידי כך לקבל אמונה איתנה המושתתת גם על דעת וחכמה.

שאלה אי' התקשרות לצדיק שבדור

נתחיל בשאלה מהותית ויסודית. כמעט כל 'מקורב' הנכנס לחדרי תורתו של רביה"ק נוגע בה: מצד אחד, מובא בליקו"מ בכמה מקומות שצריך כל אחד להתקרב לצדיק שבדור ולקשר עצמו אליו. הדבר מקבל משנה תוקף בליקו"ה ובליקוטי תפילות, שם מוהר"ת מזכיר כמה פעמים את מעלת ההתקשרות לצדיק האמת שבדור. ומצד שני הרי אנו יודעים שאנו מקשרים עצמנו לרבינו הק' שחי לפני למעלה ממאתיים שנה, והוא הרי איננו עמנו בגוף ועצמות. ואם-כן, יש להבין כיצד הדבר מתרחש. צדיק שחי בשנים עברו מחד, וצמד המילים 'צדיק שבדור' מאידך, שתינתן משמעותו בפשטות - צדיק החי עמנו כהיום הזה.

ר' מאיר: ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל היה מספר על קבוצת אברכים שנסעו מטעפליק לאומן על מנת לשהות שם בימי הקיבוץ. היה זה אחר

תפילות ישנם כל כך הרבה לשונות של חיפוש הצדיק, 'רחם עלי שאזכה לדעת מיהו הצדיק', וכי לרבי נתן היה ספק בדבר? האמנם הררה לעצמו 'אולי צריך לחפש עוד צדיק ח"ו? מה הפשט בדבר זה.

§ אברהם שמואל. מה שר' נתן מבקש בליקוטי תפילות למצוא את הצדיק, אין הכוונה ח"ו לחפש דבר חדש. אלא החיפוש הוא אצל הצדיק בעצמו, למצוא יותר שייכות, יותר אור, שלא תהיה לו הסתרה מהצדיק. הרבי אומר שאם יש לאדם מטבע קטנה מול העיניים, זה יכול להסתיר לו הר גדול ואפילו את השמש. אפשר לומר שרבינו הק' הוא כזה אור, ממש בחינת אור השמש, אבל אז מגיעות תאוות קטנות, מטבעות קטנות, ומפרידות את האדם מהצדיק. ולכן ודאי שצריך לבקש כל פעם מחדש, "יבוננו של עולם, היכן הצדיק?" כלומר: "רחם עלי שאזכה להבין מה יש לי עם הצדיק, מהו הקשר עם הצדיק."

לפני תקופה, שאל אותי אברך: "מה מצאת בברסלב?", אמרתי לו: "אני רוצה להגיד לך נקודה אחת, רק 'התבודדות'. בא נדבר כמו סוחרים. אחד שיושב כל יום ועושה חשבון הנפש בגשמיות, אתה מבין שהוא אדם נורמלי, שהוא איש רציני. יש שעושים תעניות וכל מיני סיגופים, אבל האמת שעיקר התענית היא התשובה. ואיך עושים תשובה? אם אתה מדבר כל יום עם ה', ועושה חשבון נפש מול ה' על כל מה שנעשה איתך, היש לך תשובה גדולה מזו?"

אם ידברו על העצה של התבודדות ולא יאמרו זאת בשם רבנו, כולם מיד יתפעלו, היתכן שאברך פשוט יתפוס את עצמו כל יום שעה שלמה ויבכה לפני ה', ולא בגלל חסרון בגשמיות אלא מחמת רוחניות? הרי זה ממש פלא. אבל כאשר מזכירים את המילה 'ברסלב', אומרים כולם: אהה... עכשיו הבנו. ואני שואל: מה 'אהה'? מה השתנה פתאום? זה נקרא העלמה. ולכן ברור שלגילוי אמיתי מגיעים רק על ידי חיפוש.

מוהרנ"ת אומר, אם היו אומות העולם יושבים וחושבים יחד, בוודאי היו מגיעים למסקנה שיש תכלית לעולם הזה, אבל רואים שלא עושים את זה, רואים איך שהעולם מטעה. וזו הכוונה לחפש את הצדיק. לבקש מה': איך אני זוכה למצוא את דעת הצדיק שתוביל אותי אל התכלית.

ר' מיכאל. נענה על שני השאלות וננסה לפשט יותר. ישנם מקומות בליקוטי תפילות שניתנת אפשרות להבין שרבי נתן אכן מחפש צדיק, כמדומה שיש לשון כמו: 'אטפטס בהרים ואלך מקצה העולם עד סופו, רק למצוא מי הצדיק', וזה באמת יכול להטעות את הקורא שכאילו יש כזה ענין לחפש איזשהו צדיק. מאידך, לא היה אחד שהיה כ"כ ברור בעצמו בכזו ודאות, ש'הרבי הוא הצדיק', כמו מוהרנ"ת. רואים את זה כסדר במכתבים ובכל מקום.

ברם, לפני שניכנס לעומק העניין כיצד יש להתייחס לנוסח התפילות הללו, יש לדעת יסוד שורשי ביותר: בכל שאלה מסוג זה, יש לברר תחילה מה המסורת בדבר. ובעניין הזה קיימת מסורת ברורה מדור לדור, איש מפי איש עד הרבי, ש'הרבי הוא הרבי' עד היום הזה. יש מכתב ידוע מר' נחמן טולשינער, בו כתוב כך: 'וכבר מונח כלל בידינו אשר כעת הוא הצדיק שבדור אדונינו מורנו ורבינו הקדוש'. ואף אם נתקלים במקומות שנראה מפורש או ברמז שיש לחפש אחר רבי ח', שמעתי בשם ר' לוי יצחק שאמר על דברים כגון אלו: 'צריך לדעת שמקושיא לא מתים'. נדמה לי שדימה זאת למה שכתוב בחז"ל: 'יעקב אבינו לא מת', והגמ' מקשה: והרי ברור הדבר שחנטו אותו וספדו לו? מכאן אומרים ה'עולם': 'מקושיא לא מתים...' זאת אומרת, אמנם יש קושיא, צריך לברר את הלשונות, אבל גם אם לא נבין הכל, יש לדעת ולזכור שהאמת

**הרה"ח
ר' מאיר
קרליבך:
שכאשר
מדברים
על הרבי,
מדברים
מרבי נתן.
בלי רבי
נתן אין
את הרבי.
וממילא,
בעולם
אין רוצים
לשמוע
מר' נתן,
כי כשאין
שומעים מר'
נתן - אין
שומעים
מהרבי**

אינו אדם שבא לעולם על מנת לענות לי תשובות על שאלותי, ובכך נגמר העניין. אני צריך משהו שיקח ויצעיד אותי אל המקום הנכון. שאני אקבל את תיקוני. את נשמת. את הדבר ששייך רק אלי.

כשלומדים קצת חז"ל, רואים כמה שאדם יכול לטעות בעולם הזה, אפילו אם הוא אדם גדול. בדיוק כעת למדתי את הגמרא על ירבעם בן נבט. מובא שם שכל חכמי ישראל דומין לפניו כעשבי השדה, ותורתו אין בה שום דופי, ולמרות זאת... הגיע למצב שאין לו חלק לעולם הבא. כולם גם מכירים את המעשה מיוחנן כהן גדול שנעשה צדוקי לאחר שמונים שנה. זאת אומרת שאדם בעולם הזה נמצא בסכנה גדולה. צריך למצוא צדיק שיכול להביא את האדם למקומו הנכון. לשורש נשמתו. וממילא, אפילו שיש הרבה צדיקים, אני צריך רבי ששייך לי. מה יש לי בכך שההוא צדיק לעצמו? מה יש לי בזה שצדיק פלוני גדול במעלה? אני מבקש צדיק שיפעל עבור נשמת שלי.

כל אחד מבין שכשהוא צריך רופא עבור עניין מסוים, אינו הולך לחפש רופא מפורסם וחשוב אם אינו יכול לרפא אותו ממחלתו. הוא יבקש רק את הרופא שטוב לחולי שלו. אם יאמרו לו חבריו: "למה אתה הולך אליו, יש את השני". מה יענה להם?, "מה זה משנה שיש עוד רופאים, אני צריך לרפא את עצמי. ואותי רק רופא פלוני - יכול."

אני נזכר שכאשר התקרבותי, אנשים שאלו אותי: "אם זאת הדרך הנכונה, למה הייתה כוזאת התנגדות...?", עניתי להם: "איני נכנס לזה. דבר אחד אני רוצה שתבינו, כשאדם חולה וצריך רפואה, הוא מבין שלא שואלים שאלות מדוע כך, ולמה לא משהו אחר, החולה מבין שהוא מוכרח להתרפאות". המשכתי ואמרתי: "אם תסתכלו מהסוף להתחלה, תראו שכל השאלות נופלות. הרי אדם מבין שיש תכלית לעולם, ויום אחד הוא יהיה מוטל בהר המנוחות ויצטרך ליתן דין וחשבון. ממילא ברור שכבר מעכשיו, אדם צריך לטכס עצה מה יענה ליום פקודה. וכשהוא יודע שצריך להציל את עצמו, אז מתחיל לצעוק: רבש"ע אני צריך אותך, היאך מתקרבים אליך באמת?"

כאשר אדם יודע שהוא צריך להחזיר מאה אלף דולר, הוא מתחיל לכאוב ולצעוק: "אני צריך מאה אלף דולר". אומרים לו: "מה הנך סבור שביום אחד עושים מאה אלף דולר?", אך הלה עונה: "איני יודע מה אתם רוצים. אני חייב מאה אלף דולר כדי להחזיר חובות, אין לי זמן וכוח לדיבורים יפים ודברי הגיון, יש לי נושים ואיני יכול להשיב פניהם ריקם". הוא אינו שואל איך, מי, וכ'. כך גם ברוחניות, מי שמבין שמוכרחים לתת דין וחשבון לפני ב"ד של מעלה, לא מתיש את עצמו בקושיות ומחשבות. הוא מבין שמוכרחים לקבל עזרה.

בתחילת הספר "כוכבי אור" רואים דבר נורא. מוהרנ"ת הרי הסתובב אצל צדיקים גדולים ונוראים ולא עלה לו כלום בעבודתו. וצריך להבין מה הנקודה פה. מה הכוונה: "לא עלה לו כלום?"

הנקודה היא, שהוא הבין שהוא צריך רבי שיגעבשורש נשמתו. בוודאי שהם צדיקים גדולים אבל מה יהיה איתך? איך אני אמצא מרגוע לנפשו? וכאשר מצא את רבינו, הבין שבא על שלו. והאור הזה לא מגיע רק לו, אלא כל העולם צריך לדעת מזה.

שאלה ב' מה יש לחפש? הרי כבר מצאתי!

נעבור לשאלה השניה. ב"ה הבנו באופן שאינו משתמע לשני פנים שהצדיק שבדור הכוונה לרבינו הק'. הוא ולא אחר. אולם מה ההסבר לכך שבליקוטי

לא זזה ממקומה.

כולם מכירים את ההלכה הידועה שכתב מוהרנ"ת בעניין הזה. הלכות שלוחין הלכה ה, הדברים מיוסדים על תורה ח' (ליקו"מ, תנינא). זאת הייתה התורה האחרונה שרבינו אמר בחיים חיותו והדברים היו כמין צוואה ממש. ישנו שם קטע אחד שבא ללמד על הכלל כולו: "כי ממה נפשך, אם לא מצאו עדין כלל בודאי הוא צריך לילך על ידיו ועל רגליו לבקשו ולחפשו בכל כחו, בכל העולם כלו מקצה ועד קצה כל ימיו אשר הוא חי על פני האדמה, אויל יוכל למצא חיי נפשו לנצח על כל פנים יום אחד או שעה אחת לפני מותו. ואם כבר נדמה לו שמצא את הצדיק האמת, בודאי זה צריך לבקש ולחפש עוד יותר ויותר, כי כול להיות שהוא יושב אצל הצדיק ועדין אורו חשוך אצלו ואינו מרגיש נעימות אמתת עצותיו הקדושים וכו', ומחמת זה הוא רחוק עדין מתקונו" (שלוחין ה, 1).

זאת הכוונה 'לחפש את הצדיק'. אם עניינו של רבינו היה מסתיים בסממנים חיצונים, אזי היה די בכך שאני יודע לאיזו קהילה אני משתייך, ועם אלו אנשים אני מתחבר. אולם כל בר דעת מבין שהעניין של רבינו שונה לגמרי, וממילא גם החיפוש אחריו אינו נגמר. ועל זה סובבים כל הלשונות בליקוטי תפילות המדברות מחיפוש, כשהכוונה בזה שאפילו שכבר יודעים מהרבי, למרות זאת מבקשים עוד דעת, עוד עצה. לפעמים אדם זוכה להתגלות בעניינו של הרבי עד ששואל את עצמו: איפה כל זה היה עד עכשיו? רק היום גיליתי את הרבי. וככל שאדם יחפש ויחפור, כך יגלה עמקות גדולה יותר ברבי. על ידי הבקשה והחיפוש אפשר למצוא רבי חדש ממש! כך זה עובד אצל הרבי: ככל שננסים עמוק יותר, מגלים שעד היום לא ידעו כלום. מה שידעתי עד עכשיו, הוא כאין ואפס לעומת מה שיש להשיג.

לסיכום העניין יש לזכור: הרבי הוא הרבי, ואין צריך לחפש במקומות אחרים. ואולם גם כאשר כבר מתקרבים, יש לחפור ולחפש כל הזמן אחר אורו ותורתו.

שאלה ג'

ההעלמה שיש על מוהרנ"ת

זאת שאלה שעולה להרבה מקורבים, בפרט כאלו שגדלו על אדני החסידות וכבר זכו לטעום מאור תלמידי הבעש"ט טרם התקרבותם לרבינו הק': מדוע ב'עולם', שמו של רבינו רביה"ק מפורסם וידוע לכל, ואילו שמו של רבי נתן נעלם כל כך? מקורב חסידי שפוגש לראשונה את דמותו של רבי נתן מרגיש שלומד כעת על משהו חדש לגמרי. אמנם לאחריה יתכן שהמודעות גדלה, אבל עד לפני שנים ספורות, שמו של רבי נתן כלל לא הוזכר במקומות אחרים. האם יש הסבר להעלמה הזו?

ר' מאיר. יש לדעת שכאשר מדברים על הרבי, מדברים מרבי נתן. בלי רבי נתן אין את הרבי. וממילא, בעולם אין רוצים לשמוע מר' נתן, כי כשאין שומעים מר' נתן - אין שומעים מהרבי. מוהרנ"ת גילה לכולם מיהו הרבי ולכן המחלוקת עליו גדולה לאין שיעור. הייתה עליו כזו אש של מחלוקת, עד שהתירו את דמו ממש. בתקופה מסוימת, אנ"ש פחדו להמשיך לדור בעיר ברסלב. אפילו בנו - ר' יצחק, פחד.

מעשה היה באשה צדקנית שהייתה מתפרנסת מכך שהייתה דואגת לחימום המקווה בעיירה ברסלב, והיא הרגישה בגדולתו של מוהרנ"ת ולכן קודם בואו של רבי נתן למקווה בחצות הלילה הייתה מגיעה ומחממת את המים הקרים. כאשר המתנגדים שמעו על 'מעשיה הרעים', פיטרו אותה לאלתר. ונהפכה ביום אחד לענייה. מה עשתה? הגיעה למוהרנ"ת

ואמרה: "בגללכם אין לי פרנסה...", אמר לה רבי נתן בכאב: "ומה אעשה? הרי גם אני עני מרוד, ובכן הביאי את שני בניך ואגדלם אצלי". היו אלה ר' משה ברסלבר ואחיו ר' זאנוויל.

מדוע הגיעו הרדיפות הללו? משום שדיבר כל הזמן מהרבי.

כולם מכירים את הסיפור הבא: רבי נתן הלך לחתן בן. והמנהג היה שכאשר מתקיימת חתונה בעיר, כולם יוצאים לקבל את פני החתן ובני לויתו. אך כאשר הגיעה משפחתו של מוהרנ"ת לקרבת העיר, הסתתרו המתנגדים ורגמו אותם באבנים. הייתה סכנת נפשות כפשוטו, וכולם נפוצו לכל עבר. כשוך חמת המתנגדים, הלכו לחפש את מוהרנ"ת. ואז שמע ר' נחמן טולשינר איך שרבי נתן שר וצועק אל ה': "אונזער גרויסקייט, אונזער שיינקייט וועט מען זען ווען משיח וועט קומען", "הגדולה שלנו, היופי שלנו, יתגלה רק לעתיד לבא...", רבי נתן אמר: "רבש"ע! אפילו איש פשוט שבפשוטים לא יקבל לעולם, כזו קבלת פנים. ולמה ככה נעשה עמי? כי אני זכיתי לדבר מהרבי!"

אמנם גם על הרבי עצמו הייתה מחלוקת, אבל לאחר שנסתלק - נעשה שקט. ואז הגיע רבי נתן ועשה כזה עסק מהרבי, עד שאפילו רוב תלמידי רבינו, לא הסכימו איתו. אמרו לו: "ר' נתן, אתם מביאים מחלוקת". אבל רבי נתן ידע מהרבי וידע מה הרבי רוצה מאיתנו. מה שאנו לומדים היום ליקוטי מוהר"ן,

הרה"ח ר' מיכאל חשיק:

כולם כבר הגיעו למסקנה שהרבי היה איש ירא שמים בתכלית המעלה. אבל ללכת לעשות 'עסק' מהרבי אחרי הסתלקותו, לומר שהוא 'צדיק האמת' ואותו צריך לחפש וכו', זה כבר קשה לאנשים לשמוע

זה לא כמו שאני לומד ספר נועם אלימלך, אוהב ישראל, קדושת לוי. אני לומד "ליקוטי מוהר"ן" - כי זה הרבי שלנו ושל כל העולם. אך העולם אינו יכול לסבול את זה.

למעשה, כולם כבר הגיעו למסקנה שהרבי היה איש ירא שמים בתכלית המעלה. אבל ללכת לעשות 'עסק' מהרבי אחרי הסתלקותו, לומר שהוא 'צדיק האמת' ואותו צריך לחפש וכו', זה כבר קשה לאנשים לשמוע ולקבל, ולכן הדבר הביא מחלוקת על רבי נתן.

ר' מיכאל. שמענו בהרחבה מ' מאיר דברים נפלאים, ואוסיף עוד מספר נקודות. לפני תקופה, שמעתי איך שיהודי חשוב, לומד קטע בליקוטי מוהר"ן. הוא לא עשה שימוש אצל אנשי שלומינו וניכר עליו שלומד את הדברים באופן עצמאי ללא ליקוטי הלכות. הקשבת וראיתי איך שהוציא פטט הפוך לגמרי ממה שמקובל אצלנו. מדוע כך קרה לו? כי לא לומדים ליקוטי הלכות. ליקוטי מוהר"ן עם ליקוטי הלכות, וליקו"מ בלי ליקו"ה, זה כמו שני ספרים אחרים לגמרי.

הדבר דומה לתורה שבכתב ותורה שבעל פה, כל אחד מבין שהביאור האמיתי של ה"תורה שבכתב" יתפרש כראוי רק על ידי ה"תורה שבע"פ". הדוגמא לזה הוא מהגויים להבדיל. הם לומדים את התנ"ך אבל לא את התורה שבע"פ, ולכן מגיעים להבנות אחרות ולשיבושים גדולים. כך הדבר גם בענייניו של הרבי. הרי האור הוא כל כך גדול, לכאורה כל העולם כבר היה צריך לטעום מהעצות של רבינו. אך מה עושה הבעל דבר? מסתיר את אורו של מוהרנ"ת. אנשים בעולם מוכנים ללמוד ספרי רבינו, לא איכפת להם להגדיל את הרבי, אבל את רבי נתן בשום אופן לא. ממילא הבעל דבר רגוע. הרי בלי רבי נתן יבינו את הרבי כמו שרוצים ומדמיינים.

אני נזכר כעת, ביהודי שאיני מכירו. היה מתקשר אלי כל פעם ממספר חסוי. לא היה מוכן לגלות את שמו. מבין המילים הבנתי שהוא יהודי חסידי, שבקיא היטב בהרבה ספרי חסידות. הוא הוא מחייג אלי בעיקר לפני "יום טוב", וכדומה, ואומר לי: "בבקשה ממך, תן לי מראה מקומות מרבי נתן על יום טוב. משהו חזק שאתה מכיר ולומד". פעם אחת, לאחר שלמד הלכה חזקה בליקוטי הלכות, התקשר אלי: "א גוט יאר, תדע לך שר' נתן הוא כזה אור, חבל שהעולם מתנגד לזה. הייתכן שאברכים לא יודעים מכזה אור. זה ממש גן עדן..."

יש עוד נקודה. הרבי מביא בתורה ו' על עניין משה ויהושע שהם בחינת חמה ולבנה. רבי אברהם בר"ן, מבאר ב'כוכבי אור' שהתפקיד של השמש - להאיר ביום, והלבנה - בלילה. ולכן רואים איך שכל דברי מוהרנ"ת מלאים בהתחזקות שאין לתאר. שהרי תפקידו להאיר בלילה, בתוך המצבים הכי נמוכים, בתוך עומק הקושי, זה היה עיקר עניינו של ר' נתן. ולכן עליו היה רוב הרדיפות והמחלוקת. כי כאשר מאירים את הלילה, ה"ס"א נופל ונכנע. ויש בזה עוד הרבה מה להאריך.

שאלה ד' אין שם ברסלב'ר עלי

נעבור לשאלה הבאה. נדגיש כי הנושא מפריע בעיקר למקורבים. אולי מדובר בנקודה מעט רגישה אבל חשוב לדבר על זה: כל מי שיושב כאן יודע, שהסיבה להתקרבותו לרבינו הק' הייתה למען "אהבה ויראה את שמך". ולכן, מה רבה התמיהה שכאשר רואים יהודי יר"ש שאינו מחובר לרבינו, אומרים אנשים לעצמם: "אוייש.. חבל שהוא לא ברסלב'ר...". מדוע זאת ההסתכלות? הרי העיקר זה למצוא את ה' יתברך, ואם אותו יהודי זכה לעבוד את ה' באופן אחר, מה בכך? מדוע עושים כל כך חסרון ממה שאינו קורא לעצמו ברסלב'ר?

ר' אברהם שמואל. כאשר נמצאים בשלבי ההתקרבות לרבי, צצים

הציבור בפאנל

לעומק ליקוטי הלכות, מגלים לפתע את הרובד הפנימי בכוחו ובהשפעתו של הצדיק. הרבי פועל באתכסיא הרבה יותר ממה שנראה באתגליא. הרבי אמר פעם: היכן שיש הרהור תשובה, זה ממני. ממילא אם אנחנו רואים יהודי שעובד את ה' מתוך יר"ש, זה רק בגלל שיש את רבינו בעולם. לא בהכרח שהוא יודע מזה, אבל זאת האמת. ההתקרבות שלו נעשית בכוח הצדיק.

ממילא ברור שכל אחד צריך להתקרב לרבי - כפשוטו. אולם ישנן כאלו נשמות שלמען הבחירה מקבלים מהרבי באופן שאפילו הם עצמם לא יודעים מזה. "הנסתרות לה' אלוקינו".

שאלה ה'

עליות וירידות בתוך ברסלב

נשאל עוד שאלה שתשמע קצת כמו "דבר והיפוכו" ביחס למה שהוזכר קודם. זאת נקודה ששאלת בעיקר על ידי המקורבים: הרבי דיבר כל כך הרבה דיבורים חזקים על מעלת המתקרבים אליו. ולכן כשאר מגיעים מחוץ לברסלב, מדמיינים שמן הסתם כל אנשי שלומנו הם עובדי ה' מופלגים הזוכים לקיום כל עצותיו של הרבי. אולם בפועל כאשר נכנסים פנימה מבינים שהמצב קצת שונה, רואים גם אנשים שאינם עובדי ה' גדולים. וכי ניתן להתחיל לומר עליהם שמחמת כן אינם ברסלבי' חסידים? ודאי שלא. מה אם-כן צריכה להיות ההסתכלות הנכונה?

ר' מיכאל. לפני שאענה לגופו של עניין, אקדים ואומר: כאשר יהודים רחוקים מתורה ומצוות מתחילים להתעניין ביהדות, מספרים להם תחילה על כל המצוות ועל הקודשה והנעימות שיש לכל מי שמקיים

לאדם הרבה תמיהות ותהיות. אפשר לנסות לענות, אבל האמת היא שהזמן עושה את שלו וככל שנכנסים יותר לעניינו של הרבי, כך מבינים שאלו לא קושיות.

אני נזכר בעצמי, כמה קושיות היו לי כאשר התקרבותי, אבל התשובה שעניתי לעצמי הייתה: אי אפשר להבין כעת הכל, לא ניתן כבר עכשיו להסביר הכל. כפי שאומרים לילד ששואל ושואל: "כשתגדל - תבין". והאמת שבכלל לא צריך להתעסק עם זה. בעיקר יש להודות לה' על כך שאני כן הרגשתי איזה 'חסרון' פנימי, ומשום כך אף זכיתי לדעת מהרבי.

ר' מיכאל. אני רוצה לחלק את התשובה לב' חלקים. דבר ראשון כמו שכבר הזכירו: אדם באמת צריך להסתכל רק על עצמו, הגמ' אומרת "מאן דכאיב ליה כאיבא, אזיל ביה אסיא". אדם צריך קודם כל לחשוב מה יהיה נעשה איתו, מה קורה עם התאוות שלו, מה נעשה עם הקדושה שלו.

הרי כל אחד מבין ורואה כמה היצר הרע מתגבר על האדם, והרי היחיד שנותן מענה אמיתי ומקיף על שלל הניסיונות הקשים שיש היום, זהו רק הרבי. מי שמסתדר בלא הרבי, שיסתדר. החשבון צריך להיות כל אחד - לעצמו, הרי אני יודע על עצמי שכפי התגברות היצר, הרבי הוא היחיד שיכול לעזור לי.

והדבר השני: אזכיר שאלה נוספת, ונראה שהתשובה לכך תיתן מענה גם על מה ששאלו. זו שאלה שמקוננת אצל 'מקורבים' רבים: מדוע כל כך הכרחי להתקרב לרבי? הרי אנו רואים הרבה עובדי ה' שזכו למה שזכו אף ללא התקרבות לברסלב?

התשובה לכך היא: שכאשר נכנסים לתורות של רבינו, כשלומדים

לעבר הדרגה שלו ומשם יש לאדם בחירה אם לטפס למעלה או להישאר על עומדו. והמשכיל יבין שגם הנקודה הזו, מיישבת את השאלה.

נזכיר עוד עניין ובזה נסיים. מוהרנ"ת אמר פעם שיכול לומר פשוט במהר"ם שיף הכי קשה, ולא לומר הסבר ופשוט על מעשה של יהודי הכי פשוט, משום ש"לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה", וכי יודע אני מה הולך כעת בלב היהודי שמולי...? ממילא, ייתכן מצב בו נראה לפנינו יהודי, שלפי חיצוניותו נראה שהוא איש נמוך ביותר. אולם אנחה אחת שלו שווה לאין ערוך. היהודי הזה צועק לקב"ה מתוך התאוות שלו, מתוך הסחי ומאסו בו שרוי, והדבר הזה כל כך יקר אצל ה'. יש אנשים שמסתובבים אצל הרבי, הם בטוחים שאין יותר נמוך מהם, וכשהם גייעו למעלה, ייראו להם לאלו מעלות הגיעו בזכות הכיסופים שלהם, בזכות הלב נשבר שלהם.

היוצא מהאמור: אסור להסתכל על אנשים במסקפיים של חיצוניות. הרבי נתן לנו הבטה אחרת על העולם. ודאי שצריך לעסוק בתורה ותפילה בפועל ממש, אבל לא להגיע למסקנות על אחרים לפי מה שרואים בעין.

#ר' מאיר. רבי יעקב מאיר שכטער, סיפר לי פעם על בחור מבוגר שניגש אליו ואמר לו: "אני מתבודד יום יום ומבקש מה' על שידוך, ולמרות זאת שום דבר לא מתקדם", השיב לו ר' יעקב מאיר: "מי יודע אם בכלל מגיע לך להתחתן. אולי נגזר עליך להיות רווק כל חיך? אלא מאי, אתה מתבודד ומבקש, יתכן שבזכות זה המתקת את הדין ותזכה להתחתן מתי שהוא. או שאולי נגזר שתמצא את השידוך רק בגיל שלושים, וכעת בזכות ההתבודדות תמצא כבר בגיל עשרים וחמש..."

כך גם לעניין ההתקרבות לרבינו. מי שמקרב את עצמו לרבי, הרבי ודאי מחזיר לו בחזרה. אלא מאי? עדיין עובר על האדם מה שעובר? שידע שאם לא היה מקורב לרבינו היו גוברים עליו התאוות רעות בכפל כפליים. הרבי אמר פעם: אם היהודים לא היו יוצאים ממצרים ומקבלים את התורה, מה היו היום? "ציגנערס" רח"ל, "צוענים", האומה השפלה בעולם. אז ב"ה יצאנו ממצרים ולמרות שעדיין עובר מה שעובר, אך על הדרך קבלנו כל כך הרבה.

כך גם לגבי מי שמחזיק את עצמו עם הרבי. זה ודאי שעדיין עובר עליו מה שעובר, אבל מקבל בין לבין כל כך הרבה התחזקות וקרבה לה'. בפרט שבתור חסידי ברסלב אנו יודעים שהרבי בעיקר התכוון לעולם הבא. רבי נתן כותב: שבביל הרהור תשובה אחד היה כדאי לבוא לעולם. על אותו משקל ניתן לומר: עבור יום אחד עם התבודדות, היה כדאי להתקרב אל הרבי. בפרט שמקבלים יותר ויותר.

אומרים בתפילה: "מצמיח ישועה", מה הכונה 'מצמיח'? כאשר אדם זורע שתיל רך באדמה, הוא מיד מצפה לראות שהצמח גדל. אם יעמוד שם ברצף, הוא ישתגע מרוב ציפייה. מה אומרים לו? תלך הביתה, תבוא עוד שבוע ותראה שיש התפתחות. תלך שוב ותחזור עוד חודש, תראה שהצמח גדל בעוד כמה סנטימטר. כך גם לגבי ההתקרבות לצדיק. אין זה חוכמה לעמוד ולבדוק בכל רגע את ההתקדמות בעבודת ה'.

אבל אם אדם יתבונן פעם בתקופה, יראה איך שבוודאי הרבי הולך לפניו, ואט אט הוא אכן זוכה לעלות מדרגא לדרגא. אם הרבי הבטיח, הרבי יקיים! בפרט שהעיקר לעולם הבא, אבל גם בעולם הזה זוכים לראות את מה שפועלים. רק שצריך אמונה ותמימות.

(לסיום, כדאי לציין כי הדברים נערכו על דעת הכותבים בלבד, ויתכנו שינויים קלים בין כוונת המשפיעים שליט"א לבין הבנת העורך)

הרה"ח ר' אברהם שמואל קורנבליט:

החיפוש הוא אצל הצדיק בעצמו, למצוא יותר שייכות, יותר אור, שלא תהיה לו הסתרה מהצדיק. ולכן ודאי שצריך לבקש כל פעם מחדש, "יבינונו של עולם, היכן הצדיק?" כלומר: "רחם עלי שאזכה להבין מה יש לי עם הצדיק, מהו הקשר עם הצדיק..."

את התורה. ממילא הם מדמיינים בעיני רוחם את היהודי החרדי, אשר כולו אומר שלימות ונעימות שאין כדוגמתה. ואז כאשר נכנסים יותר פנימה וחיים את המציאות מקורב יותר, נכנסים למשבר גדול. פתאום מבינים שגם בין המכונים 'חרדים' יש יצר הרע ושחיתות ובעלי מידות רעות וכו'. הם מקבלים מזה מכה חזקה והלם גדול. ושואלים: היתכן כדבר הזה?

נו, ומה באמת התשובה לזה? התשובה לזה היא שגם מי ששומר תורה ומצוות, עדיין מקונן בתוכו יצר הרע. כל הזמן צריך לעבוד ולהזדכך. תמיד הדרך עוד ארוכה וכל אחד ברמה שלו צריך להתקדם ולהיות טוב יותר. כך גם לגבי המתקרבים לצדיק. יש בזה הרבה דרגות ולא צריך להתפעל מהקצב האיטי של אנשים אחרים.

עוד נקודה חשובה. הרבי הוא 'ראש בני ישראל' ונשמתו כלולה מהגדול שבגדולים ועד הפחות שבפחותים. ממילא אך טבעי הדבר שאצל הרבי יסתובבו גם אנשים אשר השאלו תחתית קטן עבורם. רק אצלו הם מוצאים מנוח. הצדיק ברוב רחמנותו מוכן לטפל גם בהם.

דבר נוסף. ר' נתן מזכיר את העניין הזה בכמה מקומות, איך שהצדיק לא מוכן לקחת לאדם את הבחירה. היו צדיקים בדורות עברו שלקחו אנשים רגילים ופשוט הגביהו אותם בבת אחת. לא כך הדבר אצל רבינו. הרבי לא גונב לאדם את הבחירה אלא זורק חוט הצלה

הדרר אל האמת

מסע החיים של הרה"ח ר' דוד מרדכי סיעה שליט"א
שהחל בדאלאס הרחוקה בכפור ושממון רוחני
ועד לדבקות בצילו של הנחל נובע במאה שערים
שבירושלים | אחזתיו ולא ארפנו

געגועים לארץ ישראל

נולדתי בארה"ב, פותח ר' דוד את סיפורו, בדאלס שבמדינת טקסס. עוד בהיותי שם התעוררו בי געגועים גדולים וכסופים חזקים להגיע לארץ הקדושה. כמו רוב הצעירים שם, ידיעותי ביהדות היו קלושים מאד. בהגיעי לגיל בר-מצווה ערכו לי טקס מפואר, התכוננתי הרבה ואח"כ עליתי לתורה, קראתי את הפרשה וההפטרה כאשר ביחס לחבירי שבעיר היתה זאת דרגה גבוהה ביהדות. לאחר תקופה גמלה בליבי ההחלטה לעלות לארץ ישראל, והלכתי לסדרת שיעורים מיוחדת כדי שאוכל להבין את השפה.

גם באותם השנים, אומר ר' דוד בהתרגשות, אף שידיעותי ביהדות היו מעטות ביותר, היה לי יחס מכבד ומעריך כלפי התורה והמצוות הקדושים ושלא כאחרים בני גילי שזלזלו בכל. אדיר היה חפצי ללמוד ולהשתלם ביהדות, ולפי מושגי דאז ראיתי באוניברסיטה העברית בירושלים מקום מתאים ללימודי היהדות, ושם חשבתי להגשים את חלומי.

לאחר שעליתי ארצה והתארגנתי נרשמתי לאוניברסיטה בהר הצופים. השיעור הראשון שהשתתפתי בו, היה שיעור "תורה". "למדו" שם את ספר בראשית, והנושא היה 'מכירת יוסף'. על אף שידיעותי בתורה היו מצומצמים הזדעזעתי לשמוע את דברי הבלע של הפרופסור המרצה שנבעו ממקורות פסולים. מה שזעזע אותי ביותר, היה יחס הזלזול שגילה כלפי פירושו של רש"י המקודש והנערץ ביותר בכל הדורות (שזאת ידעתי עוד מימי מגורי בארה"ב שפירוש רש"י זה הפירוש הנכון).

מיד לאחר מכן החלטתי שעלי לעיין בעצמי בפירושו של רש"י על התורה, אז, באותה תקופה עדיין לא יכולתי להבין את רש"י במקור ולכן חפשתי לקנות חומש עם תרגום רש"י לאנגלית. נכנסתי לחנות ספרים שרייבר שברחוב מאה שערים פינת רחוב בהר"ן וביקשתי את החומש הנ"ל אך לא היה לי כסף לקנייה וה' סיבב שבדיקו כשיצאתי מחנות הספרים שרציתי לקנות שם את החומש, פגשתי את הרב מרדכי טכובר ז"ל. (חסיד בעלז ומגדולי מחזירי בתשובה), והוא נכנס אתי בשיחה ארוכה על יהדות. ביקשתי ממנו: אני יודע ששם זה שקר, בבקשה תביא אותי אל האמת... הוא האיר את עיני בהרבה עניינים חשובים. ואף הבטיח לי להמציא לידי את החומש עם התרגום לאנגלית ללא תמורה. היתה זו הארה שמיימית עבורי, מפני שאז באותו זמן לא יכולתי לעמוד בעצמי במחיר הגבוה שבקשו עבורו.

עוד באותו לילה נסעתי יחד אתו לתל אביב ושם פגשתי, בכולל בעלזא, את הרב יהודה לייב שמואלס שהתחיל ללמוד אתי קצת מתוך הספר "באר מים חיים" על התורה. באותה עת התחלתי גם ללמוד גמרא מס' ברכות וקבעתי את דירתי בת"א.

'אמתי' בשביל כמה גרושים!?

לאחר תקופה לא ארוכה, כבר הייתי עם כיפה לראשי, וזכיתי להתחיל לשמור תורה ומצוות. וכשחזרתי לירושלים כדי להוציא את חפצי מהפנימיה של האוניברסיטה בהר הצופים, פגשו אותי חברי, כשהם נדהמים ומופתעים לראותי אותי לבוש בצורה אדוקה כל כך, הם כלל לא ידעו על השינוי שהתחולל בי.

לתהדמת, כאשר נכנסתי אל מנהל האוניברסיטה כדי לספר לו שהחלטתי לעזוב את הקמפוס, ולבקש בחזרה חלק מהכסף ששילמתי כבר מראש, הייתי בטוח שהוא ינסה לשכנע אותי שלא אעזוב. אך הוא התפלל על כך שהגעתי בכלל לבקש את יתרת הכסף בחזרה, והשיב לי במילים אלו: "לא היה כדאי לך לוותר על כמה גרושים, כדי להגיע אל האמת!?", (אני מצטט את דבריו במדויק כי הם עדיין חקוקים במוחי כאילו שמעתי אותם היום) יצאתי משם בהרגשה מרוממת ומפלאה. 'שאשמע דברי אמת ואמונה גם במקום הזה!?!... לכך לא ציפתי.

רבי מרדכי טכובר שקירב אותי כל כך, גר אז בבני ברק בקרבת בית

המדרש של חסידי אלכסנדר. היתה זו סיבה מאת מסבב כל הסיבות שהתחברתי לחסידי אלכסנדר ובראשם האדמו"ר רבי אברהם מנחם דנציגר ז"ל ובנו האדמו"ר מאלכסנדר כיום הרה"ח רבי ישראל דנציגר שליט"א ששימש אז כמשגיח. הם קרבו אותי מאוד ונכנסתי ללמוד בישיבה קטנה שלהם. מרוב החשק שהיה לי ללמוד ולדעת עוד ועוד תורה ומצוות, לא ראיתי שום קושי בכך שאני מבוגר בשנים רבות מיתר התלמידים, ושמתתי מאד ללמוד ולרכוש ידיעות והבנה בגמ' הקדושה עם מפרשים ראשונים ואחרונים. בין הזמנים של חודש תשרי חזרו כל הבחורים לבתיאם, ואילו אני נשאיתי לבד בישיבה, כאשר ידידי ר' בנימין יז"ק הי"ו מסייע לי לבנות סוכה לעצמי.

לימים כאשר זכיתי והתקרבותי לאורו הבהיר של רבינו הקדוש, וראיתי עד כמה משבח מוהר"ן את פירושו של רש"י על התורה וקורא לו "אחיה של התורה", כי כולם מהגדול שבגדולים ועד תינוקות של בית רבן הוגים ומתעמקים בדבריו הקדושים, ורבינו ההיר מאד להתרחק מאותם מפרשים ההולכים בדרכי החקירות והפלוסופים, נזכרתי באותה פגישה ראשונה של לפני שנים, עם הפרופסור החוקר שנתעה כל כך בדרך עקלקלות עד שדבק בפרשנים החיצוניים ה' יצילנו, והודיתי לה' שהבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת וחי עולם נטע בתוכנו.

אל אורו של הנחל נובע

אחרי החתונה למדתי בכולל של חסידי אלכסנדר. הלימודים שם היו ברמה גבוהה, וכללו, גמרא בעיין ובבקיאות, ושולחן ערוך יורה דעה. הייתי שבע רצון, ברם בתוך תוכי הרגשתי שעדיין חסר לי בחיי חיסרון כלשהוא, אך לא ידעתי בעצמי בדיוק מהו החסר (לימים כשראיתי את מעשה מרב ובן יחיד בסיפורי מעשיות הרגשתי שהמילים שם מתאימות לאותה הרגשה שחשתי טרם התקרבותי).

כשקיימתי את מאמר חז"ל 'דאגה בלב איש ישיחנה', וגיליתי את מחשבות לבי לחברי הטוב הרב דוד לאנצ'סקי שליט"א, הוא יעץ לי להתעמק בחסידות עמוקה, וללמוד את אותם הספרים הבנויים ע"פ תורת המידות של האר"י הקדוש, ובעז"ה אז גם ארגיש יותר חיות בתורה ובתפילה. אולם, לצערי, לא מצאתי באותם הימים חבר מתאים שיבוא לקראתי וילמד אתי את הלימודים לפי דרגתי דאז. אך בכל זאת עדיין נותרו בי אותם רצונות חזקים וכסופים גדולים להתקרב עוד יותר להשם יתברך, וקויתי בעז"ה להתקרב עוד יותר לדרכי הבעל שם טוב וללמוד מדרכיו.

עוד מאותם ימים נהגתי במנהג של קבע לבוא בכל אחד משלושת הרגלים אל שריד בית מקדשנו כזכר לעלייה לרגל בזמן ביהמ"ק בשלושת הרגלים. ובמועדים אלו הייתי שופך שיחי לפני הקב"ה בבקשה שיזכני להתעלות בעבודת השם ולהרגיש בה חיות והתקרבות. ואכן שומע כל תפילות שמע את תפילותי והישועה לא איחרה לבוא דווקא בזמנים אלו.

היה זה בחול המועד פסח תשמ"ד. בדרכינו לכותל המערבי עברנו בשכונת מאה שערים ובאופן בלתי צפוי החלטתי יחד עם משפחתי לסור לביקור קצר אצל ידידים מהעבר הרחוק. כשפגשתי את בעל הבית נדהמתי למראהו החרדי המושלם, קפוטה שטריימל וכו'. אין די מילים בפי לתאר את ההתרגשות שאחזה אותי. אכן הייתה זו פגישה היסטורית, היות ובעטיה התחולל השינוי.

מראהו של האברך היקר עורר בי מחשבות ורגשות על פגישה שהייתה לי בעבר עם מישהו שדמה לו. היה זה בפעם שהוצרכתי להיות בתל אביב, והתפלאתי לראות אברך מסתובב עם שטריימל בימי חול המועד בסביבה חילונית. מתוך דבריו והשיחה עמו הבנתי שאכן זה היה הוא.

ראיתי בכך השגחה פרטית מיוחדת, היות וליד מקום זה במאה שערים פגשתי לפני שמונה שנים את הרב טכובר זצ"ל אשר קרב אותי לאמיתתה של היהדות. הביקור שהיה אמור להיות קצר הפך

בריקוד בחתונה יחד עם האדמו"ר מאלכסנדר

לשעות די ארוכות של ענין. מראהו הקטן והדל של הבית בו התגורר אותו חבר באחת מסמטאות מאה שערים, תרם לרקע ואוירה של אמת מקורית - אמת של פעם. כפי שקרה לי בתפנית חיי הראשונה עם הר' מרדכי טכובר זצ"ל.

שמתי לפניו את כל מחשבות לבי, והוא חיזק ועודד אותי על פי עצות עמוקות של רבינו הקדוש רבי נחמן מברסלב. למרות שהתרשמתי מאוד מדבריו ועצותיו האמיתיות והבנתי שזה מה שחסר לי, עדיין הייתי דבוק לחסידות אלכסנדר כי ראיתי את עבודת הקדוש של האדמו"ר זצ"ל בפרט בסעודות שבת. הערכתני אותו מאוד כיון שלמדתי ממנו רבות; כיצד להתנהג בשבירת תאוות הגוף ובפרט תאות האכילה ועוד הנהגות טובות.

אך לאחר תקופה, כאשר חזרתי לירושלים כדי לשבות במחיצתם של גדולי חסידי ברסלב החסיד ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל והחסיד ר' שמואל שפירא זצ"ל ויבלחט"א הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א, וראיתי את דביקותם והתלהבותם של חסידי ברסלב בתפילה, ולאחר ששמעתי את דבריהם החוצבים להבות אש בדברי קדשו של רבינו נחמן מברסלב זיע"א מהספר ליקוטי מוהר"ן וסיפורי מעשיות, אורו עיני והשקפתי על היהדות קבלה זיו ואור חדש.

ראיתי דוגמא חיה למה שרבינו מפרש (בלקו"מ תו' ל"א) את מאמר הגמ' (מוע"ק י"ז) אם הרב דומה למלאך ה' צבאות שהוא בחי' צדיק ולמדן, שאין מספיק אם הרב הוא למדן ותלמיד חכם אלא צריך גם את הבחינה של צדיק דהיינו עובד ה' מתוך יראה ואהבה ומקדים יראתו לחכמתו ומתדבק לה' בתפילתו.

בשביל להיות קרוב לחסידי ברסלב הייתי עולה לירושלים כמעט כל שבת, כדי להתפלל יחד אתם בוותיקין ולשמוע את השיעורים לאחר תפילת מוסף וסעודה שלישית ומלווה מלכה. אח"כ החלטנו אף לעבור לגור בירושלים על יד מאה שערים קרוב לבית המדרש לגור

על ידו ויחד עם אנ"ש משם עסקנו בעזרת הרבה בספרי רבינו ויחד התחזקנו בעבודת השם בתורה ובתפילה.

כששמע המשגיח בישיבת אלכסנדר (כיום האדמו"ר שליט"א) את דבר התקרבותי הראה לי שיש לו בחדרו ספרי רבינו ז"ל, הוא אף סיפר לי שהיה מתבודד הרבה בעצמו...

המסע אל האיבן שתיה

באחד הימים שמעתי מפי אחד מידידי ורעי מחסידי ברסלב על גודל העניין להיות על קברו של רבינו באומן, אשר רבינו הבטיח נאמנה שמי שישתטח על קברו, ויאמר את עשרת המזמורים הידועים, ויתן פרוטה לצדקה עבורו, ישתדל בכל כוחו להושיעו ולתקנו. כששמעתי את כל השיחות הנ"ל נתקפתי בגעגועים עזים וכיסופים נוראים וחזקים לנסוע לאומן, ולהשתטח על ציונו הקדוש.

באותם השנים נסיעה כזו לא הייתה דבר פשוט בכלל. ולוותה בתנאים קשים ביותר. אציין שבאותם הימים, בעל דרכון ישראלי לא היה לו אפשרות להיכנס לרוסיה (ברית המועצות לשעבר) ורק לבעלי דרכון אמריקאי נפתח היה פתח צר להכנס לשם.

אך כיסופינו וגעגועינו לא היו לריק, ושומע תפילת כל פה' היה בעזרנו. כאשר בסופו של דבר התארגנה נסיעה ואני כבעל דרכון אמריקאי יכולתי להשתתף בה. הייתה זה נסיעתי הראשונה לקברו של הצדיק, חצי שנה לאחר שהתקרבתני. אי אפשר לתאר את ההתרגשות שאחזה בי כאשר סוף סוף הגענו לאומן וזכינו לעמוד ממש ליד ציונו קודש הקדשים. ה'ודי דברים' ואמירת העשרה מזמורים ארכו שעה ארוכה בבכיות עצומות ובהתלהבות קודש, בקושי נפרדנו מן המקום וחזרנו לאכסניה.

אין כאן המקום להאריך בדברים על גודל העניין של ההשתטחות

רחוב מאה שערים מול בהרן

אומן ראש השנה - תשמי"ט

אחרי כמה שנים זכינו אחד עשר אברכים יחדיו להגיע לאומן על ראש השנה. לא בנקל עלה הדבר. וכפי המוסכם תחילה עם השלטונות היינו צריכים לשהות בר"ה בעיר קייב. ורק עבור ערב ר"ה קיבלנו אישור להשתטח על קבר הצדיק. אבל חלק מהקבוצה לקחו על עצמם את הסיכון להגיע לאומן לפני ר"ה ולשהות שם בהיחבא בצורה מחתרתית.

הצטיידנו באוכל ושקי שינה, ובעיקר בשופר ומחזורים ותכננו להימצא במקום מוסתר מעיני רואים מקום שנוכל לערוך שם את התפילות וסעודות החג. לציון הלכנו רק לפנות בוקר כדי להינצל 'מעינא בישא'... וכך כשעדיין חשוך לפני עלות השחר הגענו לציון השתטחנו שם ואמרנו את עשרת המזמורים ונשאנו תפילה למקום שזכות הצדיק יגן עלינו שלא נתפס ברשת שונאינו. אחר התיקון חזרנו לפינת הסתר כשעדיין לא האיר היום.

חסידי ה' כי לא תמנו וזכות הצדיק בוודאי היא שעמדה לנו, שהכל עבר ללא שום תקלה: התפילות, תקיעת שופר (רק ס"ת היה חסר לנו), כאשר סעודת החג הכל היה מתוך התרוממות הרוח, שמחה וריקודים. מכיון שר"ה חל בחמישי ושישי הוכרחנו להישאר שם גם בשבת.

באמצע הופיע במפתיע חייל רוסי באקדח שלוף, כולנו נבהלנו מאד, מיד עלה בלב כולם החשש שיוציאונו מן המקום ואולי גם יכריח אותנו לחזור לקייב באמצע יום השבת. בעל התפילה נבהל מאד ולא יכול היה להמשיך ומישהו אחר נאלץ למלא את מקומו. ברם אחר זמן קצר בדרך בלתי מובנת פתאום עזב החייל את המקום וכולנו נשמנו לרווחה. הודינו להקב"ה על הנס הגלוי שלא אולצנו לעזוב את המקום תוך חילול שבת.

בצום גדליה חזרנו לקייב ומצאנו את יתר חברי הקבוצה ויחד חזרנו לארץ ישראל. היתה זאת התפילה הראשונה בר"ה באומן אחר הרבה שנים שלא היה שם אפילו מנין יהודים שהתפללו בציבור באומן כרצון רבינו בר"ה תקופה קצרה לאחר מכן נפתחה הדרך אומנה ואלפי אנשים להיות על ציונו הקדוש ערב ראש השנה ולהתפלל שם בר"ה ברוב עם ברגש וברננה.

שלוש נקודות

את סיפורו המיוחד בוחר ר' דוד לסיים בחיזו נפלא עמו הוא 'הולך' במשך חיי: רבינו ז"ל בליקו"מ תורה ל"ד מרחיב כידוע אודות העניין של השלוש נקודות שיש לכל אחד, נקודת החבר, נקודת הצדיק ונקודת עצמו. יסודות אלו חוזרים ונשנים אצל אנ"ש בכלליות עצות רבינו ז"ל, כאשר בחיפוש חזק ובהסתכלות עמוקה ביותר כשיהודי מחפש את עצמו חייב לחפש את הצדיק בע"כ בחיפוש מיניה וביה, כאשר לא שייך שאדם יחפש את הצדיק אם לא יחפש את עצמו איך הוא ביחד עם הצדיק וביחד עם חבריו שיחד עוסקים בלימוד התורה תיקון המידות ובחיפוש צדיק האמת וכו'.

מוהרנ"ת מאריך בעניין זה באופן מופלא ביותר בהלכות שלוחין הלכה ה', ומבאר, שלא שייך לעשות שום דבר ואפילו משא ומתן בגשמיות, בלי ההתקרבות והתדבקות לצדיק האמת. ובזה כלול החיפוש בנקודת עצמו ונקודת החבר עד שמתדבק בצדיק כדבעי.

אפשר לחלק את ג' הנקודות לג' העניינים שיש לנו מרבינו ז"ל (ראה ביאור הליקוטים תו' ס"א, ס"ב) נקודת עצמו זה ה'שעה התבודדות'. נקודת החבר זה ה'עבודת ה' בחבורה וחברותא', ונקודת הצדיק זה הנסיעה לאומן. אשרינו.

בצערותו

הרגשתי חסרון עמוק. בית הכנסת דחסידי אלכסנדר

על ציונו הקדוש, וניתן לומר שכמעט כולם שהיו שם יכולים אף להעיד שהרגישו את כוח הצדיק הפועל בקרבם, להעלות ולטהר את נפשם מכל הפגמים הזוהמה והלכלוך, והרגישו שינוי לטובה. אחרים מספרים על ניסים שקרו להם אחרי שהיו שם.

גם אני יכול לספר על נס שאירע עמי כשחזרתי מאומן, כשסכום גדול שהלוותי למישהו וכמעט התייאשתי ממנו חזר אליי באורח פלא בזמן קצר ביותר. ברם עיקר הרווח היה הרווח הרוחני שקבלתי מאותה נסיעה והיא השאירה את רישומה עלי לימים רבים.

ההתבודדות היא התקווה היחידה שלך בעולם!

סוד החיים של התלמיד הגדול ביותר | הגילוי המופלא של רבינו הקדוש בסוף חייו | מהו היסוד של כל העצות והסגולות? | 'התבודדות' בתוך עולם התנהו וטרדות העולם הזה | לקט דיבורים נלבבים ומעוררים במיוחד מתוך דרשתו של הרה"ח ר' יואל משי אהב שליט"א בכינוס ההתבודדות' שהתקיים עבור בוגרי ישיבת 'מתיבתא' בירושלים

הלימוד של משה רבינו

רביה"ק לא משאיר את זה לעצמו הוא נותן את זה גם לנו במתנה. ר' נתן מביא בליקוטי הלכות שגם אצל משה רבינו אנו רואים עניין זה כשהוא מתפלל 'ואתחנן אל ה', 'ואתנפל לפני ה', וכן עוד הרבה פסוקים שמשו רבינו ביקש והתפלל אל השי"ת. ומסביר מוהרנ"ת, שמשו רבינו בא ללמדנו בכך ש'אם אתה רוצה לזכות למשהו - זהו ע"י תפילה והתבודדות'. וגם אני (-משה רבינו) זכיתי והגעתי לכל מה שהגעתי, ע"י תפילה והתבודדות.

זה מה שמשו רבינו סיים בפסוק - כי שם ה' אקרא הבו גודל לא-לוקינו. והכוונה היא: כי שם ה' אקרא - אני זכיתי למה שזכיתי ע"י כי שם ה' אקרא - זה היה העניין שלי ולכן אני אומר לכם, שגם אתם 'הבו גדול לאלוקינו'. גם אתם תעסקו בעצה הזאת. ר' נתן מביא גם עוד פסוקים שרואים שמשו רבינו סיפר לכלל ישראל שילמדו לעשות את הדבר הזה.

הרי רבינו אומר שכל הצדיקים הגיעו למה שהגיעו רק ע"י התבודדות, ומקטן ועד גדול אי אפשר להיות איש כשר כי אם ע"י התבודדות. כי העצה של התבודדות שרביה"ק לימד אותנו ומוהרנ"ת הנחילנו זה לא עוד עצה, היא "עצת כל העצות".

הצדיקים מלמדים אותנו שאין שום דבר בעולם שהאדם חפץ בו, שאי אפשר להגיע אליו על ידי ההתבודדות. ואף אין שום עצה אחרת בעולם להגיע לאיזה דבר חוץ מאשר דרך ההתבודדות. ואפילו אם משהו יטען שיש עצות אחרות, כמו כל מיני סגולות ודברים נפלאים

סוד ההצלחה של מוהרנ"ת

בבואנו לדבר על גדולת ומעלת ההתבודדות צפה ועולה למול עינינו דמותו של התלמיד הנאמן מוהרנ"ת זיע"א, אשר כידוע הסיבה שהוא זכה לקבל מהאור של רביה"ק כל כך ואף יותר משאר התלמידים, הייתה מכיון שאחרי שהוא שמע מרביה"ק את ה'תורה' בליל שבת, וכמו שמתאר מוהרנ"ת שפניו של רבינו האירו אז כמו השמש והלבנה, אחרי ה"אזמר בשבחין" הנורא של רבינו, וכל מה שהיה בשולחנו של רביה"ק, הוא יצא כל הלילה לנהר בוג וצעק 'ברסלב בוער אש, הבער אותה בליבי'.

כך הוא צעק לילות שלמים, ועם הצעקות האלה והתפילות האלה הגיעה לו אותה 'הארת המוחין' לה זכה. גם אחר כך במשך כל ימי חייו הוא בעיקר הלך עם 'התבודדות'. פעם לעת זקנותו הוא אמר ש'כל מה שהולך לו בעבודת ה' בזקנותו, זה בזכות ההתבודדות'.

עניין זה, רביה"ק בעצמו נהג בו, גם מוהרנ"ת, והם רוצים שגם אנחנו נזכה לכל הדברים הטובים הללו. בספר שבחי הר"ן מתואר שם הרבה על רבינו, שכל מה שזכה למה שזכה היה בזכות ההתבודדות שלו. על אף שהוא עסק הרבה בתעניות וסיגופים עם ושרב את גופו בתכלית. גם הדוקטור בלמברג אמר על רביה"ק שרואים עליו שיש לו גוף חזק אבל הוא שבר את גופו בתכלית. בזמן הסתלקותו הספיק לכסות את כל גופו ב'גארטל' שלו לבד, כיון שבסוף ימיו היה גופו צנום ביותר. הוא צם 18 פעמים בשנה משבת לשבת, ועסק בסיגופים ותעניות. אולם אחר כל העבודות הנוראות הללו הוא השיג שאפשר להגיע לכל זה ואף יותר מכך ע"י התבודדות לבד. פשוט עם הדיבורים של התבודדות אפשר לזכות להכל.

הוא מבאר שהרבי הוא יותר גבוה מהשבעה רועים, כמו שמובא בתורה הזמנית תו' כ"ב שיש את ה'שבע רועים', ויש את 'מוכיח הדור' שהוא גבוה יותר מהשבעה רועים, וכנגד הקדושה יש יצה"ר שיש לו שבע שמות כנגד השבעה רועים, אבל יש יצה"ר גבוה יותר שהוא עומד כנגד קדושתו של הרב.

'המדמה הזה', אומר ראב"ן. הוא ה'יצר הרע של חלל הפנוי'. יש יצה"ר שכלי, שמשכנע את האדם בהסברים למה שווה לו לעשות עבירה מסוימת וכו'. אבל יש יצה"ר שכולו רק דמיון בעלמא! והדוגמא שר' נתן מביא שם היא של דמיונות, חלישות הדעת וייאוש, עמם מסתובבים היום אנשים יומם ולילה.

אפי' אם אדם יכחיש את זה. והוא ימתח חיוך על הפנים, אבל בפנים בלב הוא מסתובב עם מחשבות "אני מנותק מהשי"ת". זהו, אני גמור. פעם חשבתי היו לי חלומות הייתי בישיבה חשבתני אני יהיה ר' שמואל שפירא הבא ה'חלישות הדעת' הזו ממלאה את העולם.

רבתי! לפני הכנס אמר לי אברך "לקחו בחור וזרקו אותו לתוך בית עם כמה ילדים, לך תביא לחם, הוא לא יודע איפה הוא, הוא טובע לגמרי. ואף שאפשר להשיב לו: "מה אתה רוצה, מה קרה, הכל בסדר, יש לך ילדים ברוך ה' אתה צריך להביא לחם. ב"ה, יש לך בית, הכל בסדר..." הוא יענה: לא, אני מנותק. זה לא הולך..."

'התבודדות' - התשובה ליצר הרע

זהו ה'מדמה'. אלו רק דמיונות. זה מגיע מ'חלל הפנוי'. כי זה הסוד של "חלל הפנוי" שנראה שהוא מנותק מאלוקות. אבל הרבי מגלה שזה לא נכון. הוא לא פנוי, יש שם אלוקות, השי"ת נמצא שם. אדרבא יש שם אלוקות יותר גבוה ממה שיש בעולם פה, רק בגלל שזה כזה גבוה זה לא מגולה.

כל אחד מסתובב עם מחשבות של "חלל הפנוי" אתה שואל אברך מה הוא? הוא יענה לך בלשון קבלה 'אני חלל הפנוי'. ובשפה מדוברת: אני אפס אפסים, כלום, אברך מיואש □ רק מכיון שזה לא מתאים לומר את זה אז הוא יגיד "הכל בסדר" עם חיוך רחב, כך מסתובבים עם כאלה מחשבות.

בהלכות פקדון הלכה ג' שם ר' נתן מדבר על הענין הזה, הוא מביא ששאל פעם את רבינו שאלה: איך תפילה מועילה? איך שייך בכלל להתפלל על דברים רוחניים, הרי יש בחירה?! וכמו שמספרים על מישהו שהגיע לאיזה ראש ישיבה לבקש ברכה שיזכה להתמדת התורה, והוא ענה לו: "לא שייך ברכות בכאלה דברים. תלמד, ואז יהיה לך התמדה. ואם לא הולך אז תתאמץ".

ובאמת נשאלת השאלה, מה שייך להתפלל?! למשל, אם אני מתפלל שאני אזכה להתמדה, אז מה הכוונה 'אני מתפלל על זה'? ואכן, כך שאל מוהר"ת את רבינו, אבל הרבי לא ענה לו. הוא עשה לו מין תנועה כאומר 'אף על פי כן!!' נכון, אתה לא מבין. אבל ככה זה, כשמתפללים נהיים מתמיד.

ולגבי השאלה 'איך זה עובד?', כותב ר' נתן שאלו קושיות מחלל הפנוי, אי אפשר להבין, ככה זה! הרי אנו רואים שכל יום אנו מתפללים בשמו"ע 'אתה חונן לאדם דעת, חננו מאתך'. 'השיבנו אבינו לתורתך', 'יהי רצון שאל ישלוח בנו יצה"ר והרחיקנו מאדם רע ומיצר הרע'. ואם אכן תפילה לא מועלת, אז מדוע מתפללים על זה?! אלא סימן שזה מועיל.

ר' יואל בדרשה

אחרים. אבל הדרך של רביה"ק זה רק השי"ת, לבקש מהשי"ת. אפילו סגולות של ספר המידות לא רצה ר' נתן לעשות. עד כדי כך. אף שהיה לו רבי שגילה סגולות על כל הדברים, כמו רפואה ועוד עניינים. אבל הוא הבין שהעיקר זה רק השי"ת.

גם בענייני פרנסה והצטרפות הוא התפלל עוד ועוד עד שהוא פעל. וכשהגיעה הישועה לא היה לו שום שינוי בפניו, השינוי היה רק לפני התפילה ואחרי התפילה. כי העיקר זה התפילה, רק השי"ת.

מוהר"ת מרחיב בעניין זה הרבה בליקוטי הלכות, כדי שזה ייכנס לנו בלב ובמח, בכלל ברזל ש'אי אפשר להגיע לשום דבר בלי התבודדות'. בעולם היום מחפשים קיצורי דרך, כל מיני פטנטים, כל מיני דברים. אבל מוהר"ת קורא לנו: ר' יהודי, אתה ברסלב'ר אז אתה צריך ללכת בדרך של רבך, אתה לומד ב'חידור של הרבי, והרבי שלך מלמד אותך מה צריך לעשות. אתה צריך לראות לקבל כל דבר ע"י תפילה, אם אתה מקבל בלי תפילה, זה כמו שבהמה מקבלת שפע. הוא אומר לך, אם אתה מְשַׁמֵּן את זה עם תפילה אני מקנא בך, ואם לא אני לא מקנא בך. אפי' כשתלמד קטע בליקו"ה וכדו' על עניין רוחני, ויש לך התעוררות מזה, רק אם אתה מתפלל על זה יש מה לקנא בך.

העצה היחידה נגד היצר הרע

בהלכות תפילין מביא מוהר"ת שבדורות האחרונים בעקבתא דמשיחא ישנו יצה"ר של החלל הפנוי. כיון שמאז שיחד עם הרבי הגיע וירד לעולם יצה"ר ששייך למקום יותר גבוה. ומכיון שהרבי מגיע מכזה מקום גבוה, אז גם היצה"ר הוא ג"כ ממקום יותר גבוה. ראב"ן מביא את זה לעניין 'הכח המדמה' שהרבי מזכיר בתורה כ"ה. כאשר הרבי אומר בסוף התורה שצריך לתת ליצה"ר שם חדש - 'מדמה', בנוסף לשבע השמות שהוא מכונה.

האברכים בכינוס

דיבורים בלי לב, על זה נאמר 'קחו עמכם דברים', שהרי לכאורה צריך להיות כתוב 'דברו אל ה', ולמה כתוב 'קחו עמכם דברים'. אלא צריך לקחת את המילים בעצמם, תמיד אפשר לומר מילים. קח אותם, תגיד אותם, לא צריך דווקא דיבורים מיוחדים, העיקר תיקח את המילים.

הסוד של 'אשרי'

בהלכות ק"ש הלכה ה' מביא מוהרנ"ת מאמר חז"ל: 'כל האומר תהילה לדוד בכל יום מובטח לו שהוא בן העוה"ב'. כאשר הגמרא דנה מהו סוד מעלתו של 'אשרי' עד כדי כך. הרי אם משום שיש בו א"ב (בראשי הפסוקים), הרי יש א"ב גדול יותר ב'תמניא אפי' (תהילים קי"ט). ואם משום שמוזכר בו עניין פרנסה, הרי מוזכר עניין הפרנסה בעוד הרבה פרקים אחרים. והגמ' נשארת במסקנה שמעלתו גדולה כל כך, מכיון שיש בו את שניהם, גם א"ב וגם פרנסה - בפסוק פותח את ידיך עיני כל אליך ישברו.

ולכאורה מקשה מוהרנ"ת, מה השייכות של שני עניינים אלו? הרי אפשר לומר שני פרקים נפרדים, אחד של פרנסה ואחד של א"ב, מהו העניין שיהיה בפרק אחד את שניהם? אלא, אומר ר' נתן, באשרי יש א"ב שזה עניין הדיבור. הרי כל הפגמים שאדם פוגם, הם פוגמים באותיות התורה

אחר כך מאריך שם מוהרנ"ת בביאור, מדוע הרבי מדבר כל כך הרבה על כך שעיקר העצה זה תפילה והתבודדות. שהרי לכאורה אם תפילה והתבודדות זה העיקר, אז בכל הדורות זה היה אמור להיות כך. ואף שבאמת בכל הדורות דברו מזה, אבל לא דיברו כמו שהרבי דיבר. אצל הרבי זה הביא לשינוי במציאות בעולם כאשר ישנם ברסלב'ר חסידים שהפכו עניין זה לכל מהותם. ומתוך שם מוהרנ"ת שאכן היצה"ר הרגיל שהיה מעולם, הלא הוא היצה"ר של שבירת הכלים, איתו עוד אפשר להסתדר באמצעות השכל...למשל, אם אדם נפל ח"ו, הוא יכול להתחזק בדעתו שהתאוהו זה לא טוב, והוא יכניס ויתבונן במח, וכמו שגם שאר הצדיקים מלמדים לעשות, אז הוא יכול לצאת מזה.

**'אבל היום',
כותב מוהרנ"ת,
יש יצה"ר של
חלל הפנוי,
שממנו אי
אפשר לצאת
עם שכל. גם
אם אדם ילמד
ספרי מוסר
מהבוקר עד
הערב**

'אבל היום', כותב מוהרנ"ת. יש יצה"ר של חלל הפנוי, שממנו אי אפשר לצאת עם שכל. גם אם אדם ילמד ספרי מוסר מהבוקר עד הערב, ויברר לעצמו שהתאוות זה לא כלום, אחרי פעם אחת שהוא יצא לרחוב הכל נגמר. לא שייך לצאת מזה בשכלים והתבוננות.

'אתה רוצה לצאת מיצה"ר של חלל הפנוי', הוא ממשיך שם. זה רק עם אמונה, ואמונה זה תפילה. תפילה ואמונה זה אחד. אם למישהו יש אמונה אבל הוא לא מתפלל, זו לא אמונה. 'אם אתה מאמין שהשי"ת זה הכתובת, נו, אז תבקש ממנו, ואם לא, אז במה אתה מאמין? ... אם אדם מתפלל הוא מתרגל לחיות עם אמונה. וכשיש לו אמונה ממילא הוא מתפלל.

אם אדם רוצה לזכות לשבור את היצה"ר בדור הזה, זה רק עם תפילה, ואיך זה קורה?! כשהוא מתפלל הוא פשוט "מדלג" על ה"חלל הפנוי", והוא זוכה לסייעתא דשמיא מהשי"ת לצאת מאפילה לאורה.

תפילה בכח הצדיק

כל זה הולך רק ביחד עם כח הצדיק, כמו שהרבי אומר בתורה ס"ד שאי אפשר לצאת מ"חלל הפנוי" אלא רק עם ה"ניגון של הצדיק", יהודי לבד לא מכיר את הדבר הזה, אין לו את האמונה החזקה והתפילה החזקה הזו, כמו שמקודם אמרנו, אדם לא יכול לעמוד בהתבודדות בכוח ובחזק בלי הכוח של רביה"ק, וכאשר יודע אדם בעצמו.

ר' לוי יצחק היה מזכיר את אמרתו של הטשערניר רב על הפסוק, 'על דבר אשר לא צעקה'. שעל כך יהיו הטענות כלפינו מתי שנבוא לשמים, לא יהיו טענות עלינו למה לא זכינו, אלא יטענו: למה לא התפללת על זה? למה לא צעקת להשי"ת? זוהי עיקר הטענה. אם היית צועק, היית נושע. העיקר זה לא כמה הצלחנו אלא כמה התפללנו.

חובתו של כל אברך

לעובדא ולמעשה.

כיון שאנו מדברים פה בכינוס של אברכים, חייבים לומר שאין עצה אחרת. אם חשבנו שאפשר לדבר בכנס של אברכים ולומר: נכון, בתור בחורים דברו אתנו על העצה של התבודדות ושדות. אבל בתור אברך, תוריד פרופיל, מספיק גם פחות. זה ממש לא כך! בתור אברך צריך את זה עשרות מונים יותר. לבחור יש השגה קטנה, אברך כשהוא גדל יש לו כבר הרגשה גבוהה יותר. הוא צריך לדעת שזה העיקר, זוהי 'מעלה עליונה וגדולה מן הכל', זה לפני הכל.

רק תגיד 'השיבנו'

מוהרנ"ת מביא בהלכות ק"ש (הלכה ב') על הויכוח של כלל ישראל עם השי"ת, שהשי"ת טוען 'שובו אלי', ואנו אומרים 'השיבנו אליך'. ומהי התשובה על הויכוח? את התשובה על הויכוח עונים הצדיקים. הצדיק עושה פשרה ומסביר שכל מה שהשי"ת רוצה זה רק שתאמר ותבקש 'השיבנו!' השי"ת אומר שובו אלי, רק על מנת שתאמר השיבנו.

הוא מאריך שם, שאפי' אם אתה לא זוכה, ואתה אומר

שהשי"ת הוא פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון, ואל השי"ת עיני כל ישברו, והוא נותן להם את אכלם בעתו, שהכל זה השי"ת. כי כשיש לאדם את שתי היסודות הללו של דבורי תפילה והתחזקות באמונה ובטחון בפרנסה יחד, אזי הוא יראה שהוא יכול להקדיש זמן להתבודדות, ואזי מובטח לו שהוא בן העוה"ב.

אם אין לך התבודדות אז אתה לא 'בן העוה"ב', ואם אתה טרוד בפרנסה ולכן אתה לא מתבודד, אז אתה גם כן לא 'בן העוה"ב'. יבוא האדם ויטען, שהוא אכן רוצה לעשות התבודדות, אבל מה הוא יעשה והוא צריך לעבוד אבל האמת שאפשר לחבר את שני הדברים הללו יחד אפשר גם לעשות שעה התבודדות בכל יום וגם לדאוג לפרנסה הנצרכת, והם לא יהיו האחד על חשבון השני. וברגע שאני אדע את זה, אני לא יזיז את ההתבודדות על חשבון הפרנסה, משום שאני חייב שיהיה לי התבודדות בכל יום. ואז מובטח לו שהוא בן העוה"ב.

בעניין הזה אסור לוותר. אף שאנו מבינים שבחור חייב ללמוד כל היום, ואילו אברך צריך גם להביא פרנסה, וצריך ללמוד יותר או פחות כ"א לפי ערכו, אבל בהתבודדות אין ויתורים. חייבים לעמוד בזה בכל יום. כמו שדיברנו, שאם לאדם יהיה את היסוד הזה שהרבי גילה שהוא תיקון העולם, והוא יחזק את זה בעצמו, ועל עניין זה בעצמו הוא יתפלל ויבקש מהשי"ת שיעזור לו להעריך את גודל מעלתה של 'שעת התבודדות'. אם יהיה לו את היסוד הזה, והוא יתפלל על זה תקופה, אזי הוא יזכה לדעת ולהבין ש'התבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל'! לא רק במילים, לא רק משפט שכתוב על מדבקות וסטיקרים. אלא כפשוטו היא 'מעלה עליונה וגדולה מן הכל'! זה יהיה אצלו בבחינת 'כתבם על לוח לבך', שם זה יהיה מודבק וכתוב, על הלב זה יצק אליו, אני לא יכול לעבור אפילו יום אחד בלי התבודדות!

אחר כל זה, ממילא הוא יתעקש ויחליט: אני מקדיש לזה זמן! או בתחילת היום, אם לא אז בצהרים, ועכ"פ אני לא הולך לישון בלי התבודדות! אם אדם יהיה חזק שזה עניינו של הרבי, שגילה שזה תיקון העולם, וזוהי ההגה ששייכת לעתיד ולעולם התחיה, אז הוא יזכה לעמוד בזה כל חייו. ובעז"ה הוא יזכה שכאשר ה'חברא קדישא' יבואו שם למיטתו ויגידו לו לומר וידוי, הוא יוכל לומר 'הודו לה', עשייתו כבר היום התבודדות, וכך הוא יגיע מתוקן לעולם הבא.

התבודדות בעולם התוהו

ואף אם ח"ו הוא יגיע לעולם התוהו, אבל הוא יזכר, רגע, הגיע הזמן להתבודדות... אני חייב לדבר אל השי"ת ואז הוא יתחיל לצעוק לה', וממילא זה כבר לא 'עולם התוהו'.

'העולם התוהו הוא לפי האדם', כך היו אומרים אנ"ש. איך יודעים אם אדם בעולם התוהו או לא, אם יש לך ירידות סימן שאתה לא בעולם התוהו, אם אין לך ירידות, סימן שאתה בעולם התוהו. אדם כזה שמרגיש שאין לו שום ירידות, ילך לעשות התבודדות, ויגיד 'רבש"ע, אין לי ירידות, אין לי על מה לעשות התבודדות. ואז הוא יבין שהוא בעולם התוהו, ומיד הוא יצק בעולם העליון: קחו אותי אל הרבי! אני רוצה את הרבי! כי מה שאדם עושה פה הוא עושה גם שם למעלה.

השי"ת יעזור שנהיה חזקים ותקיפים מעכשיו. יש את אלה שכבר חזקים בזה. אני פוגש הרבה פעמים אברכים, שאומרים לי ב"ה יש לנו זמן קבוע להתבודדות כבר כמה וכמה שנים, כל יום ממש. ומצד שני אני פוגש אברכים שאומרים: 'זה לא הולך, זה כל כך קשה'. אז מי שחזק, שיתחזק עוד יותר מהכינוס הזה. ומי שחלש שיתחיל מעכשיו בהתחדשות מהתחלה לשמוע בקול הרבי, כי הוא הרבי שלנו בזה ובבא, ועל ידי זה נזכה לתיקון השלם לעד ולנצח נצחים.

הקדושה, וממילא התיקון על כל הפגמים הם דיבורים הקדושים. שכאשר האדם מדבר אל השי"ת דיבורים, הוא מתקן את כל העוונות, כי הוא לוקח את האותיות והוא מצרף אותם חזרה לטוב.

'אולם ישנה בעיה', אומר ר' נתן, מה יעשה אותו אדם שפגם, הרי כיון שהוא נפל לתוך העולם הזה, נדמה לו שהוא עסוק מאוד. ולעניינינו אם הוא אברך שטרוד בפרנסה, להביא מחיה לביתו, הרי אין לו זמן לעשות התבודדות. לכן, מסביר מוהרנ"ת, כל הבעיה שאין לו זמן כי הוא משוכנע שפרנסתו תגיע אם הוא ילך לעבוד, והרי ההתבודדות מפריעה לו את הפרנסה. אבל אם הוא ידע שכל ההצלחה שלו בפרנסה ובכל העניינים, תלויה בכמה שעות הוא יקדיש ביום על התבודדות תהלים ותפילות ותחנונים, אז הוא יראה שהפרנסה שלו הרבה יותר יפה והוא מרוויח הרבה יותר.

וזוהי הסיבה, מסיים מוהרנ"ת, שצריך לומר כל יום פרק שבו יש גם את החלק של הא"ב שהוא עניין התיקון של צירופי האותיות שמרמז לתיקון העוונות להשי"ת ע"י התפילה והתבודדות, ובנוסף גם פסוקים כאלה כגון קרוב ה' לכל קוראיו, של צעקה. ובנוסף יש שם גם פסוקים של ביטחון בענייני פרנסה, המדברים על כך

דער עילוי פון נעמיראוו

די אויסגעווארטעטע באגעגעניש || די געשרייען ביים ברעג
פונעם טייך 'באג' || די שטורמישע לעבנסשאפן פון רבי נתן זי"ע
אין זיין יוגנט וועלכע האט אים געפירט צו די התקרבות צום
הייליגן רביין דער נחל נובע מקור חכמה זי"ע

געשריבן און באארבעט דורך: ד. ברסלבער

איבערגעזעצט אויף די אידישע שפראך דורך: שמעון י. הלוי

אריינגערעכנט די שיחת חולין - נאר אויך צו יעדע תנועה און מינע אויפן פנים; ווייל אין יעדער תנועה און רמז, געפונט זיך א גאר טיפן באדייט.

די צווייטע מעשה - אויף איינע פון די תלמידים פון דעם הייליגן בעל התניא וואס האט פאר אכט יאר אין א צי געלערנט און מחדש געווען און געגאנגען מיט איין מאמר וואס ער האט געהערט פון זיין רבי'ן. מיט דעם האט אים דער הייליגער רבי געמיינט אנצודייטן, אויף ווי ווייט מען קען זיך פארטיפן אין זיינע תורות און לעבן מיט זיי - ווי מען גייט נאר - און זיך פירן דערמיט.

א דריטע מעשה - פון ר' מיכל'ע זלאטשוב'ער ביים בעש"ט; מיט דעם האט אים דער רבי געמיינט צו מרמז זיין, אז די מחשבות פון אלע ארומיגע זענען פאר אים אפען, און אז ער ווייסט גענוי וועלכע געדאנקען עס ליגט ביי זיי באהאלטן אפילו אין די טיפענישן פון זייערע הערצער.

ר' נתן און ר' נפתלי זענען אינסטינקטיוו צוגעצויגן געווארן צום רבי'ן; זיי האבן תיכף געשפירט אין זייערע דארשטיגע הערצער, אז אונטער דעם רבי'נס שאטן וועלן זיי אמת'דיג זוכה זיין מקורב צו ווערן צום אויבערשטן, עפעס אויף וואס זיי גלוסטן שוין אזוי לאנג.

ראש השנה דערנענטערט זיך

געווען איז דאס א וואך פאר ראש השנה, ווען זיי האבן פארשטאנען פון דעם רבי'נס רייד, אז דער עיקר ביי אים איז, אז מען זאל זיין ביי אים אויף ראש השנה; און היות זיי האבן געוואוסט אז זיי קענען נישט זיין אפוועזנד פון שטוב אכט טעג אין א צי, האבן זיי זיך צוריקגעקערט קיין נעמיראו, מיטן פלאן, צוריקצוקומען קיין ברסלב צו וויילן ביים הייליגן רבי'ן אויף ראש השנה.

אדערווייל, האט זיך ר' נפתלי הירץ, ר' נתן'ס פאטער, צוריקגעקערט פון בארדיטשוב, ווען אט דערוואוסט ער זיך, אז נישט מער און נישט ווייניגער - זיין זון דער עילוי - נישט נאר וואס ער איז פארוואנדלט געווארן אלץ חסיד - איז ער נאך אין צוגאב געווארן א חבר פאר די וידוי'ניקעס... (לויט ווי די ברלסב'ע חסידים פלעגן דעמאלטס ווערן אנגערופן שפאטיש).

ער האט זיך שטארק געגעבערט דערויף און פרובירט צו משכנע זיין ר' נתן'ען צוריקצוטרעטן פון זיין ניי-אויסגעקליבענעם וועג. ר' נתן האט נאך אבער פון פריער געהאט באשלאסן ביי זיך, אז אין פאל ער וועט שפירן אז ביים רבי'ן וועט ער זוכה זיין אמת'דיג מקורב צו ווערן צום באשעפער, וועט ער זיך נישט לאזן פארפירן פון קיין שום מענטש אויף דער וועלט - אריינגערעכנט זיין פאטער זעלבסט.

אין יענעם יאר, תקס"ב, איז ראש השנה אויסגעפאלן מאנטאג און דינסטאג; ר' נתן האט באשלאסן צו מקדים זיין די נסיעה צו קענען זיין

אין דעם פריערדיגן ארטיקל האבן מיר זיך בעיקר באצויגן איבער דאס אפשטאם פון דעם הייליגן רבי נתן; זיין שייכות מיט גדולי וצדיקי דורו; זיין געוואלדיגע זוכעניש און השתוקקות צו עבודת הש"ת; זיין געוואלדיגע התמדה און בקיאות - ביז ער לאזט זיך ענדליך ארויס אויפן וועג מיט זיינע הייליגע חברים צום רבי'ן. אצינד וועלן מיר פארזעצן וואס עס האט פאסירט, אנקומענדיג צום הייליגן רבי'ן - פון דארטן און ווייטער.

אט אט דערנענטערט זיך די אויסדערווארטעטע מינוט ווען עס גייען זיך באגעגענען דער רבי מיט'ן תלמיד...

די נארוואס ניי-אנגעקומענע געסט פון נעמיראו גייען אריין, איינע נאך די אנדערע, צום רבי'נס צימער. עס קומט די רייע פון ר' נתן'ען, ער גייט אריין אינעווייניג מיט א 'ראת הכבוד' - ווען פלוצלינג, אין די רגע ווען זיינע בליקן באגעגענען זיך מיט דעם הייליגן רבי'נס אויגן, האט אים א ציטער אנגעכאפט: דער פנים איז דאך מיר גוט באקאנט; דאס איז דאך נישט קיין אנדערער ווי דער געטליכער מענטש פון דעם וואונדערליכן חלום וואס האט זיך באוויזן צו מיר אין חלום אין בארדיטשוב... ער האט דאך מיר דעמאלטס געמוטיגט און געטרייסט מיט די ווערטער וואס זענען מיר נאך איינגעקריצט ביז יעצט טיף אין הארצן: "דראפע זיך און דערהאלט זיך!"...

ר' נתן איז געבליבן שטיין אינגאנצן געפלעפט. לויט ווי עס איז געווען איינגעפירט, פלעגן די אריינקומענדע זיך אידענטיפיצירן פאר'ן רבי'ן זייערע משפחות און אפשטאם. רבי נתן האט אויסגערעכנט זיין יחוס און אז ער איז דער איידעם פון דעם גרויסן ר' דוד צבי.

"אלץ גוטע אידן...", האט דער רבי אויסגעפירט.

ר' נתן האט אויך צוגעלייגט און געזאגט צום רבי'ן, אז ער האט א שטיקל קירבה צום רבי'ן, מצד זיין שווער ר' דוד צבי - און ר' נחמן האראדענקער, דעם רבי'נס זיידע. (לויט געוויסע מקורות, איז הרה"ק ר' נחמן האראדענקער געווען אן איידעם בזיו"ר ביי הגאון ר' לייב מסטאניסלאוו, ר' דוד צבי'ס פאטער).

דאן האט זיך דער רבי אנגערופן: "פון יעצט בין איך שוין מער נישט אליין!"

דערנאך האט זיך דער רבי געוואונדן צו ר' נתן'ען און אים געזאגט: "מיר קענען זיך שוין א לאנגע צייט, מיר האבן זיך נאר א שטיק צייט נישט געזען!"...

דריי מעשיות

דאן האט זיי דער רבי פארציילט דריי מעשיות, אין וועלכע דער רבי האט זיי באהאלטענערהייט איבערגעגעבן זיין טיפע כוונה.

איין מעשה - אויף הרה"ק רבי מרדכי'לע נעשכיזער. דערמיט האט דער רבי ארויסגעברענגט פאר ר' נתן'ען ער זאל גוט צולייגן זיין הארץ - נישט נאר צו יעדן ווארט וואס ער הערט פון רבי'ן -

פון דעם הייליגן רבי'ן, איבערהויפט צום ערשטן מאל; ער האט ממש געשפירט 'ביטול הבחירה', ער האט נישט געקענט אראפנעמען קיין אויג פון דעם הייליגן רבי'נס ליכטיגן 'הדרת פנים' וואס האט אים ממש ווי געפאנגען.

נאך נטילת ידים און אויפשניידן דעם 'המוציא', האט דער רבי אנגעהויבן מיט זיין ריינע לויטערע שטימע דעם זמר פון 'אזמר בשבחין' מיט דעם ניגון דערויף וואס דער רבי זעלבסט האט פארפאסט. ר' נתן און ר' נפתלי האבן געשפירט פון מינוט צו מינוט וויאזוי זייערע נשמות גייען אויס פשוט פון גרויס דביקות און מתיקות; דאס איז עפעס גאר נישט פון דער וועלט. ר' נפתלי האט געשפירט אזא מין התנוצצות, אזש ער האט פשוט מורא געהאט אז דאס וועט שעדיגן זיין מוח, האט ער ארומגעבינדן א טאשן טיכל ארום זיין פארפלאמטן קאפ...

אין די שפעטערע יארן האט ר' נתן דערציילט, אז אלץ וואס ער האט זוכה געווען צו וויסן פון רבי'ן, איז געווען דורך די פרייטאג צונעכטס 'בצל הקודש' פון הייליגן רבי'ן; אן אויסטערלישע קדושה און יראה האט דאן געשוועבט אויף דעם הייליגן רבי'נס געזיכט.

אזוינס וועט שוין נישט זיין ביז משיח וועט קומען!

ווען ר' נתן האט שפעטער געוואלט אביסל איבערגעבן עטוואס פון וואס ער האט געזען און געשפירט ביים הייליגן רבי'נס טיש, שרייבט ער ווי פאלגענד: "דעם רבי'נס אויגן האבן געלויבטן ווי די זון און די לבנה ממש, איבערהויפט אום שבת קודש... זיין געזיכט איז געווען גאר שטארק פאר'רויט'לט; און ווער עס האט נישט געזען זיין געוואלדיגע קדושה און זיין פלאקער און דביקות אום שבת קודש; און זיין 'קידוש מאכן' פרייטאג צונאכטס; און זיין זינגען דעם ניגון 'אתקיננו סעודתא' און 'אזמר בשבחין'; און ווי אזוי ער פלעגט זינגען די אנדערע זמירות: 'כל מקדש', 'מנוחה ושמחה' און 'אשת חיל' און 'מעין עולם הבא' - ווער עס האט דאס נישט געזען - האט נאך נישט געזען קיין "גוטס" דורכאויס זיין לעבן! און ווער עס איז געווען אנוועזנד דערביי, פלעגט קענען מעיד זיין, אז אזוינס וועט מען שוין נישט זען ביז משיח וועט קומען!"

"פאר קידוש פלעגט ער נעמען דעם בעכער אין האנט און אזוי איז ער געשטאנען א שטיקל וויילע מיטן בעכער אין האנט ביים טיש, שטיל; מען האט נישט געהערט פון אים קיין ווארט - נאר אזא מורמלנדיגע שטימע פון השתוקקות; 'עלה אז למקום שעלה'; דערנאך, נאך וואס ער פלעגט שטיין אזוי א לאנגע וויילע, האט ער געעפנט זיין מויל מיט א געוואלדיגע זיסקייט, און אנגעהויבן דעם 'יום השישי'..." (שיחות הר"ן קס"ט).

אין ברסלב ברענט א פייער...

דער טיש האט זיך געענדיגט; אלע האבן געבענטשט ברכת המזון; די חסידים האבן זיך געקערט יעדער איינער צו זיין אכסניא צו גיין שעפן פרישע כוחות פאר דעם מארגנדיגן 'נשמת'. אבער ר' נתן קען נישט שלאפן; זיין הארץ ברענט

אזוי האבן
זיינע געשרייען
אפגעהילכט א
אנציע נאכט
ביים ברעג
פונעם 'באג', זיך
בעטנדיג מיט
געוויין, דארטן,
אליין, קעגן דעם
רוהיג-פליסנדיע
שטראם פונעם
טייך, אונטער'ן
פרייען הימל
וועלכער איז
געווען בלויכטן
פון די פיל קליין-
בליטשקענדע
שטערנדלעך
און בלאסע שייין
פון די לבנה,
ביזן 'עלות
השחר', ווען
די ערשטע זון
שטראלן האבן
אנגעהויבן זיך
אנצוזעהן אויפן
הארזאנט...

שוין ביים רבי'ן אויף שבת פר' נצבים - דעם אונטערשטן שבת פון יאר. ער האט אפגעשמועסט מיט א פינקער וואס זאל אים צוהעלפן אנצוקומען פרייטאג קיין ברסלב, און ער האט אפגעמאכט מיט אים ער זאל אים ווארטן אינדרויסן פון שטאט, כדי זיין משפחה זאלן אים נישט קענען אפהאלטן פון די נסיעה.

אדערווייל, איז ער געגאנגען נעמען זיינע מלבושים אויף יו"ט. ער האט דאס אבער נישט מצליח געווען צו באהאלטן פון די אויגן פון זיין פרוי - און זי האט אנגעזיט א גאנצער שטורעם; זי, וואס זי איז אויפגעוואקסן געווארן מיט אזא שארפן התנגדות, האט נישט געקענט פארדייען דעם פאקט, אז איר גרויסער מאן פארט זיך צו עפעס א חסידישן רבי'ן. אויך זיין טאטע האט זיך קעגנגעשטעלט קעגן זיין ווילן צו פארן; ר' נתן, דאקעגן, איז געווען פעסט אנטשלאסן מיט זיין מיינונג.

פירן אויף א נייעם וועג

ער איז אנגעקומען צו דעם באשטימטן ארט ווי עס האבן שוין אפגעווארט דארט: ר' נפתלי, ר' ליפא, ר' זלמן דער קליינער - און אט לאזט מען זיך ארויס אויפן וועג. א געוואלדיגע התרגשות האט אויסגעבראכן צווישן די געמיטער: אט אט וועט מען שוין ווידער זוכה זיין צו זעהן דעם ליכטיגן געשטאלט פון דעם הייליגן רבי'ן.

אנקומענדיג צום הייליגן רבי'ן, ערב שבת קודש נצבים, נאכמיטאג, זענען ר' נתן און ר' נפתלי אריין צום רבי'ן זיך דורכשמועסן, ווען צווישן אנדערע, רופט זיך דער הייליגער רבי אן צו זיי: "איך וועל ענק פירן אויף א נייעם וועג, וואס איז ווירקליך די אלטע וועג אויף וועלכע עס האבן נאך געטרויטן די הייליגע אבות הקדושים - אבער מיט דעם אלעם איז זי שפאגל ניי!"

פרייטאג צונאכטס ביים 'שולחן הטהור' ר' נתן האט שוין זוכה געווען צו וויילן ביי אסאך אסאך גרויסע צדיקים ביי זייערע הייליגע שבת טישן; אין זיין לעבן האט ער אבער נאך נישט געפילט אזא דערהויבנקייט אזוי ווי אין אט די געהויבענע מינוטן וויילנדיג 'בצל הקודש'

זאל דיר קויפן בייגל פאר א קאָפּיקע - וועט ער דיר גלייך לויפן קויפן - הגם ער הייבט דיר נישט אן צו קענען".

אין איינע פון די טעג, זייענדיג ביים רבי'ן, האט ר' נתן באמערקט דעם ספר 'שבחי האר"י' ביים רבי'ן אין שטוב; ער האט געבעטן דעם רבי'ן זאל אים דאס פארלייען אויף עטליכע טעג. ר' נתן האט גענומען דעם ספר און איר דורכגעלערנט. ווען ער האט געענדיגט, האט ער דאס צוריקגעטראגן צום רבי'ן. האט אים דער רבי געפרעגט: "וואס האסטו זיך ארויסגעלערנט פון דארט?" האט אים ר' נתן געענטפערט: "איך בין שטארק איבערגענומען געווארן פון וואס עס שטייט דארט, אז דער רבי חיים וויטאל איז געווען ביי זיך גאר קליין און ווען ער איז אריין צו זיין רבי'ן, דער הייליגער אר"י הקדוש, האט ער אים אנגעהויבן משבח זיין מיט אלע ערליי שבחים. די זאך איז געווען א וואונדער ביי ר' חיים וויטאל און ער האט געזאגט: "רבי, אויף וואס ארויף זענט איר מיר אזוי משבח; איך ווייס דאך ביי מיר זייער גוט מיין קליינקייט?" האט אים דער אריז"ל געענטפערט: "זאלסטו וויסן: אז אין די דורות פאר ביאת המשיח קען מען מיט אביסל פעולות צוקומען צו מדריגת רבי עקיבא!"

האט דער רבי געזאגט צו רבי נתן'ען: "דו האסט גוט פארשטאנען; אט דאס האב איך מכוון געווען!"

הערנדיג דעם רבי'נס רייד איז ר' נתן עטוואס בארוהיגט געווארן, נאך וואס ביי אים זעלבסט האט זיך אפגעשפילט דעם זעלבן וואונדער - פארוואס דער רבי איז אים אזויפיל משבח...

אין די הקדמה פון ספר הקדוש 'ליקוטי הלכות' שרייבט דער הייליגער רבי נתן ווי פאלגנד: "ובוחן לבבות הוא יודע, אז איך ווייס ביי מיר מיין קליינקייט; און ווער בין איך צו קומען און מחבר זיין ספרים - איבערהויפט אזעלכע רייד וואס שטייען 'ברום רמו של עולם' וואס טוען עפענען די טויערן פאר אלע 'דופקי בתשובה' וואס ווילן ארויסגיין 'מחושך לאור' און מקורב ווערן צום אייבערשטן..."

"איך ווייס ביי מיר, אז איך בין נאך נישט אויף די מדריגה 'לא מיניה ולא מקצתיה' - צו פארשטעלן מיין דעת אפילו פאר דעם 'קל שבקלים' און 'פחות שבפחותים'. אבער דאס בין איך מודה אן בוש, און איך וועל דערציילן דעם אמת און נישט פארלייקענען, 'ובראש הומיות אקרא בפתחי שערים בעיר אמרי אומר, ואדברה בעדותך נגד מלכים ולא אבוש'; אז פונקט אזוי ווי איך בין קליין ביי מיר 'מצד עצמי' אזוי ווי דער בוחן לבבות ווייסט; אזוי איז מיין נפש טייער 'מצד מעלת הדרת קדושת המשפיע עליה חכמה ובינה ודעת'; דאס איז דאך 'כבוד אדמו"ר הרה"ק והנורא', דער אמת'ער רבי זצוק"ל!"

זיין איינגעבאקן אין הארץ

ביי דעם אנפאנג התקרבות פון ר' נתן און ר' נפתלי, האט זיי דער רבי אויך געזאגט: "איך פארמאג דריי קאטעגאריעס חסידים: איינס - די וואס קומען כאפן שיריים; צוויי - די וואס קומען צו מיר הערן 'תורה'; און די דריטע - די וואס זענען איינגעבאקן ביי מיר אין הארץ". דאן האט זיך דער רבי געוואנדן צו ר' נתן'ען און ר' נפתלי'ן, זיי זאגנדיג: "איך וויל אז איר זאלט זיין פון די וואס זענען איינגעבאקן ביי מיר אין הארץ!"

מאמר זה הינו פרק מתוך ספר על תולדות רבינו הקדוש (בלשה"ק) העומד לראות אור בעזה"ת. קרעדיט: מכון מוהרנ"ת, און ר' נתן אנשין שיחי'.

און פלאקערט - ווען זיינע פיס טראגן אים פון זיך אליין אין ריכטונג פון עק שטאט, דארט ווי עס לויפט דורך דעם טייך 'באג'. ער האט זיך געשטעלט אויף א בערגל אויף וועלכע אין איר הארזיאנט זעהט זיך אן דעם טייך אין די פינסטערנישט פון נאכט. און מיט א געוואלדיגע בענקעניש האט ער אנגעהויבן שרייען פון טיפעניש פון הארץ: רבונו של עולם! אין ברסלב ברענט א פייער, פייער דאס אריין ביי מיר אין הארצן!...

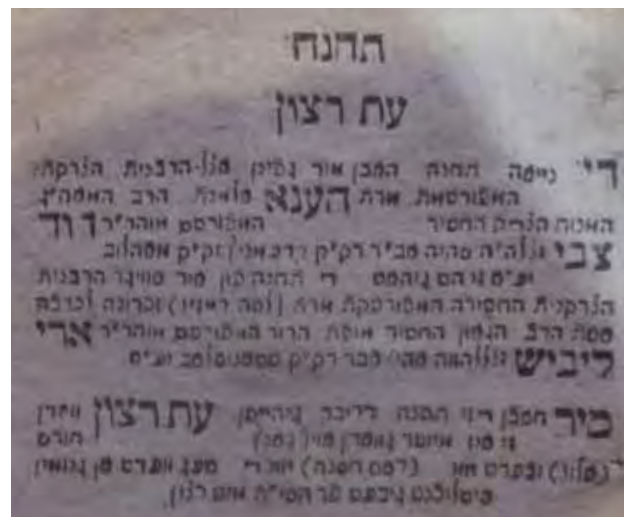
אזוי האבן זיינע געשרייען אפגעהילכט א גאנצע נאכט ביים ברעג פונעם 'באג', זיך בעטנדיג מיט געוויין, דארטן, אליין, קעגן דעם רוהיג-פליסנדע שטראם פונעם טייך, אונטער'ן פרייען הימל וועלכער איז געווען באלויכטן פון די פיל קליין-בליטשקענדע שטערנדלעך און בלאסע שיינן פון די לבנה. ערשט ביים עלות השחר, ווען די ערשטע זון שטראלן האבן אנגעהויבן זיך אנצוזעהן אויפן הארזיאנט, האט ער זיך צוריקגעקערט אין שטאט אריין צו דאווענען דעם תפילת שחרית.

ווירקליך האט דער אויבערשטער צוגעהערט זיין תפילה; דעם הייליגן רבי'נס פייער האט געברענט און געפלאקערט אין זיין הארץ, זיין גאנץ לעבן - און אנגעצינדן אלע זיינע ארומיגע.

א גלאַט שטיקל בלאטע!

טראץ די אלע שבחים וואס דער רבי האט אים כסדר אויסגעלויבט, איז ר' נתן נאך אלץ געווען ביי זיך, גארנישט מיט נישט; ער האט קיינמאל נישט געשפירט קיין חשיבות און גדולה; פארקערט, ער האט געשפירט די גרויסקייט און דאס רחמנות פון דעם הייליגן רבי'ן וואס האט אים מקרב געווען און אים געפירט "כאשר ישא האומן את היונק".

אין יענע תקופה, ווען דער רבי האט אמאל געשמועסט מיט ר' יצחק סג"ל - דער איידעם פון דעם טירהאוויצער מגיד - האט ער אים דערציילט אויף זיין נייעם תלמיד רבי נתן'ען וואס איז נארוואס מקורב געווארן צו אים, און ער האט אים געזאגט: "אויב דו וועסט קוקן אויף אים, וועסטו זעהן אז ער ביי זיך א גלאט שטיקל בלאטע; און אפילו אויב דו וועסט אים בעטן ער

ה'עלון של ברסלב'

מה אכן תוכלו לפרט על תוכן העלון, והמדורים שבו?

מכיוון שהמטרה שלנו היא להפיץ את העניין של הרבי לכל אחד ואחד, ולהראות שאין זה משנה לאיזה קהילה זרם אתה משתייך, והאם אתה פשוטן או עמקן, "בעל הבית" או "גאון עולם", אלא לכל אחד יכול להיות שייכות עם תורותיו והתחזקויותיו של הרבי מריש כל דרגין ועד סוף כל דרגין, לכן השתדלנו ליצוק כמה שיותר תוכן עשיר מרתק ומעניין מחד, ומאידיך לכתוב הכל בשפה ששווה לכל נפש כדי שכל אחד יוכל לצאת עם משהו.

ולדוגמא: במאמר השער יוכל הקורא לקחת אתו מהלך בעבודת השי"ת שבד"כ מתקשר לתקופת השנה בה עומדים או לפרשת השבוע הנוכחית. במדור הסמוך 'לב הפרשה' יש ווארט פשוט וקליט מספרי רבינו שכל אחד יכול לומר בשולחן שבת. לאחר מכן יש שיחת חברים שנכתב ע"י סופר שנועד בכתיבתו הקולעת בדיוק למצב הזמן ולתקופה, כשהמדור נכתב בצורה של שני ידידים שמשוחחים ביניהם ומלבנים נקודות ועצות מהרבי כיצד להתחדש בהם ולעורר מחדש את הלב לעבודתו יתברך.

במדור 'לב העולם' נמצא את תולדותיו של מוהרנ"ת מצעירותו ועד התקרבותו לרביה"ק, התוכן לקוח מהספר 'באש ובמים' ועובר עיבוד ועריכה ע"י הסופר הברסלבי המוכשר והנודע ר' דוד דגן הי"ו. למדור זה יש חשיבות גדולה מאד בפרט במעגלים הרחוקים יותר, היכן שכבר כן שמעו מרבינו אולם גדולתו של תלמידו מוהרנ"ת עדיין נסתרת מהם. כאן יוכלו לגלות טפח וטפחיים מגדלותו ורוממותו.

בסמוך נמצא סיפור שלוקח את הקורא אל תהלוכות חיים של אנ"ש ולתיאורים על ליבם הבוהר והמשתוקק.

מה הביא אותך להיכנס לפרויקט האדיד הזה?

הכל התחיל כשנסעתי בחצות עם כמה חברים לשדה, ובדרך התחזקנו בעניין ומעלת הפצת אורו של הרבי, והעלו שם כמה רעיונות כיצד אפשר להפיץ, ואחד מהם היה דרך עלון, שהרבה אנשים נחשפים אליו ודרך זה אפשר לגלות את הסגולה לעם סגולה, כמה ימים לאחר מכן החלטתי שאני נכנס לזה והתחלנו לעבוד על זה, עד שב"ה כבר זכינו להוציא במשך מספר שבועות.

מה מטרת העלון, ולמי הוא מיועד?

מטרתנו היא אחת, להפיץ את אורו של רבינו הקדוש לכמה שיותר אנשים, בצורה בהירה ומאירה, באופן שיעורר את ליבו של כל אחד להתקרב לה'. והיא מתחלקת לשתיים: האחת בתוך ברסלב, שכל ברסלב'ר יוכל להתחזק בעבודת ה' ובעצות רביה"ק. שהוא יוכל לקבל עלון שהוא 'ברסלב נקי'. הרי יש מספיק עלונים בכל תחום, אבל עלון שכולו רק דיבורים מהרבי ותלמידיו בהנגשה כזו, זה דבר שחסר מאוד. המטרה השנייה היא עבור הציבור מחוץ לברסלב, כי בשונה מספרים שאתה לא יכול לשים בכל מקום, עלון נכנס לכל מקום שרק יהיה, ואחרי דקה הוא כבר מופץ בכל בית הכנסת, עכשיו מי יטרח להוציאו?

בנוסף, בעלון יש משהו מושך וזורם, ניתן לראות בחוש שאפילו אנשים המתקשים לפתוח ספר, וכמאמר רביז"ל 'שכריכת הספר היא עצמה מניעה', קוראים עלונים, וזאת מכיוון שכבר בעמוד הראשון - הכריכה הם רואים דיבורים נפלאים המושכים את הלב לעבודתו יתברך, ובכך הם חוסכים מניעה אחת... וגם, בצורה כזאת ההפצה גדולה מאד, והאור שיש בברסלב מתפשט בצורה נפלאה אפילו במקומות שלא הכירו עד היום את העניין של הרבי. מעכשיו הם יכולים מידי שבוע לטעום ולראות מקרוב מה זה ברסלב.

מה מצאתם דווקא בשם 'לבבי'?

שאלה טובה, אבל חסיד 'ברסלב' יודע לבד את התשובה, כי הרי גם עצם השם 'ברסלב' זה על שם ונתתי לכם 'לב בשר' וזה היה כל מטרתו ויגיעתו של הרבי לנשב את את העפרוריות המכסה על הלב, לנקות את הלב, וללבב אותו עד שנזכה להסיר את לב האבן שסוגר ומכסה על מה שאנחנו באמת, ונזכה לקבל לב חדש, לב בשר, לב שכוסף וכמה להשי"ת, לתורה, תפילה, ומעשים טובים, זהו בעצם עיקר רצוננו שכולם יגלו את האור ויתחילו מחדש לחיות על פי העצות והדיבורים הנפלאים של הרבי הק'.

איזה מאמץ נדרש מכם בהוצאת הגליון?

קודם כל, מחשבה לגבי התוכן עצמו, לחשוב מה יעניין את הקוראים ויגרום להם להתחזק, וכיצד לגוון בתוכן באופן שלכל מדור תהיה מטרה שונה. לשם כך אפשר לומר שלא חסכנו במאמצים ובאמצעים והבאנו כותבים מהשורה הראשונה בברסלב שכבר התנסו במלאכת הכתיבה וידם רב להם בכתיבת מאמרים, חיזוקים, וסיפורים מכבשנה של חסידות ותורת ברסלב, כל אחד בתחומו.

אין אחד שלא נתקל בחודש האחרון בעלון הזה. יכולנו למצוא אותו כמעט בכל בית כנסת, שטיבלאך, או מקווה. העלונים נחטפים במהירות. כשאנו נטלים אותו לדינו אנו מגלים את 'העלון שבסלב ציפתה לו כל כך. גמענו אותו בשקיקה ומיד יצאנו לחפש מי עומד מאחוריו. בשיחת חברים שקיימנו עם עורך העלון הר"ד בנימין איזדאנעל הי"ו מירושלים עיר הקודש הוא מסביר איך התחיל העלון השבועי הנפלא שגודם לכל כך הרבה אנשים בארץ ישראל ובח"ל להיחשף לנועם אחד של רבינו מידי שבוע.

הגליונות מוכנים להפצה

הפרשת וארא
פרשת וארא
בנין ב' תשפ"ב

הפרשת וארא היא פרשת השבוע הראשונה של חג המזות. היא מתחילה בפרשת ויקרא ונמשכת עד פרשת שמות. הפרשה מתחילה בפרשת ויקרא, פרשת השבוע האחרונה של חג המזות, ונמשכת עד פרשת שמות, פרשת השבוע הראשונה של חג המזות.

עבודת ה', לא מה שחשבת...

למחר שחשבתם בפרשת ויקרא, מנה הוא לעצמו ממשל עמו. וזוהי פרשת וארא. פרשת וארא היא פרשת השבוע הראשונה של חג המזות. היא מתחילה בפרשת ויקרא ונמשכת עד פרשת שמות. הפרשה מתחילה בפרשת ויקרא, פרשת השבוע האחרונה של חג המזות, ונמשכת עד פרשת שמות, פרשת השבוע הראשונה של חג המזות.

הגליונות מופצים בבתי כנסת ברחבי ארץ ישראל

אח"כ יש שו"ת בענינים של עבודת השם. הרעיון הגיע אחרי שזיהינו רבים, בעיקר מקורבים חדשים ואפילו חסידי ברסלב ותיקים ושוורשיים, המתחבטים בשאלות כגון: מה ההיחזקות וההתבודדות הרי כבר גילה רבינו בתורת ההתחזקות וההתבודדות הרי כבר נכתב בעוד ספרים? הדברים דקים ועדינים מאד ונדרשנו אליהם בזהירות הנצרכת. לקראת הסוף יש את פינת העדכונים שם אנו מספרים על המעמדים והאירועים שמתקיימים בריכוזי אנ"ש. ולסיום אנחנו מביאים שיחה אחת מרביה"ק ככתבה וכלשונה למען יקח אותה הקורא עמו, כצידה לדרך.

בכמה עותקים מודפס העלון, והיכן הוא מופץ?

כל שבוע אנחנו מדפיסים בארץ ישראל לבד כ-20,000 גליונות אשר מופצים ב-250 בתי כנסת כל הריכוזים שיש בהם יראי השם. זאת מלבד 5000 עותקים שמודפסים מעבר לים, ומחולקים מידי שבוע בכל בתי הכנסיות המרכזיים בארה"ב. לצורך כך אנו משתמשים במפיצים מיוחדים בעלות גבוהה ששימו את הגליונות בכל בתי המדרש בצורה מסודרת ובמקום מוגדר. ל'קלויזים' וה'שטיבלאך' של אנ"ש יש מפיץ מיוחד כיון ששם נדרשת כמות שונה ואף חלוקה נפרדת כדי שהעלונים יגיעו לתפילת ליל שבת.

פרויקט כזה אמור לעלות ממון רב, מי מממן את הדבר העצום הזה?

אכן, מדובר בסכום גדול מידי שבוע, העלויות של ההדפסה וההפצה רבות הן עד למאד. ב"ה בשבועות הראשונים נתם לעניין אחד מנגידי אנ"ש שידיו רב לו בהרמת קרנה של ברסלב בדרך המקובלת מדור דור, והרבה פעלים ומעשים טובים נזקפים לזכותו

ורשומים על שמו. שנטל על עצמו את עול וטרדת הממון למען נוכל תיכף להתחיל בניין קדוש זה, אנו מיחלים ומתפללים שנוכל להמשיך ביתר שאת ללא מונעים ומפריעים, ושה' יצליח דרכנו.

‘בשורה של ממש’ הם מכנים אותה, הרשמים מהשטח מעודדים במיוחד. אנשים העלון מחזק את החסר, ויזאת מן הכלל, זה בדיוק הדבר שהיה חסר להם. הפלא הוא, שאם חשבנו שהתגובות יגיעו רק וא בעיקר מצידם של חסידי ברסלב, מסתבר שהתבדנו. ליטאים, חסידים, ספרדים, כולם מגיבים ומשבחים את העלון ונוצר המאיר והמחזק הציבור מגלה את יופי הסחורה של הרבי.

לאור התגובות האמורות, לאן אתם ממשכים?

ברור, תמיד יש מה לשפר ובפרט כשמדובר בדבר חדש שצריך לעבור חבלי לידה רבים עד שמגיעים לתכלית הרצויה בתכלית הפאר וההידור. אנחנו רוצים להוסיף עוד ועוד, אבל לא רוצים להיכנס לריבוי אור חלילה. בעזהש"ל" עם הזמן נשפר את הטעון שיפור על הצד היותר טוב, בתוכן, בצורת הכתיבה, בגודל האותיות, בגרפיקה, בעיצוב ועוד. יש לנו רצון בהמשך להוציא את העלון במהדורה צבעונית כדי לפאר ולהדר ככל האפשר. בעלונים שיוצאים לאור בחו"ל אולי כדאי להגיה את זה ולשנות שם מילים שפחות משתמשים בהם בחו"ל למען ירוץ בהם הקורא.

ונסיים בתפילה שנזכה שיופץ אורו הן והבהיר של הרבי הננמ"ח 'בליבו' של כל יהודי ויהודי, ונזכה לגאולה השלמה שאז יקויים בשלמות ונתתי לכם 'לב בשר'.

ליצירת קשר עם המערכת לתרומות ומידע: בארץ ישראל 025021316
בחו"ל 6465852985 שולחה 9 ואז 6

לחפש את האמת

ילדים יקרים!

האם פעם יצא לכם לדמין שתצטרכו לשלם עבור מצווה?

האם פעם פחדתם שאם תברכו בקול ובכונה - מישהו יכול לרצות להזיק לכם בגלל זה?

האם פעם קימתם מצוות מתוך פחד?

זה נשמע רחוק כל כך, ברוך ה' אנחנו יכולים לקיים מצוות כפי שאנחנו רוצים, ומי שמפריע לנו ו'מאיים' עלינו - זה רק היצר הרע שכל כך לא רוצה שנאסף עוד ועוד זכויות. אבל אנחנו צריכים להתגבר עליו - לקיים את המצוות - ולשמח בהם! ולזכור, שגם היצר הרע הוא שונא שלנו, וצריך להתמלא כח מולו...

היום נספר לכם על חסיד ברסלב מפלא, בשם ר' נחמן ברנוב ז"ל. היכן אנחנו פוגשים אותו? אנחנו פוגשים אותו במקום לא כל כך נחמד... במחנה שבויים של הרוסים, לשם נשלח לאחר שגזרו עליו לעשרים שנות גלות בפלא הרוסי.

מה היתה העברה החמורה אותה עבר ר' נחמן עליה נענש כל כך קשה?

ה'עברה' היתה - שהוא היה מלמד! הוא למד ילדי ישראל תורה, במסירות נפש, ועל זה שמו אותו בגלות לזמן כל כך ארוך.

חמש עשרה שנים היה ר' נחמן עצור במחנה אחד, ולאחר חמש עשרה שנים כבשו הנאצים חלק מרוסיה, והרוסים לקחו את מחנה המעצר - והעבירו אותו למקום אחר - להרי אורל, הרחוקים אלפי קילומטרים מכל מקום ישוב.

ר' נחמן חשב לעצמו כיצד יוכל להמנע מחלולי שבת, זה מה שהפחיד אותו במאסר הנורא, ובהזדמנות הראשונה כאשר החליפו להם את השומרים שהיו להם בשומרים קצת פחות אכזריים - החליט שהוא יעמיד פני שוטה - הוא יעשה את עצמו משגע, כי אולי כך יטילו עליו תפקיד פשוט ביותר, כך שיוכל להמשיך לשמור את שבת קדש.

כך היה חי ר' נחמן במחנה מעצר, רחוק מכל דמות יהודית,

מנסה רק לשמר על עצמו ולחטף עוד ועוד מצוות - גם במקום נורא כזה.

והנה - יום אחד - הפתעה! בעוד ר' נחמן עסוק עם עצמו ושר שירי התעוררות - בחור הלבוש במדי הגרמנים - אך פניו פני יהודי נכנס.

מי זה?

היה זה בחור צעיר, ושמו חיים שפירא, שהיה עצור במחנה שנשלט על ידי הגרמנים, לא הרחק מן המחנה שבו שהה ר' נחמן.

תחלה פחד ר' נחמן לדבר עם חיים, אך חיים שכנע את ר' נחמן על ידי שהראה לו את אוצרו המסתור, הטמון בבגדו - התפלין שלו! התפלין שלו היו תפורות במסתור בתוך המדים.

ר' נחמן נתקף בהתרגשות עזה!!! תפלין! בתוך המחנה!!! בקול מלא התרגשות וגעגוע אמר לחיים: כבר חמש עשרה שנה שלא הנחתי תפלין!

אותו יום, שבת היה. ובשבת הרי - לא מניחים תפלין. ור' נחמן הצטער על המצוה הגדולה שפה קרובה אליו - אך הוא עדין לא יכול לקימה!

ר' נחמן דבר עם חיים, ונסה לחשב כיצד יוכל להניח את התפלין. הרי גם חיים לא מוכן לותר על אוצרו - התפלין היקר, ור' נחמן לא יכול היה לחשב שיש תפלין פה קרובות אליו - והוא לא יזכה?

דברו השנים בדברי תורה, וכשנפרדו נסה חיים לשכנע את ר' נחמן שלא יסכן את חייו בעבור התפלין. אך לא חסיד בוער כר' נחמן יותר.

למחרת השפם בבקר, בעוד חיים מתחבא בפנה עם תפליו - הרגיש לפתע כי מישהו נוגע בו. נבהל חיים עד עמקי נשמתו, 'תפסו אותי', חשב לעצמו בפחד, 'מי יודע מה יעשו לי עכשו...'. אולם כשהסתובב - התפלא לגלות את ר' נחמן אותו פגש אתמול - והנה הוא פה! הוא עקף את כל השומרים והגדרות, בחכמה ובמסירות נפש עצומה, והנה הוא כאן בתוך

המחנה שלו!

ר' נחמן! מה אתה עושה פה? כיצד הגעת? האיך העזת לספן את חייך כך?

דרך ארצה לפנות בקר יחד עם שומר רוסי - הכל בשביל מצוות התפלין.

לפעמים השיג לו חיים מנת לחם נוספת, לפעמים הוא הביא לו את המחנה שלו, אך היו כמה וכמה פעמים שהוא נשאר רעב ללחם! אבל הנשמה שלו התענגה ושבעה מן המצוה המיוחדת שהוא קים.

לאחר שלוש שבועות - העבירו את חיים, ויחד אתו התפלין היקרות התפורות בבגדו - אל מחנה אחר. יותר לא יכול היה ר' נחמן לפגש אותו, מן הסתם שהיה לו צער גדול מאוד על הזכות שנלקחה ממנו, אך אין לשער את הזכויות הרבות שצבר בשלושת השבועות בהן הניח תפלין במסירות נפש!

מאותו היום נעלם ר' נחמן, ואין אנו יודעים מה קרה אתו בסוף. אך דבר אחד ברור - כח מסירות הנפש, שמסר את נפשו ואת הלחם שלו בשביל הנחת תפלין אחת - בודאי הוסיף לו זכויות רבות בשמים.

גם אנחנו, ילדים יקרים, יכולים למסור את הנפש. ברוך ה' שאנחנו לא צריכים לפחד משומרים רוסים, או חילים גרמנים, אבל אפלו שאנחנו לא יכולים להבין ולתפס את גדל המעשה של ר' נחמן ברנוב, ואין לנו נסיון כל כך קשה ומפחיד כמוהו - בודאי אנחנו יכולים לנסות ללמד קצת ממעשיו, ולקחת כוחות כדי להתגבר על הנסיונות הרבים שמביא לנו האויב הגדול ביותר - היצר הרע.

אם נזכר - שכל מעשה קטן, כל התגברות קטנה הרי היא מסירות נפש - וחשובה לעין ערך אצל בורא עולם - נוכל להתמלא בהרבה כוח, ולנצח את האויב האמתי, את היצר הרע, ולזכות לחיי של קדשה באמת.

ר' נחמן לא הרבה במלים - 'שחדתי את השומר של המחנה שלי, בעד מנת הלחם שלי, והוא לנה אותי לפה. מהר, הבא לי את התפלין ואוכל להניחן!'

חיים לא מצא מלים. איך זה יכול להיות??? הוא נתן לשומר באמת את חתיכת הלחם!!! הרי זה האכל היחיד לכל היום!! הוא הביט החוצה וראה את השומר הרוסי אוכל את מנת הלחם בתאבון. במחנות השבויים גם לשומרים לא היה מספיק לחם, והשומר שמח מאוד על השחד. אך חיים היה מדאג - כיצד יצליח ר' נחמן לחיות ברעב הזה?

הוא שאל את ר' נחמן: רבי, מה תאכל? והוא הרגיע אותו - 'כבר קרה פעם שהענישו אותי ושמו אותי בצנינוק אותי במשך שבוע ימים, ולא אכלתי שבוע!, אל תדאג, אני ישאר לחיות, והדבר היחיד חשוב הוא - שאזכה להניח תפלין!'

חיים התפעל עד מאד מהיהודי הצדיק שהוא רואה, איזו מסירות נפש! לותר על מנת הלחם היומית בשביל תפלין.

חיים הציע לר' נחמן שיקח את מנת הלחם שלו, אך ר' נחמן לא הסכים, פי הוא פחד שהשומר ישים לב ויגנב את מנת הלחם מר' נחמן לעצמו, וחבל שחיים יותר על הלחם בשביל שומר גוי...

אך לבסוף מצא חיים רעיון - והגיש פסת לחם ישר אל תוך פיו של ר' נחמן, כך לא יוכל השומר לחטף את החתיכה מצילת החיים.

למחרת - ושוב הופיע ר' נחמן - מלא שמחה, התלהבות והשתוקקות לקיום המצוה הגדולה של תפלין! בתוך מקום כה מסכן... הוא עוד הפעם ותר שוב על מנת הלחם, בלי לדעת אם יוכל לאכל משהו אחר או לא. במסירות נפש הוא הגיע יום אחרי יום, כשהוא מותר על מנת הלחם היחידה, הולך רגלי

לא משנה מה שהיה...

ילדים יקרים!

ראיתם את הכותרת של המאמר?

מה אתם אומרים, זה משנה מה שהיה או לא?

אז תקשיבו טוב, רבינו הקדוש ותלמידו הנאמן מגלים סוד גדול מאוד, שאם נכניס אותנו עמוק לתוך הלב והמוח יהיה לנו חיים טובים ונעימים מאד. נוכל תמיד להיות שמחים באמת, ולעשות את מה שה' רוצה מאתנו.

'כל יום הוא בריאה חדשה לגמרי' כך הם מגלים, ולכן זה בכלל לא משנה מה שהיה אתך אתמול. אפילו אם אתמול לא התנהגנו כמו שצריך להיות. או אולי עשינו אפילו דברים ממש לא טובים ח"ו. היום ה' ברא עולם חדש לגמרי. נכון, הוא נראה בדיוק כמו העולם של אתמול, ואפילו השפשוף שעל הסנדר החדש שה' ברא לנו היום, נראה בדיוק כמו אתמול. אבל זה רק נראה...

ה' מחיה כל יום את כל הבריאה. הוא נותן חיות חדשה וכוחות חדשים לכל יהודי שקם בבקר, נשמה חדשה ונקיה לעבד את ה' מההתחלה. וזה בכלל בכלל לא משנה מה שהיה.

אז מי כן אומר לנו כל הזמן: 'אין לך כח להיות ילד טוב מעכשו, הרי כבר אתמול לא הצלחת וגם שלשום, אז גם עכשו בודאי לא תצליח'. מי אומר לנו את זה? ובכן, נחשתם נכון, זה היצר הרע בכבודו ובעצמו.

חז"ל קוראים ליצר הרע 'מלך זקן', כל הכח שלו זה שהוא מגיע לכל יהודי שרוצה לעזוב את כל השטויות שלו ולהתחיל מחדש, והוא עושה אותו 'זקן', הוא מיאש אותו מלעשות את מה שהצדיקים אומרים לנו, להתחיל בכל פעם מהתחלה.

אבל רבותי!! אסור לנו להקשיב לו!! הוא שקרן!! אם אנחנו לא נקשיב לו ונגיד לעצמנו בלב ואפילו בפה: אני רוצה להתחיל מחדש! מעכשו אני ינסה להיות הכי טוב שאני יכול! פתאום נראה איך שאנחנו באמת מצליחים לעשות עוד ועוד יותר דברים טובים ולעשות נחת רוח לנו ולהורים שלנו ולהשי"ת.

אבל מה עושים אם אחרי שהתחלנו נפלנו שוב פעם? גם לזה יש לנו תשובה, לא תשובה שלנו אלא מרבינו הקדוש וכך

כותב מוהרנ"ת בספר שבחי הר"ן על הנהגתו של רבינו הקדוש עוד כשהיה ילד קטן:

"והיה (רבינו הקדוש) רגיל להתחיל בכל פעם מחדש, דהינו כשנפל ממדרגתו לפעמים, לא היה מיאש עצמו בשביל זה, רק אמר שיתחיל מחדש, *כאלו לא התחיל עדין כלל לכנס בעבודתו יתברך, רק עתה הוא מתחיל מחדש*."

ותראו מה כתוב בהמשך:

וכן בכל פעם ופעם תמיד היה רגיל להתחיל מחדש, והיה לו כמה התחלות ביום אחד, שגם ביום אחד לפעמים נפל מעבודתו והיה מתחיל מחדש וכן כמה פעמים ביום אחד... (שבחי הר"ן ו)

רבינו לא התבלבל בכלל, ולא משנה מה שהיה. הוא התחיל עוד פעם ועוד פעם. ובסוף הוא זכה להגיע לכזו דרגה גבוהה של קדושה שאין לנו שום הבנה בה.

רק עכשו היה ט"ו בשבט שהוא הסמל של 'התחדשות'. העצים מתחילים כל שנה מחדש לפרח כאלו הם לא אבדו את כל העלים ונשארו בקר לבד. הם מקבלים בט"ו בשבט כח חדש להתחיל להוציא פרות טובים ומשפחים, ומלמדים אותנו שתמיד תמיד אפשר להתחיל הכל מהתחלה.

פרותיך מתוקים!

על האילן הקדוש "הוא רביה"ק" גדלו פרות מתוקים "הלא הם תלמידי היקרים".
מצא 10 מתלמידי וכתוב את שמותם בפרות האילן

א. המשמש והתלמיד הראשון של רבנו _____ (חיי מוהר"ן ק"ו)

ב. רביה"ק נתן לו את טליתו במתנה _____

ג. רבינו התפלל עליו והצילו ממות _____ (כוכבי אור, אנשי מוהר"ן מ"ג)

ד. לולא הוא, לא היה נשאר מרבנו אפלו דף אחד של 'שמות' _____ (חיי מוהר"ן ש"ע)

ה. רבינו אמר שכששמיח יבוא יעלה אותו על גס _____

ו. ירא מהשי"ת כמו ממלקות רוסיות _____ (כוכבי אור אנשי מוהר"ן כ"א)

ז. רבינו שבח אותו (ואת ר' נתן) _____

שהם יהלומים _____ (חיי מוהר"ן של"ג)

ח. המגיד שהיה התלמיד הנזקן ביותר _____

של רבינו _____ (כוכבי אור אנשי מוהר"ן כ"ד)

ט. שנה תמימה לא דבר עם שום אדם _____

(שם, כ"ה)

י. כשהזכיר את עצמו מהתכלית, _____

התעלף _____ (חיי מוהר"ן תמ"ב)

אָאָא יֵה"ר
שָׁפָא נֵאִיזֵא...
יֵהִי כֵאִזְקָא!

הילד שיזכה בהגרלה הוא: שמואל פראנק מבית שמש
הפתרון לחידה מחדש חשוון היא: עולם גלד לאורו על
'די רבי נתן תלמידו

את התוצאה הסופית יש לשלח בכתב ברור וקריא עד ר"ח י' אדר א', לפקס
המערכת: 077-318-0237 או להקליט את התשובות בקול ברור בטלפון
המערכת: 02-539-63-63 בשלוחה 7 בלבד, יש לציין באופן ברור שם
וכתבת מגורים וטלפון

בין הפותרים נכונה יגרל זפוי של 50 ש"ח ברשת חנויות ספרי
"אור החיים!"

אני חוזר עכשיו ממסע של שלושה ימים להפצה במעל מאה וחמישים (!) בתי כנסת של אנ"ש בכל הארץ. נדהמתי. לא הפסקי לשמוע שוב ושוב על אור ודעת בהירה של ברסלב נקיה וקדושה, שהאיר אצלם רק בזכות הגליון של 'אבקשה'. אשריכם!

נ. פראנק

מימיו של הנחל נובע המשקים את שדה הנשמות, מתחדשים ביתר שאת דווקא בתוך תוקף הקור והקפאון, על ידי רוחו הקדושה הנושבת ומעוררות את היותם הפנימית, ומתקיימת הלאה על ידי הדבקות בתלמידיו ובתלמידי תלמידיו וברוחם הנקייה לעד,

אבקשה

אבקשה מאז ועד היום. הכל תלוי בך!

02-5396363
שלוחה 1